

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
Elderly's Quality of Life Development Based on Sufficiency Economy

Principles in Khon Kaen

โดย

นายบุญส่ง นาสแสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ.๒๕๕๙

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610759122

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
Elderly's Quality of Life Development Based on Sufficiency Economy
Principles in Khon Kaen

โดย

นายบุญส่ง นาสแสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

พ.ศ.๒๕๕๙

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610759122

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Elderly's Quality of Life Development Based on Sufficiency Economy

Principles in Khon Kaen

By

Mr.Bunsong Nasawaeng

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

B.E. 2559

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610759122

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย : การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ผู้วิจัย : นายบุญส่ง นาแสวง
หน่วยงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ปีงบประมาณ : พ.ศ. ๒๕๕๙
ทุนอุดหนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณผสมคุณภาพโดยวิธีการบรรยายงานวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลจากการศึกษาพบว่า

๑) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีคุณภาพชีวิตที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสภาพร่างกายที่ดี มีการรวมกลุ่มทางสังคม สภาพความเป็นอยู่ที่ดี สภาพอารมณ์ที่ดี และการตัดสินใจด้วยตนเอง

๒) การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ ด้านความรู้ ด้านมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกัน

๓) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการพัฒนา ๖ ด้าน ได้รับการระดมสมองแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย พร้อมทั้งใช้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ เชื่อมโยงให้เกิดลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยพิจารณาจากบริบท ศักยภาพของชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเสริมสร้างให้แนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติ

Research Title : Elderly’s Quality of Life Development
Based on Sufficiency Economy
Principles in Khon Kaen

Researchers: Mr.Bunsong Nasawaeng

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Khon Kaen Campus

Fiscal Year: B.E. 2559 / 2016

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya Universityr

Abstract

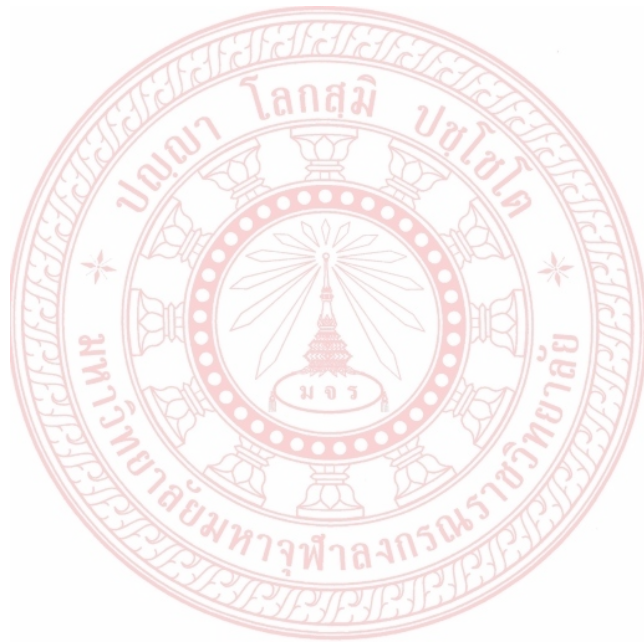
The aims of this research were: 1) to study the quality of life of the elderly according to the sufficiency economy principles; 2) to study the ways to develop the quality of life of the elderly according to the sufficiency economy principles. 3) to analyze the factors related to the quality of life development for the elderly according to the sufficiency economy principles; This research employed the qualitative research methodology and its results were interpreted by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

1) The statistic score of the quality of life of the elderly in Khon Kaen according to sufficiency economy in the aspect of interpersonal relationships was at a high level; that of the quality of life compared to other aspects was the highest level. According to studies, it has been found that most elderly have good physical condition, social integration, good living, good mood and self-decision.

2) The statistic score of the factors related to the quality of life development for the elderly in overall was at a high level. That of the aspect of ‘morality’ was at a high level, followed by that of ‘sufficiency’, ‘knowledge’, ‘reasoning’ and ‘immunity’.

3) For improving the quality of life of the elderly in Khon Kaen by sufficiencyeconomy,six developmental guidelines were obtained from the elderly participant brainstorming in the research area, as well as the review of relevant papers and research papers. These should be strengthened by considering the contexts, potential of the community, local support to develop the approach to the practice.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณท่านรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่นและผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ห่วงใย ติดตาม แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ และด้วยความเมตตาอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยกราบซาบซึ้งในความกรุณาและความเสียสละที่มีต่อผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง มา ณ โอกาสนี้ ท้ายที่สุดนี้ขออุทิศคุณความดีที่ได้จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแด่บิดา มารดา บุพการี และบูรพาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	๑
๑.๒. คำถามของการวิจัย.....	๔
๑.๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
๑.๔. ขอบเขตของการวิจัย.....	๕
๑.๕. นิยามศัพท์ในการวิจัย.....	๗
๑.๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๙
๒.๑. ความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ.....	๙
๒.๒. ความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ.....	๑๒
๒.๓. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแผนผู้สูงอายุ.....	๑๕
๒.๔. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต.....	๑๘
๒.๕. แนวคิดของหลักเศรษฐกิจพอเพียง.....	๒๓
๒.๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๒๗
๒.๗. กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๓๕
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๓๖
๓.๑. รูปแบบการวิจัย.....	๓๖
๓.๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	๓๗
๓.๓. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	๓๘
๓.๔. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๓๙
๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๔๐
บทที่ ๔ ผลการศึกษา.....	๔๑
๔.๑. ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น.....	๔๒
๔.๒. ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวม.....	๔๔

๔.๓. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น.....	๕๒
๔.๔. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง.....	๕๗
๔.๕. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๕๘
๔.๖. ภาพกิจกรรมประกอบ.....	๖๐
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๖๑
๕.๑. สรุปผลการวิจัย.....	๖๑
๕.๒. อภิปรายผล.....	๖๖
๕.๓. ข้อเสนอแนะ.....	๖๘
บรรณานุกรม	๗๐
ภาคผนวก	๗๖
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๗๗
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ประโยชน์.....	๑๐๗
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ได้.....	๑๐๘
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	๑๑๐
ภาคผนวก จ ประวัติผู้วิจัย.....	๑๑๙
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๒๑

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

สังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตไปจากอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญในด้านเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงพัฒนาการทางการแพทย์และการสาธารณสุขในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้า การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้สามารถป้องกันและรักษาโรคต่างๆ รวมถึงสามารถชะลอความเสื่อมของโรคนั้นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นเหตุให้ประชากรมีช่วงอายุยืนยาวมากยิ่งขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ จำนวนประชากรมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กล่าวถึงสถิติผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปในประเทศไทย ในระหว่างช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๔ พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น ๗,๖๓๙,๐๐๐ คน ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน ๓,๔๗๗,๐๐๐ คน เพศหญิงจำนวน ๔,๑๖๒,๐๐๐ คน หากแบ่งแยกเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๔๐๔,๐๐๐ คน ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน ๑,๑๐๐,๐๐๐ คน เพศหญิงจำนวน ๑,๓๐๔,๐๐๐ คน^๑ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้สูงอายุที่มีปริมาณมากขึ้น

การที่จำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างทางประชากรของประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ผู้สูงอายุมีจำนวน ๓.๕ ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕๒.๗ ล้านคนในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และเพิ่มมากขึ้นเป็น ๔.๙ ล้านคน และ ๖.๙ ล้านคนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ^๒ โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute(TGRI) กล่าวว่า ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคม คนแก่ (Aging Society)

^๑ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, www.cps.chula.ac.th/pop_info/thai/nop๗/nop๕/N๕-WHOLE.HTM. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^๒ Phalakornkule, Suchint and Saowalos Tongpan(๑๙๙๒), **Elderly in Thailand, Productive Aging in Asia and The Pacific**. Asian Population Studies Series. N ๑๒๙, pp ๑๐๐-๑๐๔.

ไปเรียบร้อยแล้วและสถิติล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พบว่ามีคนแก่เพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับร้อยละ ๑๐.๗^๑ การที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่เราควรคำนึงถึงคือผู้สูงอายุควรมีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างไร ทั้งนี้เพราะเมื่อพัฒนาการทางด้านร่างกายมีการเจริญขึ้นไปสู่วัยสูงอายุ พัฒนาการทางด้านร่างกายโดยทั่วไปจะมีลักษณะเสื่อมถอย ทั้งที่เห็นได้ชัดเจนและไม่ค่อยชัดเจน ความเสื่อมบางอย่างเมื่อเสื่อมแล้วไม่สามารถทดแทนให้ดีขึ้นดังเดิมได้ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจนภายนอก เช่น ผมหงอก ผิวหนังเหี่ยวย่น ตกรกระ เนื้อหนังขาดความเต่งตึง รูปร่างหน้าเปลี่ยนไป การเคลื่อนไหวช้าลง การทรงตัวไม่ดี อ่อนเพลียและเหนื่อยง่ายเร็ว ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ลิ้น ตา หู การรับรู้เสื่อมลง การมองเห็นและการได้ยินเสื่อมลง การเปลี่ยนแปลงภายในที่เห็นได้ยาก เช่น กระดูกเปราะบาง หักง่าย ผนังโลหิตมีแคลเซียมเกาะมากขึ้น อาจทำให้หลอดเลือดแข็ง เป็นต้นเหตุของความดันโลหิตสูง ซึ่งเกี่ยวกันไปถึงหัวใจและหลอดเลือด เลือดอาจไปเลี้ยงสมองไม่เพียงพอ มีการเปลี่ยนแปลงระบบเซลล์ต่างๆ คุณภาพการทำงานของสมองเสื่อมลงทำให้จำได้ยากขึ้น^๒ ทุกสิ่งที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญ

การเปลี่ยนแปลงของกาย สังขาร การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ อย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง^๓ โดยพระพุทธศาสนาจะพิจารณาความแก่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ต้องดำเนินเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ในสัมมาทิฎฐิสูต^๔ กล่าวถึงความแก่ชราว่า “...ชรา เป็นอย่างไร คือ ความแก่ ความคร่ำคร่า ความมีฟันหลุด ความมีผมหงอก ความมีหนังเหี่ยวย่น ความเสื่อมอายุ ความแก่หง่อมแห่งอินทรีย์ในหมู่สัตว์นั้น ๆ ของเหล่าสัตว์นั้น ๆ นี้เรียกว่า ชรา ” จากพุทธพจน์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความแก่ชรา คือ สภาพร่างกายที่เสื่อมถอยตามกาลเวลาโดยสัตว์โลกทุกชีวิตต้องเผชิญ ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อาจกล่าวได้ว่าความแก่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของชีวิต เพราะทุกสิ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ตามกฎไตรลักษณ์ ไม่มีใครที่สามารถมีชีวิตที่ยืนยาวโดยไม่แก่และไม่อยู่ในกฎไตรลักษณ์ได้ และเมื่อร่างกายก้าวสู่วัยชรา ความเสื่อมสภาพของอวัยวะต่างๆ ย่อมตามมาส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยจากโรคต่างๆ ดังพระพุทธเจ้าทรงแสดงเกี่ยวกับเรื่องความแก่ชราและความเจ็บป่วยจากโรคว่า

^๑ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute(TGRI) <http://tgri.thainhf.org/?module=news&page๒=detail&id=๑๖๒>. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^๒ ศรีเรือน แก้วกังวาล, *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*, พิมพ์ครั้งที่๗, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๕๑๕.

^๓ อรรถศรี งามวิทยาพงศ์, “จัดระเบียบความตาย”, *เสขิยธรรม*, ฉบับที่ ๕๓ ปีที่ ๑๒ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๔๕) : ๕๘.

^๔ ม.มู. (ไทย) ๑๒/๙๒/๘๗.

ร่างกายนี้แก่ห่อมาแล้ว เป็นรังของโรค^๕ โดยในโรคสูตร^๖ ได้กล่าวถึงโรคว่าประกอบด้วย ๒ อย่างคือ โรคทางกายและโรคทางใจ ซึ่งโรคทั้งสองต่างก่อให้เกิดความทุกข์แก่บุคคลทั้งสิ้น

เมื่อความแก่ชราเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การดูแลสุขภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างมากสำหรับผู้สูงอายุ เพราะสุขภาพจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน กล่าวคือ หากมีสุขภาพดี ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ แต่หากมีสุขภาพที่บกพร่อง วิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะผู้สูงอายุที่มีพยาธิสภาพทางร่างกายทำให้ไม่สามารถดูแลตนเองได้ โดยพบว่า ผู้สูงอายุ ๑ ใน ๑๐ ต้องมีผู้ดูแล^๗ เมื่อจำนวนผู้สูงอายุมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุนับเป็นสิ่งสำคัญ คณะรัฐมนตรีจึงได้เห็นชอบให้มีนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๕๔) และให้ความเห็นชอบในโครงการผู้สูงอายุในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๗ โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์เพื่อนโยบายและมาตรการหลักเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ^๘ และพบว่า ผู้สูงอายุมีความสามารถที่จะนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จได้^๙ เมื่อผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ย่อมส่งผลดีทั้งต่อตนเองและลดภาระแก่บุคคลรอบข้าง

การถูกทอดทิ้งและถูกละเลยจากบุตรหลาน การถูกรังแกทำร้ายทางจิตใจจากบุตรหลาน หรือคนในครอบครัวโดยคำพูดและการไม่ให้เกียรติ (สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ อ่างถึงในจิราพร เกศพิชญพัฒนา, มปป.) นอกจากนี้รูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยาย ซึ่งมีปู่ ย่า ตา ยาย บุตร หลานอยู่ร่วมกันไปเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตรเท่านั้น กล่าวคือมีสมาชิกในครอบครัวอยู่กันไม่เกินสองรุ่น ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่เคยมีบุตรหลานคอยดูแล หรือคอยดูแลบุตรหลานให้

^๕ ชู.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๔๘/๗๘.

^๖ อง.จตุกก. (ไทย)๒๑/๑๕๗/๒๑๗.

^๗ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI) <http://tgri.thainhf.org/?module=news&page๒=detail&id=๑๖๒>. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^๘ www.cps.chula.ac.th/pop_info/thainop๗/aging/policy๘.html. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^๙ Buse,A.B. "Roles of Local Level Elderlies in Respect of Their Families and Communities in Reproductive Aging in Asia and The Pacific", Report and selected background papers from The Expect Group Meeting on Local-Level Policy Development for Dealing with The consequences of Population Aging, ๑-๔ September,๑๙๙๒,Pune,India,New York, United Nation, ๑๙๙๓. Asian Population Studies Series No ๑๒๙,http://cps.chula.ac.th/pop_info/thai/nop๗/aging/Socail๒.html.

ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ เกิดความรู้สึกว่าตนเองขาดคุณค่า ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เกิด เป็นปัญหาต่อเนื่องกับกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมไทย (ศากุล ช่างไม้, ๒๕๕๐ และสุวดี เบญจวงศ์, ๒๕๔๑: ๕๙) จากสภาพปัญหาข้างต้น ถ้าได้มีการเตรียมรับมือกับปัญหาเหล่านี้เสียแต่ล่วงหน้า หรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีตามแนวคิด ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกร ย่อมเป็นการเตรียมการอย่างชาญฉลาด ช่วยให้ผู้สูงอายุไม่ต้องทุ่มงบประมาณจำนวนมากกับการฟื้นฟู ดูแล รักษาผู้สูงอายุ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็น สิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐควรเร่งรีบในการดำเนินการ หากไม่มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อรองรับ สังคมผู้สูงอายุของไทย ก็จะมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักการมีเหตุผลและหลักการ สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มาสอดแทรกในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำหรับการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้สูงอายุย่อมเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้วิจัยได้ ศึกษาข้อมูลในจังหวัดขอนแก่น โดยการกำหนดเอาชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมอยู่ภายใต้แนวคิดของเกษตร ทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันสืบเนื่องมาจากโครงการตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยชมรมดังกล่าว ได้รับรางวัลชมรมนาร่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว พระราชดำริ (เกษตรทฤษฎีใหม่) ระดับจังหวัด

จากเหตุและผลทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิต และวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลใน การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และนำไปขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพใน ชุมชนและสังคมต่อไป

๑.๒ คำถามของการวิจัย

๑.๒.๑. ผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นมีคุณภาพชีวิตเป็นอย่างไร มีคุณภาพชีวิตด้านใดบ้างที่สมควรได้รับการปรับปรุง แก้ไข หรือสนับสนุนส่งเสริมบ้าง

๑.๒.๒. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นสามารถจัดกลุ่มหรือ องค์ประกอบอะไรได้บ้าง

๑.๒.๓. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่นที่ศึกษาควรเป็นอย่างไร

๑.๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓.๑. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓.๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓.๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๔. ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นและเทศบาลตำบลกระนวน อำเภอลำสูง จังหวัดขอนแก่น ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยในจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จังหวัดมีจำนวน ผู้สูงอายุ จำนวน ๑๒๕,๒๖๒ คน (ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศแห่งประเทศไทย) ซึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลแล้วผู้สูงอายุที่ตั้งเป็นชมรมขึ้นในจังหวัดขอนแก่นมี จำนวน ๙๔๐ ชมรม ดังนี้

อำเภอ	รวม
เมืองขอนแก่น	๑๐๒
บ้านฝาง	๒๘
พระยืน	๑๙
หนองเรือ	๔๗
ชุมแพ	๗๗
สีชมพู	๖๖
น้ำพอง	๓๙
อุบลรัตน์	๓๙
กระนวน	๓๙
บ้านไผ่	๑๙
เปือยน้อย	๑
พล	๕๖
วางใหญ่	๗
วางน้อย	๔
หนองสองห้อง	๙๔

ภูเวียง	๓๕
มัญจาคีรี	๓๖
ชนบท	๖๐
เขาสวนกวาง	๕๑
ภูผาม่าน	๔๒
ชำสูง	๑๒
โคกโพธิ์ไชย	๙
หนองนาคำ	๓๑
บ้านแฮด	๑๗
โนนศิลา	๐
เวียงเก่า	๐

ข้อมูล ณ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เขตบริการสุขภาพที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น

โดยผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ชมรมผู้สูงอายุตำบลกระนวน อำเภอชำสูง และ ชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง ซึ่งทั้งสองชมรมได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การลดรายจ่ายครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ คนในชุมชนมีการลด อดบายนุข และเพิ่มรายได้ เช่น การใช้เครื่องทุนแรงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการประหยัด ครัวเรือนในชุมชนรู้จักการออมเงิน

๑.๔.๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งนี้ผู้วิจัย นำผลการของ ชาลล็อคและเวอร์ดูโก้ (Schallock and Verdugo, 2002 cited in Schallock, 2004: 205-206) ได้สรุปและสังเคราะห์หัวข้อชีวิตคุณภาพชีวิตจากงานวิจัยและบทความทางการศึกษา พบว่าปัจจัยหลัก ของคุณภาพชีวิตพิจารณาจาก ๘ ปัจจัยหลัก คือ สภาพอารมณ์ที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพ ความเป็นอยู่ที่ดี การพัฒนาตนเอง สภาพทางร่างกายที่ดี การตัดสินใจด้วยตนเอง การรวมกลุ่มทางสังคม และสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้สำหรับการศึกษาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพียง ๖ ด้าน โดยด้านที่ไม่ได้นำมาศึกษาได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านสิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ใน งานวิจัยนี้จะเน้นการศึกษาไปที่โครงสร้างของคุณภาพชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านสังคม การศึกษาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่น ซึ่งจำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์

ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยจะนำหลักการและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมต่อไป

๑.๔.๓. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

๑.๔.๔. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๙

๑.๕. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความพอใจในชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพกายและใจที่ดี กระจ่กระเป่า มีชีวิตชีวา สามารถควบคุมตนเองและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเหมาะสม

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีชีวิตและมีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ชมรมผู้สูงอายุตำบลกระนวน อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น และชมรมตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทั้งสองชมรมได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การลดรายจ่ายครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ คนในชุมชนมีการลดอบายมุขและเพิ่มรายได้ เช่น การใช้เครื่องทุนแรงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการประหยัดครัวเรือนในชุมชนรู้จักการออมเงิน

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายได้ดีที่สุดจากความพึงพอใจที่ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลได้รับ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะวัดการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละด้านดังนี้ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

คุณภาพชีวิตด้านสภาพอารมณ์ที่ดี หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีความสุข และพึงพอใจในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่มีความวิตกกังวล ปราศจากความเครียด รู้จักการยอมรับตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์ของตนเอง

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีมิตรภาพกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อน ญาติมิตรและคนรอบข้าง ทำให้ไม่รู้สึกว่าตนเองอยู่โดดเดี่ยวเดียวดาย มีการติดต่อ พบปะสังสรรค์ รวมถึงการมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในครอบครัว เพื่อน ญาติมิตรและคนรอบข้างอยู่ตลอดเวลา

ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มทางสังคม มีส่วนร่วมในกลุ่มทางสังคม มีบทบาทในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมของสังคม ตลอดจนการได้รับการยอมรับทางสังคม และมีสถานภาพทางสังคมที่เป็นยอมรับของบุคคลทั่วไป

ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีอาชีพการงานและรายได้ มีสภาพทางการเงินที่ดี ได้รับความปลอดภัยในการใช้ชีวิต และมีที่พักอาศัยที่เหมาะสมเป็นไปตามมาตรฐานของการมีชีวิตที่ดี

ด้านสภาพร่างกายที่ดี หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายที่แข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ สามารถเคลื่อนไหวร่างกาย ดูแลตนเองในเรื่องอาหารและโภชนาการ ตลอดจนการรับข้อมูลข่าวสารเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเอง

ด้านการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีอิสรภาพในการกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง มีศักยภาพที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเองชอบหรือพอใจ สามารถให้เหตุผลสนับสนุนด้วยเหตุผลและแก้ต่างเพื่อตนเอง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความมีเหตุผล ความพอประมาณ และความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

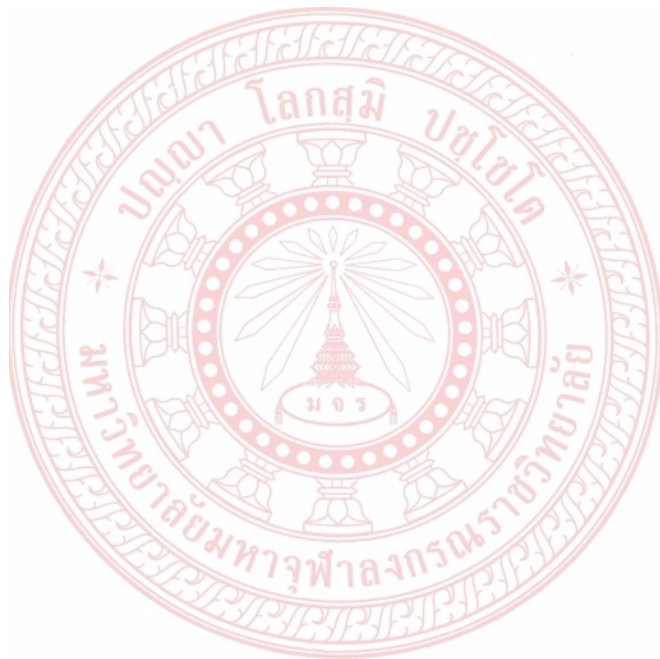
๑.๖.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑. ได้สารสนเทศ และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและท้องถิ่นที่ศึกษา ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๖.๒. ได้แนวทางสำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๖.๓. ได้ทราบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๖.๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น สามารถนำสารสนเทศ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนหรือท้องถิ่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย

- ๒.๑. ความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
- ๒.๒. ความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ
- ๒.๓. ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแผนผู้สูงอายุ
- ๒.๔. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
- ๒.๕. แนวคิดของหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๖. งานที่วิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗. กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑. ความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ

คำว่า ผู้สูงอายุ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Elderly person เป็นสภาวะของบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป มีความอ่อนแอทางร่างกายและจิตใจ มีเจ็บป่วยหรือความพิการเกิดร่วมด้วย เป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ความเสื่อมทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล วัยสูงอายุเป็นระยะสุดท้ายของชีวิตอาจยาวนาน ๑๐-๒๐ ปี หรือมากกว่านั้น ถ้ามีการเตรียมตัวเตรียมใจก่อนเข้าสู่วัยนี้ มาตั้งแต่วัยกลางคน จะสามารถปรับตัวรับมือกับวัยสูงอายุได้สมควรแก่ฐานะ ซึ่งเกณฑ์การตัดสินความชรา (cut - off point) อยู่ที่ ๖๐ ปี ที่ใช้กำหนดผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปเป็นคนชรา หรือผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเกณฑ์ที่อิงกลุ่มประเทศโลกที่สาม

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดว่าผู้สูงอายุ คือผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปตามเกณฑ์ปลดเกษียณ ซึ่งตรงกับที่ประชุมโลกว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ตกลงกันให้ใช้อายุ ๖๐ ปี เป็นเกณฑ์มาตรฐานโลกในการที่จะกำหนดผู้ที่จะถูกเรียกว่าเป็นผู้สูงอายุ^๑

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

นักทฤษฎีการสูงอายุได้พิจารณากระบวนการแก่ของบุคคลว่า เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งแนวตั้งและแนวนอน ในแนวตั้งให้พิจารณาว่าร่างกายของบุคคลมีหลายระดับนับตั้งแต่โมเลกุล เซลล์ บุคคล กลุ่มคน และสังคม ส่วนแนวนอนให้พิจารณาว่าบุคคลมีคุณลักษณะ ๓ ประการ คือ เป็นอยู่ (Being) พฤติกรรม (Behaving) และการกลายมาเป็น (Becoming)^๒

ปรากฏการณ์ของความสูงอายุหรือกระบวนการแก่เกิดจากปัจจัยหลายประการ ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง ทฤษฎีที่อธิบายถึงการสูงอายุนั้นอาจแบ่งได้เป็น ๓ ทฤษฎีดังต่อไปนี้

๑. ทฤษฎีทางชีววิทยา ได้อธิบายถึงกระบวนการทางสรีรวิทยาและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างของอวัยวะต่าง ๆ ของทั้งการสูญเสียความสามารถในการต้านทานโรค พบว่า ในทุกระดับของชีววิทยาตั้งแต่เซลล์ เนื้อเยื่อ อวัยวะ ระบบอวัยวะจะต้องมีการเสื่อมและมีการตายเกิดขึ้น

๒. ทฤษฎีทางจิตวิทยา เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้สูงอายุนั้น เป็นการพัฒนาและปรับตัวเกี่ยวกับสติปัญญา ความนึกคิด ความจำและการรับรู้ แรงจูงใจ รวมทั้งสังคมที่อยู่อาศัย และประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคลจะผลักดันให้มีบุคลิกแตกต่างกันไป และมนุษย์จะมีช่วงการเปลี่ยนแปลง คือ ช่วงต่อของชีวิต ซึ่งล้วนแต่เป็นภาวะวิกฤต การที่บุคคลสามารถผ่านช่วงวิกฤตในชีวิตแต่ละระยะได้ดีเพียงใด ก็จะส่งผลถึงการพัฒนาบุคลิกภาพในอนาคต คือ การเป็นผู้สูงอายุด้วย

๓. ทฤษฎีทางสังคมวิทยา เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสถานะทางสังคมที่เปลี่ยนไป เพราะมนุษย์จะต้องมีการพัฒนาในแต่ละบุคคล และสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อการปรับตัว ทฤษฎีนี้เชื่อว่าถ้าสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้สถานะของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทฤษฎีทางสังคมแบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

^๑ สุวดี เบญจวงศ์. ผู้สูงอายุ คนแก่และคนชรา : มิติทางสังคมและวัฒนธรรม. (มนุษย์สังคมสาร.มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.๒๕๔๑), หน้า ๕๔-๖๐.

^๒ สุวดี เบญจวงศ์. ผู้สูงอายุ คนแก่และคนชรา : มิติทางสังคมและวัฒนธรรม. (มนุษย์สังคมสาร.มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.๒๕๔๑), หน้า ๕๔-๖๐.

๓.๑ ทฤษฎีไร้ภาวะผูกพัน อธิบายว่าการละบทบาททางสังคม ซึ่งจะเป็นผลดีต่อทั้งสองฝ่าย คือ ได้ให้คนในวัยหนุ่มสาวที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่ สำหรับผู้สูงอายุเองก็จะได้เตรียมตัวรับกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการต่อเนื่องและหลีกเลี่ยงไม่ได้ และความแตกต่างในบุคลิกภาพไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ

๓.๒ ทฤษฎีกิจกรรม กล่าวถึง การมีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม และความพึงพอใจในชีวิต เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นสถานะทางสังคมจะลดลง บทบาทเก่าจะถูกถอดถอนตัวออกไป ดังนั้นผู้สูงอายุควรมีกิจกรรมต่อเนื่องจากวัยที่ผ่านมา ควรพอใจในการร่วมกิจกรรม สนใจและร่วมเป็นสมาชิกในกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุทำให้มีสุขภาพดีทั้งใจและกาย กิจกรรมจึงมีความสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

๓.๓ ทฤษฎีความต่อเนื่อง ได้มาจากการนำทฤษฎีไร้ภาวะผูกพันและทฤษฎีกิจกรรม มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปใหม่เป็นทฤษฎีความต่อเนื่องที่สามารถอธิบายชีวิตที่แท้จริงของผู้สูงอายุได้ คือ การที่ผู้สูงอายุจะมีความสุขในบั้นปลายชีวิตได้นั้นขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ และรูปแบบการดำเนินชีวิตเดิมของผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุที่เคยมีบทบาทในสังคมจะมีความสุขเมื่อได้ร่วมกิจกรรมเหมือนในวัยหนุ่มสาว และผู้สูงอายุที่ไม่ชอบการเข้าร่วมสังคมมาก่อนก็มีความสุขในการแยกตัวเองในวัยสูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุ

จากทฤษฎีการสูงอายุที่กล่าวข้างต้น ได้อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เป็นการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของทุกระบบในร่างกายตามธรรมชาติ จากวัยมีใช้จากการเป็นโรค การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางด้านพันธุกรรม โภชนาการ การพักผ่อน การออกกำลังกาย และสิ่งแวดล้อมเป็นการเปลี่ยนแปลงในช่วงสุดท้ายของชีวิตที่มีลักษณะการพัฒนารูปไปแนวทางตรงกันข้ามกับวัยเด็ก ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปในทางเสื่อมมากกว่าในด้านการเสริมสร้าง การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบผิวหนัง ระบบประสาท ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ระบบการไหลเวียนของโลหิต ระบบการหายใจและระบบทางเดินอาหาร

๒. การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ มักจะมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสังคมด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ปัญหาการออกจากงาน ต้องสูญเสียอำนาจ บทบาทหน้าที่ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเครียด ถ้าไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้

เมื่อมีวัยสูงขึ้น พฤติกรรมของผู้สูงอายุจะเปลี่ยนแปลงไป เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้หลงลืม สับสนได้ง่าย ในวัยนี้จะต้องพบกับการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ในช่วงชีวิต คือ การขาดคู่ชีวิต ซึ่งเป็นผลทำให้ภาวะจิตใจของผู้สูงอายุได้รับการกระทบกระเทือน การอยู่โดยขาดคู่คิด

จะทำให้จิตใจหดหู่ และเพื่อนฝูงวัยเดียวกันก็มักจะล้มหายตายจากไป ที่เหลือก็ขาดการติดต่อ เนื่องจากสุขภาพไม่อำนวย จึงต้องอยู่แบบเหงา ๆ ซึ่งภาวะแบบนี้ผู้สูงอายุจะท้อแท้ มักมีอาการฉุนเฉียว โกรธง่าย สิ้นหวัง และอาจจะเป็นเหตุให้การทำงานของระบบต่าง ๆ อ่อนล้าลงอีกได้

๓. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยและอารมณ์ออกมาคล้ายคลึงกัน ได้แก่

๓.๑. สนใจตนเองมากเป็นพิเศษ

๓.๒. แสวงงอน ใจน้อย ทิฐิ มีความรู้สึกไวต่อคำพูด และเหตุการณ์ต่าง ๆ แต่แสดงออก โดยการไม่พูด เจ็บแค้น

๓.๓. สนใจกับบุคคลในทางที่จะต้องเอาใจตน

๓.๔. รำลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตและชอบเปรียบเทียบเสมอ

๓.๕. มีความวิตกกังวล ทุกข์ร้อน ห่วงใยบุตรหลานและครอบครัวมาก

๓.๖. กลัวถูกทอดทิ้ง ว่าเหว

จากทฤษฎีผู้สูงอายุข้างต้น ทั้งทฤษฎีทางชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยาได้อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลง ๓ ด้านด้วยกันคือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจะมีลักษณะไปในทางเสื่อมมากกว่าการเสริมสร้าง ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์และการปรับตัว และมักจะมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคมด้วย ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมจะเป็นลักษณะที่ผู้สูงอายุไม่สามารถแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ มีผลทำให้รู้สึกขาดคุณค่า ขาดความภาคภูมิใจในตัวเอง

๒.๒ ความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ

บังอร ธรรมศิริ กล่าวว่าความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละคนอาจแตกต่างกันไปบ้าง ดังนั้นควรที่จะทำความเข้าใจพื้นฐานชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในความดูแล ซึ่งครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ โดยทั่วไปความต้องการของผู้สูงอายุ พอสรุปได้ดังนี้^๓

๑. ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการอาหาร การขับถ่าย การพักผ่อนนอนหลับ การมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย การมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมตามฤดูกาล และต้องการการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย

^๓ บังอร ธรรมศิริ. ครอบครัวกับการดูแลผู้สูงอายุ. วารสารการเวก ฉบับนิทรรศการวันเจ้าฟ้าวิชาการ. (คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. ๒๕๔๙), หน้า ๔๗-๕๖.

๒.ความต้องการทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุต้องการความรัก การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับนับถือการเข้าใจ การเห็นอกเห็นใจและการให้อภัย

๓.ความต้องการทางด้านสังคม ผู้สูงอายุยังต้องการมีกิจกรรมทางสังคม เช่น การพบปะเพื่อน การร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

๔.ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับตนเองช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมและทำบุญ รวมทั้งเป็นค่ารักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วย

ในทำนองเดียวกัน การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ครอบครัวควรให้การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ดังนี้

๑.ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย โดยดูแลเอาใจใส่เรื่องการรับประทานอาหาร การพักผ่อนนอนหลับ จัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมปลอดภัย จัดหาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้เหมาะสมตามฤดูกาล แบ่งเบาภาระเรื่องงานในบ้าน พาผู้สูงอายุไปรับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ จัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ เช่น แวนตา ไม้เท้า เครื่องช่วยฟัง เป็นต้น

๒.ตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ โดยเอาใจใส่พูดคุยอย่างสม่ำเสมอ ให้ความรัก ความเคารพ ยกย่อง ยอมรับนับถือ ฟังผู้สูงอายุเล่าประสบการณ์ชีวิต ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ เช่น การจัดงานวันเกิด การพาผู้สูงอายุไปท่องเที่ยวตามโอกาสและสถานที่ที่เหมาะสม การแสดงให้เห็นความสำคัญของวันสงกรานต์ ซึ่งเป็นวันผู้สูงอายุแห่งชาติ

๓.ตอบสนองความต้องการทางด้านสังคม โดยแสดงความยินดีที่จะพาผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมตามที่ต้องการและพยายามสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและสังคมที่เหมาะสมตามกำลังความสามารถที่จะทำได้ เช่น เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

๔.ตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ โดยรับภาระค่าใช้จ่าย การดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือในด้านการเงินอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ ไม่ควรให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาในการหาเงินเพื่อเลี้ยงชีพตนเอง รวมทั้งบุตรหลานหรือครอบครัวไม่ควรเบียดเบียนด้านการเงินกับผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุมีความจำกัดด้านการเงิน

จากการทบทวนความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ดังตาราง ๑ ต่อไปนี้

ตาราง ๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ

ความต้องการของผู้สูงอายุ	การตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ
๑. ทางด้านร่างกาย ๑.๑ ความต้องการอาหาร การพักผ่อนนอนหลับ การขับถ่าย ๑.๒ การมีที่อยู่ที่พักปลอดภัย ๑.๓ การมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ๑.๔ การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย	๑. ทางด้านร่างกาย ๑.๑ ดูแลเอาใจใส่เรื่องการรับประทานอาหาร การพักผ่อน และการขับถ่าย ๑.๒ จัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมปลอดภัย ๑.๓ จัดหาเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้เหมาะสมตามฤดูกาล ๑.๔ พาผู้สูงอายุไปรับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ
๒. ทางด้านจิตใจ ๒.๑ การดูแลเอาใจใส่ ๒.๒ การยอมรับนับถือ ๒.๓ การเห็นอกเห็นใจและการให้อภัย	๒. ทางด้านจิตใจ ๒.๑ การพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ ให้ความรัก ๒.๒ การให้ความเคารพ ยกย่อง การให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ ๒.๓ การแสดงออกถึงความเข้าใจ และเอื้ออาทรกับผู้สูงอายุ
๓. ทางด้านสังคม การมีกิจกรรมทางสังคม	๓. ทางด้านสังคม การพาผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรมทางสังคม ให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมในครอบครัว ตามกำลังความสามารถที่จะทำได้
๔. ทางด้านเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ	๔. ทางด้านเศรษฐกิจ การดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายเท่าที่จะช่วยได้ การไม่เบียดเบียนด้านการเงินกับผู้สูงอายุ

กล่าวโดยสรุปความต้องการและการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุนับเป็นการดูแลผู้สูงอายุขั้นพื้นฐาน เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีกำลังใจ ไม่ท้อแท้ต่อการดำเนินชีวิต ที่สำคัญช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่โดดเดี่ยวกับการใช้ชีวิตที่เป็นอยู่ต่อไป

๒.๓ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับแผนผู้สูงอายุ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) จัดแบ่งเป็น ๕ ยุทธศาสตร์ดังนี้(ศูนย์
ศตวรรษิกชน สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
<http://www.thaicentenarian.mahidol.ac.th/TECIC/index.php/for-elderly/policy/4> 9-2-2545-
2564)

๑. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
ประกอบด้วย ๓ มาตรการหลัก

- ๑.๑ มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ
- ๑.๒ มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- ๑.๓ มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรี

ของผู้สูงอายุ

๒. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ๖ มาตรการหลัก

- ๒.๑ มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเอง เบื้องต้น
- ๒.๒ มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ
- ๒.๓ มาตรการส่งเสริมด้านการงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ
- ๒.๔ มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
- ๒.๕ มาตรการ ส่งเสริม สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุน
ให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ
- ๒.๖ มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่
เหมาะสมและปลอดภัย

๓. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ๔ มาตรการหลัก

- ๓.๑ มาตรการคุ้มครองด้านรายได้
- ๓.๒ มาตรการหลักประกันด้านคุณภาพ
- ๓.๓ มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
- ๓.๔ มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการ
พัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ๒ มาตรการหลัก

- ๔.๑ มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ
- ๔.๒ มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

๕. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย ๔ มาตรการหลัก

๕.๑ มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวล และพัฒนา องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

๕.๒ มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็น ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมอย่างเหมาะสม

๕.๓ มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดาเนินการตามแผนผู้สูงอายุ แห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

๕.๔ มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัยองค์การ สหประชาชาติได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้^๔

ด้านความมีอิสรภาพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

๑. ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนจากการได้รายได้ ครอบคร้ว การช่วยเหลือสนับสนุน ทางสังคม และการช่วยเหลือตนเองเพื่อสามารถเข้าถึงปัจจัย ๔ (น้ำ อาหาร ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม) รวมถึงการดูแลสุขภาพ

๒. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการหางานหาเลี้ยงชีพ หรือเบี้ยเลี้ยงต่างๆ

๓. ผู้สูงอายุควรสามารถตัดสินใจในการเลือกที่จะเกษียณอายุงานได้ด้วยตนเอง

๔. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการให้การศึกษาเพิ่มเติม และการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาตนเอง

๕. ผู้สูงอายุควรอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย และเหมาะสมต่อสภาวะทางร่างกายของตนเอง

๖. ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิเสรีภาพในการเลือกพำนักอาศัยในที่อยู่อาศัยได้ตามความ ต้องการของตนเอง

^๔ Dupuis, K., Kousaie, S., Wittich, W., and Spadafora, P.. Aging Research Across Disciplines: A Student-Mentor Partnership Using the United Nation Principles for Older Person. Educational Gerontology. ๒๐๐๗ : ๒๗๓-๒๙๒.

ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

๑. ผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมในสังคม รวมถึงมีส่วนร่วมในการพัฒนา และดำเนินการทางนโยบายซึ่งมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ รวมถึงนโยบายเกี่ยวกับการแบ่งปัน และถ่ายทอดทักษะ และประสบการณ์กับเยาวชนรุ่นใหม่

๒. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการให้บริการแก่สังคมส่วนรวม หรือการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร ที่เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของตนเอง

๓. ผู้สูงอายุควรมีโอกาสในการสร้างเครือข่าย หรือสมาคมสำหรับผู้สูงอายุด้วยกัน

๔. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัว และชุมชนของตนเองตามคุณค่าทางวัฒนธรรมในสังคม

๕. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือส่งเสริมทางด้านการดูแลสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ รวมถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางอารมณ์ ตลอดจน การช่วยเหลือเพื่อหลีกเลี่ยงการเจ็บป่วยต่างๆ ที่เหมาะสม และครบถ้วน

๖. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือทางด้านการบริการทางสังคม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับความมีอิสระภาพ การคุ้มครอง และการดูแลเอาใจใส่

๗. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการได้รับประโยชน์จากสถาบันที่ให้การดูแล และคุ้มครองทางทรัพย์สิน และทางสังคม รวมถึงสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ

๘. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือทางด้านสิทธิมนุษยชน และสิทธิเบื้องต้นในการพำนักอาศัย การเข้าร่วมการดูแลรักษาต่างๆ รวมถึงผู้สูงอายุควรได้รับการเคารพที่สมเกียรติ และได้รับการยอมรับในเรื่องความเชื่อ ความต้องการ และความเป็นส่วนตัว และผู้สูงอายุควรมีสื่อเสรีภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ และคุณภาพชีวิตของตนเอง

ด้านการบรรลุในสิ่งที่ต้องการ ประกอบด้วย

๑. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

๒. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทางการศึกษา วัฒนธรรม ศาสนา และการพักผ่อนหย่อนใจ

๓. ผู้สูงอายุควรที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมเกียรติ และปลอดภัยจากการคุกคามต่างๆทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

๔. ผู้สูงอายุควรได้รับความยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นความยุติธรรมทางด้าน เพศ เชื้อชาติ ชนชาติ สภาพทางร่างกาย เช่น การพิการ และสถานภาพต่างๆ

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

การประเมินคุณภาพชีวิตแห่งองค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตในลักษณะที่เป็นการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคลตามบริบทของวัฒนธรรมและระบบค่านิยมซึ่งสัมพันธ์กับเป้าหมาย ความคาดหวัง และมาตรฐานที่ตนตั้งใจไว้ (The World Health Organization Quality of Life Assessment: WHOQOL: 1995 cited in Butler and Ciarrochi, 2007: 607)

คุณภาพชีวิตมีโครงสร้างหลากหลายมิติโดยจะมีความเกี่ยวข้องกับด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม สิ่งที่ได้รับรู้ทางด้านจิตใจซึ่งมีผลสุขภาพกายและใจที่ดี (Bretscher *et al.*, 1999; Mytko and Knight, 1999; Rummans *et al.*, 2000 cited in Lapid *et al.*, 2011: 485-486)

การรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่จะนำมาเป็นตัวชี้วัดถึงคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลสามารถอธิบายได้ดีที่สุดจากความพึงพอใจที่แต่ละบุคคลได้รับ เช่น สภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับชีวิต การจัดระบบและบริการทางสังคม ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม (Ruskus, 1997 cited in Skučas and Mockeviciene, 2009: 43) คุณภาพชีวิตมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับขอบเขตที่หลากหลายของชีวิตไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพ ทางจิตใจ สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ทางสังคม และสุขภาพส่วนบุคคล (Derendiajeva, 2003 cited in Skucas and Mockeviciene, 2009: 43) ในขณะที่ รัสคัส (Ruskus, 1997 cited in Skucas and Mockeviciene, 2009: 43) กล่าวว่าตัวแปรที่จะสะท้อนถึงความเข้าใจในความพึงพอใจในชีวิต ได้แก่ ระดับการศึกษา ชีวิตในครอบครัว สถานที่อยู่อาศัยและงานที่ทำมีหลักฐานจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้านสุขภาพ ด้านการดำเนินชีวิต และด้านการมีงานทำมีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ โดยการมีงานทำไม่ว่าจะเป็นแบบเต็มเวลาหรือบางเวลามีผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีงานทำ (Ruchlin and Morris, 1991: 499) นอกจากนี้ตัวแปรเกี่ยวกับความซึมเศร้าได้ถูกค้นพบว่ามีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยจะเป็นตัวเพิ่มการมีสุขภาพไม่ดีและเพิ่มอัตราการเสียชีวิต ที่สำคัญความซึมเศร้าจะเป็นปัจจัยเสี่ยงในการฆ่าตัวตายของผู้สูงอายุ (Lebowitz *et al.*, 1997; Unützer *et al.*, 2000; Shmuelly *et al.*, 2001; Doraiswamy *et al.*, 2002. cited in Lapid *et al.*, 2011: 485) ซึ่งปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและความซึมเศร้าของผู้สูงอายุได้แก่ สุขภาพกาย การรับรู้และการจดจำ การสนับสนุนทางสังคมและสภาวะทางด้านจิตใจ (Warner, 1998; Unützer *et al.*, 2000; McKenna *et al.*, 2001; Shmuelly *et*

al., 2001; Ceroni et al., 2002; Doraiswamy et al., 2002; Herrman et al., 2002 cited in Lapid et al., 2011: 486)^๕ อ้างถึงใน สุทธิพงษ์ บุญผดุง ๒๕๕๔ : หน้า ๑๘

โดยสรุป คุณภาพชีวิตจะเกี่ยวข้องกับลักษณะที่เป็นการรับรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล โดยมีโครงสร้างหลากหลายมิติที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านกายภาพ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านสภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพ รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การดำเนินชีวิต เป็นต้น

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต

บีเดิ้ล-บราวน์ และคณะ (Beadle-Brown et al., 2008: 380) ได้นำเสนอการแบ่ง คุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการกำหนดตัวชี้วัด เป็น 8 ด้าน ดังนี้

๑. คุณภาพชีวิตด้านการรวมกลุ่มทางสังคม (Social Inclusion)

การรวมกลุ่มทางสังคมจะเกี่ยวข้องกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มทางสังคม การมีส่วนร่วมในกลุ่มทางสังคม สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยที่มีอิทธิพลต่อการรวมกลุ่มทางสังคม บทบาทในการดำเนินชีวิต (เช่น วิถีทางการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อความเหมาะสม รวมถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อวิถีการดำเนินชีวิต) การช่วยเหลือสนับสนุนต่างๆ (เช่น ความพึงพอใจในการบริการทางสังคม การยอมรับทางสังคม และสถานภาพทางสังคม)

๒. คุณภาพชีวิตด้านความเป็นอยู่ทางกายภาพ (Physical Well-being)

ด้านความเป็นอยู่ทางกายภาพ หมายถึง ลักษณะทางสุขภาพซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ ความปลอดภัยการมีสุขภาพดี การมีเวลาพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ อาหารและโภชนาการ ความสามารถในการเคลื่อนไหวของร่างกาย และการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Batista Vitorino and Martins da Silva ที่ค้นพบว่ากิจกรรมทางกายภาพและการเคลื่อนไหวอาจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจอีกด้วย (Batista Vitorino and Martins da Silva, 2010: abstract)

๓. คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations)

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการมีมิตรภาพ เช่นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายใต้บริบทสถานที่ทำงานหรือบริบทครอบครัว นอกจากนี้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังเกี่ยวข้องกับภาวะความโดดเดี่ยวเดียวดาย การสนับสนุนช่วยเหลือจากเครือข่ายทางสังคม ความใกล้ชิดสนิทสนมและความรัก

^๕ สุทธิพงษ์ บุญผดุง. รายงานการวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1). (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ๒๕๕๔.), หน้า ๑๘

๔. คุณภาพชีวิตด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ที่ดี (Material Well-being)

ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ที่ดีจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ อาชีพการงาน สภาพทางการเงิน การเป็นเจ้าของ (สังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์) ความปลอดภัย สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะที่อยู่อาศัยและการคมนาคมขนส่ง

๕. คุณภาพชีวิตด้านลักษณะทางอารมณ์ (Emotional Well-Being)

ด้านลักษณะทางอารมณ์จะเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการงานอาชีพ ที่อยู่อาศัย การช่วยเหลือสนับสนุน ความพึงพอใจในกลุ่มทางสังคมของตนเอง นอกจากนี้ด้านลักษณะทางอารมณ์ยังเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต มโนภาพแห่งตน การไร้ความเครียดและความสุขในการดำเนินชีวิต

๖. คุณภาพชีวิตด้านความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-determination)

ด้านความสามารถในการตัดสินใจได้ด้วยตนเองจะเกี่ยวข้องกับควมมีอิสรภาพในการตัดสินใจการควบคุมตนเอง การกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง อิทธิพลของที่อยู่อาศัยที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจ การสนับสนุนช่วยเหลือด้วยคำพูดและการแก้ต่างเพื่อตนเอง

๗. คุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาตนเอง (Personal Development)

ด้านการพัฒนาตนเองจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของการศึกษาและทักษะในการปฏิบัติตน ความสามารถส่วนตัว การบรรลุสิ่งที่ปรารถนา ความก้าวหน้าและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

๘. คุณภาพชีวิตด้านสิทธิเสรีภาพ (Rights)

ด้านสิทธิเสรีภาพจะเกี่ยวข้องกับการเคารพในสิทธิส่วนบุคคล สิทธิมนุษยชน สิทธิในความเป็นพลเมือง (เช่นการมีสิทธิเลือกตั้ง) ความรับผิดชอบในฐานะความเป็นพลเมืองและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับชุมชนหรือรัฐบาล

โดยสรุป คุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ทั้ง ๘ ด้านข้างต้น ได้ระบุถึงลักษณะตัวชี้วัด ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางหรือตัวแปรในการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต โดยผู้วิจัยอาจเน้นเชิงวัดคุณวิสัยหรือเชิงอัตวิสัยตามความเหมาะสมของบริบทที่ศึกษาหรืออาจใช้แนวทางทั้ง ๒ อย่างควบคู่ไปด้วยกันก็ได้ ชาลล็อคและเวอร์ดูโก้ (Schallock and Verdugo, 2002 cited in Schallock, 2004: 205-206) ได้สรุปและสังเคราะห์ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตจากงานวิจัยและบทความทางการศึกษา พบว่าปัจจัยหลักของคุณภาพชีวิตพิจารณาจาก ๘ ปัจจัยหลัก คือ สภาพอารมณ์ที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพความเป็นอยู่ที่ดี การพัฒนาตนเอง สภาพทางร่างกายที่ดี การตัดสินใจด้วยตนเอง การรวมกลุ่มทางสังคม และสิทธิตามกฎหมาย โดยแต่ละปัจจัยหลักจะมีตัวชี้วัด ๓ ตัว ซึ่งสรุปได้ดังตาราง ๒ ต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงปัจจัยหลักของคุณภาพชีวิต ตัวชี้วัดหลักและตัวชี้วัดย่อย

ปัจจัยหลักของคุณภาพชีวิต	ตัวชี้วัดหลัก	ตัวชี้วัดย่อย
สภาพอารมณ์ที่ดี	ความพอใจ อึดทนโศกเศร้า การปราศจากความเครียด	ความพึงพอใจ , อารมณ์ และ ความสุข เอกลักษณ์ของตนเอง การยอมรับตนเอง การเห็นคุณค่าของตนเอง ความสามารถในการควบคุม ความสามารถในการพยากรณ์
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	การมีปฏิสัมพันธ์ ญาติพี่น้อง/คนรู้จัก การให้ความช่วยเหลือ	เครือข่ายทางสังคม การติดต่อทางสังคม ครอบครัว เพื่อน ด้านอารมณ์ ด้านกายภาพ ด้าน การเงิน ด้านการตอบสนอง
สภาพความเป็นอยู่ที่ดี	สถานะทางการเงิน การจ้างงาน ที่พักอาศัย	รายได้ สวัสดิการที่ได้รับ งาน/อาชีพ สภาพแวดล้อม ของ งาน ลักษณะของที่พักอาศัย เจ้าของ
การพัฒนาตนเอง	การศึกษา สมรรถนะส่วนบุคคล การปฏิบัติ/การกระทำ	ความสำเร็จ สถานภาพ ความรู้ สังคม การปรับตัว ความสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ ผลผลิตภาพ
สภาพทางร่างกายที่ดี	สุขภาพ กิจกรรมประจำวัน เวลาว่าง	การปฏิบัติตน โรคร้าย การออก กำลังกาย อาหาร ทักษะการดูแลตนเอง การ เคลื่อนไหว งานอดิเรก สันทนาการ
การตัดสินใจด้วยตนเอง	ความเป็นอิสระ/การกำหนดด้วย ตนเอง เป้าหมาย และค่านิยมส่วนบุคคล ทางเลือก	ความอิสระ/ไม่ขึ้นกับใคร ความต้องการ ความคาดหวัง อำนาจในการเลือก ความชอบ/

		พอใจ
การรวมกลุ่มทางสังคม	การมีส่วนร่วมในกลุ่ม บทบาทที่อยู่ในกลุ่ม	ผู้บริจาค อาสาสมัคร
สิทธิตามกฎหมาย	ความเป็นมนุษย์ ความถูกต้องตามกฎหมาย	ความน่าเชื่อถือ เกียรติ ความ เสมอภาค ความเป็นประชาชน การได้รับ สิทธิ์ กระบวนการตามกฎหมาย

โดยสรุป ปัจจัยหลักในการวัดคุณภาพชีวิตมี ๘ ด้าน ซึ่งแต่ละด้านจะมีตัวชี้วัดหลักและย่อย ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้สำหรับการศึกษาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพียง ๖ ด้าน โดยที่ด้านที่ไม่ได้นำมาศึกษาได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านสิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้จะเน้นการศึกษาไปที่โครงสร้างของคุณภาพชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านสังคม

ดังนั้นความหมายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สรุปว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายได้ดีที่สุดจากความพึงพอใจที่ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลได้รับ โดยจะวัดการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละด้านดังนี้ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ครอบครัวในสังคมสมัยใหม่ยังคงเป็นแหล่งที่เป็นหลักในการดูแลและสนับสนุนให้กับผู้สูงอายุ มีงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและบุตรหรือหลาน การเกื้อกูลซึ่งกันและกันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุ (Antonucci, Fuhrer and Jackson, 1990; Dwyer, Lee, and Jankowski, 1994; Kim and Kim, 2003; Litwin, 2004 cited in Lowenstein, Katz and Gur-Yaish, 2007: 867)

โรวีย์ และคานัน (Rowe and Kahn, 1997 cited in Hsu et al., 2010: 548) กล่าวว่ามโนคติของผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จการดำรงชีวิต จะเกี่ยวข้องกับมิติด้านสุขภาพ มิติด้านสุขภาพจิต และมิติทางด้านสังคม โดยมิติด้านสุขภาพจะกล่าวถึงเรื่องการเลือกและการบริโภค พฤติกรรมการรับประทาน ยารักษาโรค และการออกกำลังกาย/การเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับดรีโนวส์กี และอีวานส์ (Drewnowski and Evans, 2001) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกาย และการเลือกบริโภคอาหารเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ

ฮอบกินส์ (Hopkins, 1998 cited in Kurtus, 2005) ได้ศึกษาและพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาว ลดการเจ็บไข้ได้ป่วย และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่

๑. การออกกำลังกาย เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะการออกกำลังกายจะทำให้ระบบหัวใจและระบบทางเดินหายใจ ทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรง เพิ่มความหนาแน่นของกระดูก ระบบการย่อยอาหารทำงานปกติ ลดความตึงเครียดและช่วยให้ผ่อนคลายสบาย

๒. อาหาร ผู้สูงอายุควรบริโภคอาหารที่มีไขมันต่ำ ผักและผลไม้ วิตามิน รวมถึงน้ำดื่ม ในปริมาณที่เหมาะสม

๓. งดการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่จะลดอัตราการเสี่ยงจากการเป็นโรคหัวใจ โรคมะเร็ง โรคทางเดินหายใจ

๔. หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การงด หรือจำกัดการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จะลดอัตราการเสี่ยงเป็นโรคตับแข็ง และโรคมะเร็ง

๕. ลดความตึงเครียด การทำภาวะจิตใจไม่ให้เกิดความตึงเครียด หรือความวิตกกังวล จะช่วยสร้างระบบภูมิคุ้มกันที่ดีด้านจิตใจ ไม่สะเทือนใจง่าย

๖. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสร้างความสัมพันธ์อันดี จะช่วยลดความกดดัน ทำให้สมองทำงานปกติ และป้องกันความตึงเครียด

๗. การทำกิจกรรมที่ท้าทาย เช่น การเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ และการทำกิจกรรมที่ต้องใช้จิตใจ จะช่วยยกระดับสุขภาพใจได้

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๒๕ ปี เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ที่สำคัญเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์นโยบายในการพัฒนาประเทศ รวมถึงทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ (2550-2554) (Baker, 2007 cited in Pruetipibultham, 2010: 101)

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติตนในตัวเองที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนใน

ชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้ (Kantabutra, 2006 cited in Pruetipibultham, 2010: 101)

๑. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
๒. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

๓. ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยเงื่อนไขที่ทำให้เกิดผลสำเร็จตามคุณสมบัติ ๓ ประการข้างต้น ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ และเงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากความหมายที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติตนทางด้านเศรษฐกิจในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และระดับชาติ ภายใต้ความสมดุล มีเหตุผล พอประมาณ พอกินพอใช้ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมที่อาศัยอยู่

กลยุทธ์การพัฒนาคนบนฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน (๒๕๕๐ อ้างถึงใน วศิน สิริเกียรติกุล ๒๕๕๓ : ๒๙๓)^๖ กล่าวยกย่องแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า "...สิ่งสำคัญในสังคมไทยที่ทั่วโลกให้การยอมรับในปัจจุบัน คือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง..." เช่นเดียวกับ คาล์กินส์ (Calkins, n.d.) อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวเห็นด้วยที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น

^๖ วศิน สิริเกียรติกุล. พฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ ๑ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม โรงเรียนเซนต์จอร์จหน้เทคโนโลยี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ ก.ค. - ธ.ค. ๒๕๕๓ หน้า ๒๙๑-๓๑๒.

ปรัชญานาทางสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ โดยแสดงทัศนะว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสังคม

สุเมธ ตันติเวชกุล (๒๕๔๔ อ้างถึงใน วศิน สิริเกียรติกุล, ๒๕๕๓ : ๒๙๓) เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาได้ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า ผู้ที่น้อมนาแนวคิดเศรษฐกิจมาใช้จะมีความสามารถในการดำรงชีวิตได้โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพไม่พันทนาการอยู่กับสิ่งใด

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี^๗

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบด้านต่างๆ จำแนกออกได้เป็น ๔ ส่วน คือ

- (๑) แนวคิดหลัก ซึ่งแบ่งเป็น กรอบแนวคิด และคุณลักษณะ
- (๒) หลักการ หรือ คำนิยาม
- (๓) เงื่อนไข พื้นฐาน
- (๔) เป้าหมาย

ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพ เพื่อให้สามารถเข้าใจได้อย่างง่ายๆ ดังนี้

^๗ ศาสตราจารย์ บัญญัติ และคณะ . รายงานการวิจัยการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงมูลนิธิยุวสถิรคุณ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.๒๕๕๓).หน้า ๑๓

แนวคิดของหลักเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติตนเพื่อให้การดำเนินชีวิตสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน สำหรับหลักเศรษฐกิจพอเพียงพอสรุปเป็นสาระและเป็นภาพ ๓ ได้ตามลำดับดังนี้

๑. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

๒. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติ บนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

๓.๑ ความพอประมาณ หมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

๓.๒ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

๓.๓ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

๔.เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภ ไม่ตระหน

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทธิพงศ์ บุญผดุง^๔ รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนสุเหร่าลาแขก จำนวน ๘๓ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งมีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา และมีความเชื่อมั่นที่น่าไปใช้ได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ในการบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นรายด้านโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูตามแนวคิดของโรงเรียนเป็นฐาน และแนวคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และด้านสภาพร่างกายที่ดี ตามลำดับ ในขณะที่ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองมีระดับคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต พบว่าด้านสภาพอารมณ์ที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ปัจจัยด้านความว่าเหว อ่างว้าง และปัจจัยด้านความสุขกาย สบายใจ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มิตรสหายและเพื่อนบ้าน ด้าน

^๔ สุทธิพงศ์ บุญผดุง. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑), (รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.๒๕๕๔). หน้า ๖

การรวมกลุ่มทางสังคมมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการอุทิศและการได้รับการยอมรับจากชุมชน ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการดำรงชีพ และปัจจัยด้านรายรับและรายจ่าย คุณภาพชีวิตด้านสภาพร่างกายที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการใส่ใจเรื่องสุขภาพ และปัจจัยด้านการบริโภคที่ดี และสุดท้ายด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านความเป็นอิสระทางความคิด และปัจจัยการเลือกหาในสิ่งที่ต้องการ ๓) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสามารถนำไปทดลองใช้ และศึกษาผลการใช้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่นในงานวิจัยระยะที่ ๒ ต่อไป

วรรณวิมล เมฆวิมล.^๔ รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๖ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุด้วยสถิติไคสแควร์ และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ๑) พฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ คือ แหล่งที่มาของรายได้ ส่วน เพศ อายุ สถานภาพ การพักอาศัยร่วมกับบุคคลต่างๆ ของผู้สูงอายุ รายได้ต่อเดือน และการมีโรคประจำตัว ไม่มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๓) ปัจจัยนำซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร และการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๔) ปัจจัยเอื้อ ซึ่งประกอบไปด้วยทรัพยากรที่ส่งเสริมพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ และกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๕) ปัจจัยเสริม ซึ่งประกอบไปด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเช้าจากสื่อต่างๆ และการได้รับคำแนะนำ หรือการสนับสนุนให้ปฏิบัติตนเรื่องการรับประทานอาหารเช้าจากผู้สูงอายุจากบุคคลต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ

^๔ วรรณวิมล เมฆวิมล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรสงคราม,(รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.๒๕๕๕). หน้า ๑

นริสรา พึ่งโพธิ์สภ. และคณะ.^{๑๐} รายงานวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ จะทำให้ผู้สนใจที่ต้องการศึกษาประเด็นคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัย และตัวแปรเชิงเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปประยุกต์ใช้ศึกษาเพื่อการวิจัยขั้นสูงต่อไป ในขณะเดียวกันข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตและสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะเป็นประโยชน์เชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานด้านผู้สูงอายุนำไปใช้พัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล.^{๑๑} นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ประการแรกพบว่า การวิเคราะห์ประเด็นเรื่องการก่อตัวของนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สามารถเข้าสู่วาระนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามกรอบการวิเคราะห์สามกระแสได้แก่กระแสการเมืองกระแสตัวปัญหา กระแสนโยบายและหน้าตางนโยบายตามตัวแบบของ Kingdon ประการที่สองพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ ๑) ภาวะผู้นำ ๒) ทรัพยากรนโยบาย ๓) การบริหารจัดการ ๔) ความต้องการของผู้สูงอายุ ๕) ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประการที่สามพบว่าผลกระทบในด้านบวกคือ การนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติจะทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้นทั้งทางสุขภาพร่างกายจิตใจและรายได้ผลกระทบในด้านลบคือปัญหาด้านความจำกัดของงบประมาณการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องผู้สูงอายุของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการมีบุคลากรจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ทั่วถึงประการที่สี่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและควรปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายด้านได้แก่งานด้านงบประมาณการบริหารบุคลากรการจัดหาฐานข้อมูลอย่างบูรณาการและการจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ

^{๑๐} นริสรา พึ่งโพธิ์สภ. การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย.(รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,๒๕๕๕). หน้า ก.

^{๑๑} เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล. นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,(วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ปีที่ ๑ เล่มที่ ๑ (ม.ค.-มิ.ย. ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๖-๑๖๕

สุคี ศิริวงศ์พากร.^{๑๒} การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นประจำ เปิดรับสื่อวิทยุกระจายเสียงนานๆ ครั้ง เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์นานๆ ครั้ง เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตนานๆ ครั้ง เปิดรับสื่อกิจกรรมนานๆ ครั้ง และเปิดรับสื่อบุคคลบ่อยครั้ง และมีความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การศึกษา รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน ความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนเพศและสถานการณ์พักอาศัยต่างกันความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุจากทุกสื่อ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต สื่อกิจกรรม และสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จันทร์ทิรา เจียรณย์.^{๑๓} รายงานการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเรื้อรังด้วยระบบเตือนผู้ป่วยอัตโนมัติทางโทรศัพท์ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิต และจำนวนครั้งในการล้มรับประทานยาต่อสัปดาห์ของผู้สูงอายุภายหลังใช้ MTRP แตกต่างจากก่อนการใช้ MTRP อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -๒.๖๒, p < ๐.๐๑$ และ $t = -๑.๓๑, p < ๐.๐๑$) ตามลำดับ ไม่มีอัตราการผิมนัด และผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อบริการเตือน ๆ ในระดับมาก สรุป: MTRP ช่วยให้ผู้สูงอายุติดตามการรักษาได้ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดอัตราการผิมนัดและผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อบริการเตือน ๆ สถานบริการพยาบาลสามารถนำ MTRP ไปพัฒนาและขยายผลใช้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของผู้ป่วยที่จำเป็นต้องรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้ป่วยเอดส์หรือผู้ป่วยที่ติดเชื้อ เอช ไอ วี และผู้ป่วยวัณโรคปอด

ปลื้มใจ ไพจิตร.^{๑๔} คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับคุณภาพดี ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมด้านจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสิ่งแวดล้อม ผลเปรียบเทียบกับคุณภาพในการ

^{๑๒} สุคี ศิริวงศ์พากร. การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร.(รายงานวิจัย,คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร,๒๕๕๖), หน้า ก.

^{๑๓} จันทร์ทิรา เจียรณย์. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเรื้อรังด้วยระบบเตือนผู้ป่วยอัตโนมัติทางโทรศัพท์, (รายงานการวิจัยสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี,๒๕๕๗). หน้า ข.

^{๑๔} ปลื้มใจ ไพจิตร. คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี.(วารสารวิทยาการการจัดการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ , คณะวิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี,๒๕๕๘) หน้า ๑๕๗-๑๗๙

ดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา แหล่งที่มาของรายได้หลัก และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันทำให้คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ระดับความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุพบว่า ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๓ ด้านและ ระดับปานกลาง ๗ ด้าน ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการสังคม ของผู้สูงอายุมีปัญหาที่สำคัญ คือ การจ่ายเบี้ยยังชีพไม่ตรงเวลา ความล่าช้าการให้บริการ การบริการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ทั่วถึงพื้นที่ชนบท ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ เพิ่มเบี้ยยังชีพและจ่ายตรงเวลามีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความรู้การดูแล สุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และตั้งศูนย์ตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุทุก ๆ เดือน

กรณีการ ภิรมย์รัตน์^{๑๕} ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ๑. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($X = ๑๕.๕๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าทุก มหาวิทยาลัยราชภัฏมีความรู้อยู่ในระดับสูง ๒. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีระดับพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($X = ๑,๓๕$) เมื่อพิจารณาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงพบว่า (๑) ด้านความพอประมาณ นักศึกษามีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($X = ๑.๑๑$) (๒) ด้านความมีเหตุผล นักศึกษามีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ($X = ๑.๓๘$) และ (๓) ด้านการมีภูมิคุ้มกัน นักศึกษามีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ($X = ๑.๔๙$) ๓. นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิต ดังนี้ (๑) ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเก็บออมเงิน การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การใช้ทรัพยากรทุกอย่างอย่างประหยัดและรู้คุณค่า การประยุกต์ของเก่าให้กลับมาใช้ได้ อีกครั้ง (๒) ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ มหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำหลักสูตรการเรียน รายวิชา “เศรษฐกิจพอเพียง” ควรมีการสอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงในทุกรายวิชา มีการจัดตั้ง ชมรมเศรษฐกิจพอเพียง มีการฝึกปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (๓) ด้านการณรงค์ ได้แก่ การทำสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย การ จัดอบรมให้ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การจัดนิทรรศการเศรษฐกิจพอเพียง

^{๑๕} กรณีการ ภิรมย์รัตน์. พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร.(รายงานวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,๒๕๕๓).หน้า ๒-๓

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร^{๑๖}. (๒๕๕๔) การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ๑. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง ๑๘ - ๒๘ ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไปประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้อยู่ในช่วง ๖,๐๐๑ - ๙,๐๐๐ บาท และ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ๑๐ ปีขึ้นไป ๒. การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขต ดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการ ปฏิบัติของประชาชนทั้งโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านการมีเหตุผล ด้านความพอประมาณ ด้านเงื่อนไขความรู้ และ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตามลำดับ ๓. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผล ได้แก่ เพศ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ๔. ข้อเสนอแนะแนวทางการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่สำคัญที่สุดคือ ภาครัฐ หรือมหาวิทยาลัยในเขตบริการของชุมชน ควรจัดบริการวิชาการแก่ชุมชนในเรื่องการทำบัญชีการออม และให้ความรู้ด้านแนวทางการหลีกเลี่ยง ความเสี่ยงต่ออายุขัยโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน และคนวัยทำงาน

ขวัญกมล ดอนขวา^{๑๗} ศึกษาเรื่องการจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ การจัดการด้านการตลาด และการจัดการการเงินและบัญชี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการธุรกิจชุมชน ส่วนความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้ และคุณธรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีค่ามีค่า KMO ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square ผ่านเกณฑ์การทดสอบทางสถิติ นอกจากนี้ ยังมีค่า Total Initial Eigenvalues มากกว่า ๑ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้มาก ที่สุดถึง ๗๕ % โดยองค์ประกอบทุกตัวมีค่า Factor Loading เข้าใกล้ ๑ ในด้านการประยุกต์ใช้ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและความมีเหตุผล มีผลกระทบ ทางตรงต่อการจัดการธุรกิจชุมชนด้านการผลิตมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ ๐.๔๙๐ และ ๐.๓๑๕ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มอาชีพใช้เงื่อนไขความรู้มาเป็นหลักในการพิจารณาการ จัดการธุรกิจชุมชนด้าน

^{๑๖} รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร.การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.(รายงานวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,๒๕๕๔).หน้า ๒-๓

^{๑๗} ขวัญกมล ดอนขวา.การจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.(รายงานวิจัยสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี,๒๕๕๖).หน้า ก

การผลิต มากกว่าเงื่อนไขคุณธรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ ๐.๕๑๘ และ ๐.๒๘๙ ตามลำดับ กลุ่มอาชีพมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับสูงมากเพียงใด มีระยะเวลาดำเนินการมายาวนาน และการได้รับการอบรมของสมาชิกในแต่ละกลุ่มอาชีพเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน จะทำให้สามารถประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจของกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้น

นิลลบล สุขภาพ^{๑๘} ศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านถ่อนนาลับ อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส.บ้านถ่อนนาลับ อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี เริ่มต้นจากผู้นำชุมชนต้องการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนโดยใช้แนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติ ผู้นำชุมชนจึงมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาศักยภาพของแต่ละพื้นที่ และค้นพบทางออกว่าควรส่งเสริมให้คนในชุมชนจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้มองเห็นถึงปัญหาทั้งระดับครัวเรือน และชุมชน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ซึ่งเป็นทางออกที่ชุมชนอาศัยการเรียนรู้ด้วยตนเอง ต่อมาผู้นำชุมชนได้มีโอกาสเข้าไปร่วมเรียนรู้การจัดทำแผนกับองค์การบริหารส่วนตำบล จึงเกิดแนวคิดในการจัดทำแผนชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน รู้จักตนเอง รู้จักชุมชน รู้จักโลก และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อชุมชน นอกจากนั้นชุมชนเองได้เรียนรู้ที่จะกำหนดอนาคตของชุมชนด้วยตนเอง โดยมี “สภาชุมชน” เป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนชุมชน ภายใต้หลักการบริหารด้วยคุณธรรม ๕ ประการ จาก การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้บ้านถ่อนนาลับ ยกระดับขึ้นมาเป็นชุมชนต้นแบบ ขั้นที่ ๓ คือ พัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนและเชื่อมโยงกับเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน หลังจากที่ชุมชนนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา ใช้ในชุมชนทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น มีการเรียนรู้การจัดทำแผนและร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มีแหล่งเงินทุนที่บริหารจัดการเองโดยชุมชน มีทางเลือกอาชีพที่หลากหลายที่ดำเนินการได้ทั้งในครัวเรือน และดำเนินการในรูปกลุ่ม และมีระเบียบข้อบังคับที่ชุมชนสร้างขึ้นที่ช่วยเสริมสร้างความสงบสุขของชุมชน

ศาลินา บุญเกื้อ และคณะ^{๑๙} . รายงานการวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา การวิจัยการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยมี

^{๑๘} นางสาวนิลลบล สุขภาพ.การศึกษากระบวนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านถ่อนนาลับ อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี.(บทคัดย่อ : การประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 10,๒๕๕๖). หน้า ๒๖๓๙

^{๑๙} ศาลินา บุญเกื้อ และคณะ . การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. (รายงานการวิจัย, ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงมูลนิธิยุวสถิรคุณ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์,๒๕๕๗).หน้า ๓๐

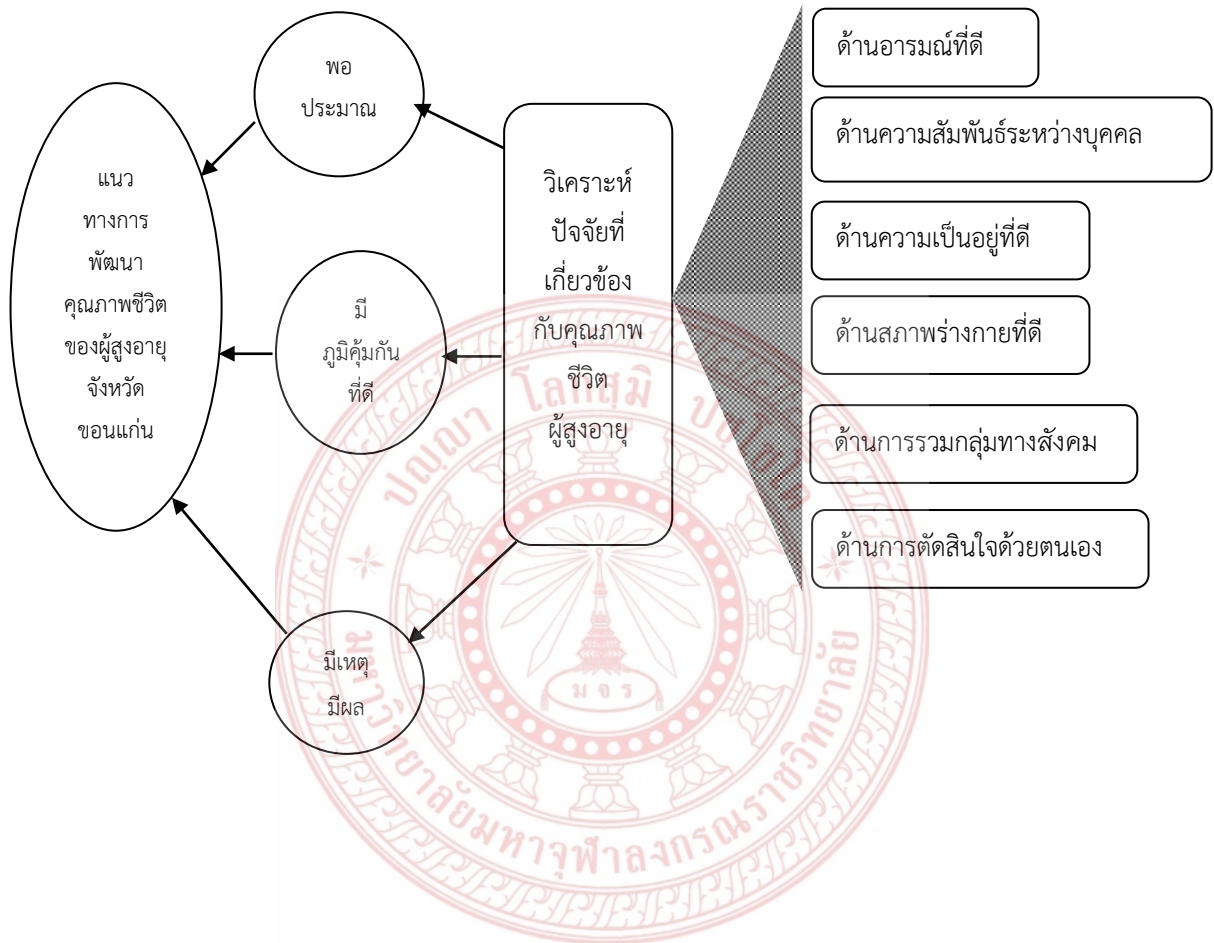
วัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษากระบวนการในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (๒) ศึกษาแนวคิด แนวปฏิบัติหรือรูปแบบการพัฒนาสู่ความสำเร็จ และปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และ (๓) วิเคราะห์อัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกรณีศึกษาที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจซึ่ง ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้ถูกนำมาถอดบทเรียนโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการปฏิบัติที่น่าสนใจอันเป็นการดำเนินงานกิจกรรมการขับเคลื่อน และลักษณะเฉพาะอันเป็นจุดเด่นในอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษานี้

นิสรา ใจชื่อ^{๒๐} ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของศาลาศักดิ์ และหมู่บ้าน บ้านโคก มี ๘ ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมของทั้ง ๘ ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๐.๐๕

ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องมีส่วนร่วม ในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ และความร่วมมือของทุกฝ่าย เป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

^{๒๐} นิสรา ใจชื่อ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง.(บทคัดย่อ ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,๒๕๕๗). หน้า ก

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณผสมการวิจัยเชิงคุณภาพ

๑.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวทาง ความสำคัญ และการนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ โดยการทบทวนเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

๑.๒ ศึกษาตัวอย่างแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของนักการศึกษาที่ได้ทำวิจัยในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

๑.๓ สร้างข้อคำถามตามนิยามศัพท์คุณภาพชีวิตจำนวน ๖ ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพ อารมณ์ที่ดีจำนวน ๑๐ ข้อ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๑๕ ข้อ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ๑๐ ข้อ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ๑๕ ข้อ ด้านสภาพร่างกายที่ดี ๑๕ ข้อ และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ๑๐ ข้อ รวมทั้งสิ้น ๗๕ ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ดำเนินการแล้วเสร็จ โดยมีลักษณะการตอบเป็นแบบมาตรวัด ประเมินค่า ๕ ระดับในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งนี้ผู้วิจัยนำผลงานของ ชาลล็อคและเวอร์ดูโก้ (Schallock and Verdugo, 2002 cited in Schallock, 2004: 205-206) ได้สรุปและสังเคราะห์ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตจากงานวิจัยและบทความทางการศึกษา พบว่า ปัจจัยหลักของคุณภาพชีวิตพิจารณาจาก ๘ ปัจจัยหลัก คือ สภาพอารมณ์ที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพความเป็นอยู่ที่ดี การพัฒนาตนเอง สภาพทางร่างกายที่ดี การตัดสินใจด้วยตนเอง การรวมกลุ่มทางสังคม และสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้สำหรับการศึกษา

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพียง ๖ ด้าน โดยด้านที่ไม่ได้นำมาศึกษาได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านสิทธิ ตามกฎหมาย ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้จะเน้นการศึกษาไปที่โครงสร้างของคุณภาพชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับด้าน ภายนอก ด้านจิตใจ และด้านสังคม การศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่น ซึ่งจำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพ ร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยจะนำหลักการและแนวคิด ของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ต่อไป

๑.๔ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ

๑.๕ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่หาค่าความเชื่อมั่นเรียบร้อยแล้ว มาจัดเป็นฉบับ ที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๒. การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๒.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

๒.๒ เขียนแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จาก การศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

๒.๓ นำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยผู้วิจัยทำการ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ชมรมผู้สูงอายุตำบลกระนวน อำเภอซำสูง และชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทั้งสองชมรมได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพัฒนา หมู่บ้าน เช่น การลดรายจ่ายครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ คนในชุมชนมีการลดอบายมุข และเพิ่มรายได้ เช่น การใช้เครื่องทุนแรงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการประหยัดครัวเรือน ในชุมชนรู้จักการออมเงินชมรมให้ความสำคัญในการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีโครงการ/กิจกรรมที่แสดงถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม

โดยตำบลกระนวน จำนวน ๖ หมู่บ้าน จำนวนผู้สูงอายุ ๗๗๑ คน (ข้อมูล จากงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลชำสูง ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐) และผู้สูงอายุตำบลบ้านขาม จำนวน ๑๖ หมู่บ้าน จำนวนผู้สูงอายุ ๑,๔๘๒ คน (ข้อมูล จากงานสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาม ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐) รวมผู้สูงอายุทั้งสิ้น จำนวน ๒,๒๕๓ คน นำมาสุ่มตัวอย่างโดยการไต่ตารางของ Taro Yamane จากประชากร ๒,๒๕๓ ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๙๗(๓๐๐) คน นำมาคิดอัตราส่วนของผู้สูงอายุระหว่างตำบลกระนวนกับตำบลบ้านขามได้ดังนี้

ตำบลกระนวน ผู้สูงอายุ จำนวน ๗๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๑ คน

ตำบลบ้านขาม ผู้สูงอายุ จำนวน ๑,๔๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๙๙ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

๑)แบบสอบถามสำหรับผู้สูงอายุ จำแนกเป็น ๖ ด้าน ดังต่อไปนี้ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒)แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ สำหรับคณะสงฆ์และผู้เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๓)การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงวิชาการ เพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๑. แบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

๑.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวทาง ความสำคัญ และการนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ โดยการทบทวนเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

๑.๒ ศึกษาตัวอย่างแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของนักการศึกษาที่ได้ทำวิจัยในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

๑.๓ สร้างข้อคำถามตามนิยามศัพท์คุณภาพชีวิตจำนวน ๖ ด้าน ประกอบด้วย

ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีจำนวน ๑๐ ข้อ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๑๕ ข้อ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ๑๐ ข้อ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ๑๕ ข้อ ด้านสภาพร่างกายที่ดี ๑๕ ข้อ และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ๑๐ ข้อ รวมทั้งสิ้น ๗๕ ข้อ โดยมีลักษณะการตอบเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า ๕ ระดับ

๑.๔ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด ๗๕ ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสม
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม

๑.๕ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำนวน ๗๕ ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดสอบกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มทดสอบ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค

๑.๖ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่หาค่าความเชื่อมั่นเรียบร้อยแล้ว มาจัดเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๒. การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๒.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากการทบทวนเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

๒.๒ เขียนแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

๒.๓ นำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ รวม 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าแนวทางการพัฒนามีความสอดคล้องเหมาะสม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแนวทางการพัฒนามีความสอดคล้องเหมาะสม
- 1 เมื่อแน่ใจว่าแนวทางการพัฒนาไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนของผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการพัฒนาจิตใจจากการฝึกปฏิบัติของผู้สูงอายุ

๒) การใช้แบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ ในด้านกระบวนการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๓) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมมนาเชิงวิชาการเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๓.๕ วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน

๑. ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมและเป็นรายด้านโดยใช้ความถี่ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรายด้าน

สำหรับเกณฑ์แปลความหมายของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้เลือกใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชุม ศรีสะอาด (บุญชุม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535) พร้อมปรับให้สอดคล้องกับมาตรวัดของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งกำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยและการแปลผลระดับคุณภาพชีวิตดังต่อไปนี้

ระดับ	แปลผลระดับคุณภาพชีวิต
๕	มากที่สุด
๔	มาก
๓	ปานกลาง
๒	น้อย
๑	น้อยที่สุด

๒. การวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจากการสัมภาษณ์ และสังเกต

๓. การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจากการสัมภาษณ์ และสังเกต โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนหรือหมู่บ้าน เช่น ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าอาวาส

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ ๓) เพื่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน ๒ ตำบล คือ ตำบลบ้านขาม มีจำนวนหมู่ ๑๖ หมู่ และตำบลกระนวน มีจำนวน ๖ หมู่ โดยแจกแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑๕๐ ชุด เก็บมาได้ทั้งหมด จำนวน ๑๓๗ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๙๑.๓๓

ผู้สูงอายุในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านขาม และเทศบาลตำบลกระนวน ตัวอย่างประชากร โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในเขตตำบลบ้านขาม มีจำนวนหมู่บ้าน ๑๖ หมู่ มีผู้สูงอายุ ๑,๕๕๘ คน(เจาะจง ๑๐๐ คน) และเทศบาลตำบลกระนวน มีจำนวนหมู่บ้าน ๗ หมู่บ้าน มีผู้สูงอายุ ๔๑๐ คน(เจาะจง ๕๐ คน) (ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลประเทศไทย) ทั้งสองพื้นที่เป็นชุมชนที่ให้ความสำคัญในการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีโครงการ/กิจกรรมที่แสดงถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น ๔ ตอน คือ

- ๔.๑ ตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น
- ๔.๒ ตอนที่ ๒ ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น
- ๔.๓ ตอนที่ ๓ ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น
- ๔.๔ ตอนที่ ๔ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจ

พอเพียง

๔.๑ ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 จำแนกตามสถานภาพและอายุ

ข้อมูลผู้สูงอายุ	เพศ	อายุ					รวม
		๖๐-๖๔	๖๕-๖๙	๗๐-๗๔	๗๕-๗๙	๘๐ ขึ้นไป	
โสด	ชาย	-	๑	-	-	-	๑
	หญิง	๑	-	๑	-	-	๒
	รวม	๑	๑	๑	-	-	๓
สมรส	ชาย	๙	๑๐	๑๙	๑๔	๒	๕๔
	หญิง	๑๕	๖	๑๖	๖	๑	๔๔
	รวม	๒๔	๑๖	๓๕	๒๐	๓	๙๘
หย่าร้าง	ชาย	๑	-	-	-	-	๑
	หญิง	-	-	-	-	-	-
	รวม	๑	-	-	-	-	๑
หม้าย	ชาย	๔	-	-	-	-	๔
	หญิง	๕	๒	๙	๑๑	๔	๓๑
	รวม	๙	๒	๙	๑๑	๔	๓๕
รวมทั้งหมด		๒๙	๑๙	๔๕	๓๑	๗	๑๓๗

จากตาราง ๔.๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานภาพและอายุ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สถานภาพและอายุของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

สถานภาพสมรส จำนวน ๙๘ คน ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง ๗๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๓๕ คน รองลงมาคือ อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี จำนวน ๒๖ คน อายุ ๗๕ - ๗๙ ปี จำนวน ๒๐ คน อายุ ๖๕ - ๖๙ ปี จำนวน ๑๖ คน และ อายุ ๘๐ ขึ้นไป จำนวน ๓ คน

สถานภาพหม้าย จำนวน ๓๕ คน ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง ๗๕ - ๗๙ ปี จำนวน ๑๑ คน รองลงมาคือ อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี จำนวน ๙ คน อายุ ๗๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๙ คน อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๔ คน และอายุ ๖๕ - ๖๙ ปี จำนวน ๒ คน

สถานภาพโสด จำนวน ๓ คน อายุระหว่าง ๖๐ - ๗๔ ปี และหย่าร้าง จำนวน ๑ คน อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี

ตารางที่ ๔.๒ ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ข้อมูลผู้สูงอายุ			การศึกษา				รวม
			ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปริญญาตรี	อื่นๆ	
เพศชาย	สถานภาพ	โสด	๑	-	-	-	๑
		สมรส	๕๓	๒	-	-	๕๕
		หย่าร้าง	๑	-	-	-	๑
		หม้าย	๓	๑	๑	-	๕
		รวม	๕๘	๓	๑	-	๖๒
เพศหญิง	สถานภาพ	โสด	๒	-	-	-	๒
		สมรส	๔๒	-	๑	-	๔๓
		หย่าร้าง	-	-	-	-	-
		หม้าย	๓๑	-	-	๑	๓๒
		รวม	๗๓	-	๑	๑	๗๕
รวมทั้งหมด			๑๓๑	๓	๒	๑	๑๓๗

จากตาราง ๔.๒ ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า เพศหญิง จำนวน ๗๕ คน
และเพศชาย จำนวน ๖๒ คน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นตามสถานภาพ(เพศหญิง) สมรส ระดับ
ประถมศึกษา จำนวน ๔๒ คน และระดับปริญญาตรี ๑ คน รองลงมาคือ หม้าย ระดับประถมศึกษา
จำนวน ๓๑ คน และอื่น จำนวน ๑ คน และสถานภาพโสด ระดับประถมศึกษา จำนวน ๒ คน สถานภาพ
(เพศชาย) สมรส ระดับประถมศึกษา จำนวน ๕๓ คน และระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒ คน รองลงมาคือ
หม้าย ระดับประถมศึกษา จำนวน ๓ คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑ คน ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑
คน และสถานภาพโสด ระดับประถมศึกษา จำนวน ๑ คน หย่าร้าง ระดับประถมศึกษา จำนวน ๑ คน

๔.๒ ตอนที่ ๒ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 ตาราง ๔.๓ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 โดยภาพรวม

ที่	ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวม	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี	๓.๒๐	๐.๗๘	ปานกลาง
๒	ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๓.๙๗	๐.๘๑	มาก
๓	ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม	๓.๕๗	๐.๘๘	มาก
๔	ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี	๓.๒๒	๑.๑๐	ปานกลาง
๕	ด้านสภาพร่างกายที่ดี	๓.๗๐	๐.๙๑	มาก
๖	ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง	๒.๘๐	๐.๘๘	ปานกลาง
	รวม	๓.๔๑	๐.๘๙	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๓ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๔๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๙๗$) รองลงมาคือ ด้านสภาพร่างกายที่ดีอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๗๐$) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = ๓.๕๗$) ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๒$) ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๐$) และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๘๐$)

ตาราง ๔.๔ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี

ที่	ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านมีความสุขกับสิ่งรอบข้าง	๔.๕๐	๐.๗๐	มากที่สุด
๒	ท่านเข้ากับคนอื่นได้ง่าย	๔.๖๑	๐.๖๑	มากที่สุด
๓	ท่านรู้สึกแจ่มใส เบิกบานกับสิ่งรอบข้าง	๔.๕๙	๐.๖๕	มากที่สุด
๔	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งต่างๆ	๑.๕๔	๐.๙๓	น้อย

๕	ท่านรู้สึกว่าคุณโดดเดี่ยว	๑.๓๘	๐.๗๙	น้อยที่สุด
๖	ท่านคิดว่าตนเองไม่มีประโยชน์ต่ออื่นๆ	๑.๓๔	๐.๗๖	น้อยที่สุด
๗	ท่านสามารถควบคุมความรู้สึกตนเองได้	๔.๒๕	๐.๙๑	มาก
๘	ท่านพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชีวิต	๔.๐๗	๐.๗๙	มาก
๙	ท่านพึงพอใจกับสภาพที่เป็นในปัจจุบัน	๔.๓๑	๐.๘๕	มาก
๑๐	ท่านไม่สบายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	๑.๔๓	๐.๘๒	น้อย
รวม		๓.๒๐	๐.๗๘	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๔ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๒๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านเข้ากับคนอื่นได้ง่าย อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๑$) รองลงมาคือ ท่านรู้สึกแจ่มใสเบิกบานกับสิ่งรอบข้างอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๙$) มากที่สุด ท่านมีความสุขกับสิ่งรอบข้างอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๐$) ท่านพึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๓๑$) ท่านสามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองได้อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๒๕$) ท่านพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชีวิตอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๐๗$) ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งต่างๆ อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = ๑.๕๔$) ท่านไม่สบายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = ๑.๔๓$) ท่านรู้สึกว่าคุณโดดเดี่ยวอยู่ในระดับ น้อยที่สุด ($\bar{x} = ๑.๓๘$) และท่านคิดว่าตนเองไม่มีประโยชน์ต่ออื่นๆ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด ($\bar{x} = ๑.๓๔$)

ตาราง ๔.๕ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ที่	ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านพูดคุยกับสมาชิกภายในครอบครัวเป็นประจำทุกวัน	๔.๖๐	๐.๕๖	มากที่สุด
๒	ท่านชอบใช้เวลาอยู่กับสมาชิกในครอบครัว	๔.๔๔	๐.๗๗	มาก
๓	สมาชิกในครอบครัวเอาใจใส่ท่านเป็นอย่างดี	๔.๖๓	๐.๕๖	มากที่สุด
๔	ท่านยังได้รับความสำคัญในการปรึกษาเรื่องต่างๆ จากสมาชิกครอบครัว	๔.๒๔	๐.๖๙	มาก
๕	สมาชิกในครอบครัวท่านมักปล่อยให้ตามลำพังคนเดียว	๑.๕๓	๑.๐๑	น้อย

๖	สมาชิกในครอบครัวจัดหาอาหารให้ท่านประจำ	๔.๕๒	๐.๗๖	มากที่สุด
๗	ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ	๓.๘๒	๐.๙๓	มาก
๘	ท่านและเพื่อนบ้านมีการสนทนาพูดคุยกันดี	๔.๔๔	๐.๖๐	มาก
๙	เพื่อนบ้านเป็นมิตรที่ดีกับท่าน	๔.๔๓	๐.๖๓	มาก
๑๐	ท่านชอบเพื่อนบ้านของท่าน	๔.๔๒	๐.๖๒	มาก
๑๑	ท่านกับเพื่อนของท่านมีการติดต่อกัน	๔.๑๒	๐.๘๘	มาก
๑๒	ท่านมีกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนของท่าน	๓.๕๘	๑.๐๖	มาก
๑๓	เมื่อท่านไม่สบายใจ ท่านสามารถปรับทุกข์กับเพื่อนบ้านของท่านได้	๒.๗๗	๑.๒๕	ปานกลาง
๑๔	เมื่อท่านเจ็บป่วย เพื่อนบ้านได้ไปเยี่ยมเยียน	๔.๕๘	๐.๘๔	มากที่สุด
๑๕	เพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับท่าน	๓.๓๖	๐.๙๘	ปานกลาง
รวม		๓.๙๗	๐.๘๑	มาก

จากตาราง ๔.๕ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สมาชิกในครอบครัวท่านเอาใจใส่ท่านเป็นอย่างดีอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$) รองลงมาคือ ท่านพูดคุยกับสมาชิกภายในครอบครัวเป็นประจำอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) เมื่อท่านเจ็บป่วยเพื่อนบ้านของท่านได้ไปเยี่ยมเยียนท่านอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$) สมาชิกในครอบครัวช่วยจัดหาอาหารให้ท่านเป็นประจำอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) ท่านชอบใช้เวลาไปกับสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.44$) ท่านและเพื่อนบ้านมีการสนทนาพูดคุยกันดีอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.44$) เพื่อนบ้านเป็นมิตรกับท่านดีอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.43$) ท่านชอบเพื่อนบ้านของท่านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.42$) ท่านยังได้รับความสำคัญในการปรึกษาเรื่องต่างๆ จากสมาชิกครอบครัวอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.24$) ท่านกับเพื่อนของท่านได้มีการติดต่อกันอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.12$) ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.82$) ท่านมีกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนของท่านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.58$) เพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับท่านอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$) เมื่อท่านมีเรื่องไม่สบายใจ ท่านสามารถปรับทุกข์กับเพื่อนบ้าน

ของท่านได้อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = ๒.๗๗$) และสมาชิกในครอบครัวของท่านมักจะปล่อยให้ท่านอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียวอยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = ๑.๕๘$)

ตาราง ๔.๖ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านการรวมกลุ่มทางสังคม

ที่	ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านมักให้ความช่วยเหลือกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ	๓.๘๑	๐.๙๑	มาก
๒	ท่านได้รับเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษากรรมการชุมชน วัด โรงเรียน หรือสมาคมศิษย์เก่า	๓.๐๑	๑.๓๖	ปานกลาง
๓	ท่านกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น เช่น ไปพบปะ สังสรรค์ รับประทานอาหาร ร่วมประชุม งานเลี้ยง งานศพ	๓.๘๙	๐.๙๓	มาก
๔	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนของท่านจัดอย่างสม่ำเสมอ	๓.๔๙	๑.๐๒	ปานกลาง
๕	ท่านได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่	๔.๑๗	๐.๗๑	มาก
๖	ท่านมีกลุ่มเพื่อนในชุมชน พบปะพูดคุย	๓.๙๔	๐.๘๘	มาก
๗	ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น	๓.๘๗	๐.๘๓	มาก
๘	ท่านรักษาผลประโยชน์ของชุมชน	๓.๙๓	๐.๖๘	มาก
๙	คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือท่าน	๔.๒๘	๐.๖๒	มาก
๑๐	ท่านคิดว่า ท่านไม่มีความผูกพันกับชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่	๑.๓๖	๐.๘๖	น้อยที่สุด
รวม		๓.๕๗	๐.๘๘	มาก

จากตาราง ๔.๖ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านการรวมกลุ่มทางสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๕๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือท่านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๒๘$) รองลงมาคือ ท่านได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๑๗$) ท่านมีกลุ่มเพื่อนในชุมชนในการพบปะพูดคุยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๙๔$) ท่านรักษาผลประโยชน์ของชุมชนอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๙๓$) ท่านกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น เช่น ไปพบปะ สังสรรค์ รับประทานอาหาร ร่วมประชุม งานเลี้ยง งานศพ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๘๙$) ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นอยู่ในระดับ ($\bar{x} = ๓.๘๗$) ท่านมักให้ความช่วยเหลือกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} =$

๓.๘๑) ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนของท่านจัดอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๔๙$) ท่านได้รับเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษากรรมการชุมชน วัด โรงเรียน หรือสมาคมศิษย์เก่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๐๑$) และท่านคิดว่า ท่านไม่มีความผูกพันกับชุมชนที่อาศัยอยู่ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด ($\bar{x} = ๑.๓๖$)

ตาราง ๔.๗ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี

ที่	ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพหลักอยู่	๓.๕๔	๑.๔๘	มาก
๒	ปัจจุบันท่านยังมีอาชีพเสริมรายได้อยู่	๒.๕๒	๑.๓๕	ปานกลาง
๓	ปัจจุบันท่านยังมีความต้องการได้รับการอบรมอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้	๒.๓๒	๑.๑๖	น้อย
๔	ปัจจุบันท่านมีรายได้ด้วยตนเองพอเพียงต่อการดำรงชีพ	๓.๕๙	๑.๒๐	มาก
๕	รายได้ของท่านปัจจุบันยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลานอยู่	๒.๙๑	๑.๒๕	ปานกลาง
๖	ท่านมีเงินเก็บสะสมเพื่อการดำรงชีพ	๓.๗๔	๐.๙๕	มาก
๗	ปัจจุบันรายจ่ายของท่านเพียงพอต่อการดำรงชีพอยู่	๓.๖๘	๑.๐๑	มาก
๘	เมื่อเจ็บป่วยท่านจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลด้วยตนเอง	๒.๐๙	๑.๑๓	น้อย
๙	เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องช่วยงานการกุศลต่างๆ จำเป็นต้องพึ่งเงินจากลูกหลาน	๒.๔๖	๑.๑๘	น้อย
๑๐	ปัจจุบันท่านยังมีภาวะหนี้สินจะต้องจ่ายเป็นประจำ	๑.๖๑	๑.๑๓	น้อย
๑๑	เมื่อท่านเจ็บป่วยขึ้นมาท่านยังต้องพึ่งค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลจากลูกหลาน	๒.๖๐	๑.๓๘	ปานกลาง
๑๒	ท่านสนใจการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ	๔.๒๗	๐.๘๓	มาก
๑๓	อาหารที่ท่านรับประทานในแต่ละวันมีผักและผลไม้รวมอยู่ด้วย	๔.๐๗	๐.๙๗	มาก
๑๔	ท่านไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทมีมันสูง	๔.๖๕	๐.๗๕	มากที่สุด
๑๕	ห้องน้ำที่บ้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะเหมาะสมสำหรับท่าน	๔.๒๓	๐.๗๖	มาก
รวม		๓.๒๒	๑.๑๐	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๗ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทมีมันสูงอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$) รองลงมาคือ ท่านสนใจการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.27$) ห้องน้ำที่บ้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะเหมาะสมสำหรับท่านอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.23$) อาหารที่ท่านรับประทานในแต่ละวันมีผักและผลไม้รวมอยู่ด้วย อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.07$) ท่านมีเงินเก็บสะสมเพื่อการดำรงชีพ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.74$) ปัจจุบันรายจ่ายของท่านเพียงพอต่อการดำรงชีพอยู่ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.68$) ปัจจุบันท่านมีรายได้ด้วยตนเองพอเพียงต่อการดำรงชีพ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.59$) ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพหลักอยู่ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.54$) รายได้ของท่านปัจจุบันยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลานอยู่ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.91$) เมื่อท่านเจ็บป่วยขึ้นมาท่านยังต้องพึ่งค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลจากลูกหลาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.60$) ปัจจุบันท่านยังมีอาชีพเสริมรายได้อยู่ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.52$) เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องช่วยงานการกุศลต่างๆ จำเป็นต้องพึ่งเงินจากลูกหลาน อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.46$) ปัจจุบันท่านยังมีความต้องการได้รับการอบรมอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.32$) เมื่อเจ็บป่วยท่านจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลด้วยตนเอง อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.09$) และปัจจุบันท่านยังมีภาวะหนี้สินจะต้องจ่ายเป็นประจำ อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 1.61$)

ตาราง ๔.๘ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสภาพร่างกายที่ดี

ที่	ด้านสภาพร่างกายที่ดี	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านตรวจสอบสุขภาพเป็นประจำ	3.34	0.96	ปานกลาง
๒	ท่านมีเวลาในการออกกำลังกาย	3.53	0.99	มาก
๓	ท่านมีความพึงพอใจในสุขภาพของตนเอง	4.04	0.88	มาก
๔	ท่านอ่าน/ดูข่าวสาร เรื่องสุขภาพ	3.61	1.09	มาก
๕	ท่านมักเจ็บไข้ได้ป่วย	1.59	1.05	น้อย
๖	ท่านหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	4.77	0.71	มากที่สุด
๗	ท่านหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่	4.80	0.73	มากที่สุด

๘	ท่านหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารมีไขมันสูง คอเรสเตอรอลสูง อาหารหรือขนมที่มีหวานมาก	๔.๖๙	๐.๗๘	มากที่สุด
๙	ท่านเดินทางไปที่ต่างๆ ด้วยตัวเอง	๔.๑๐	๑.๑๙	มาก
๑๐	ท่านไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย	๒.๖๖	๐.๘๓	ปานกลาง
๑๑	ท่านได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน	๓.๕๔	๐.๘๕	มาก
๑๒	ท่านได้รับข่าวสารทางสุขภาพจากครอบครัว ญาติมิตร	๓.๕๕	๐.๘๖	มาก
๑๓	ปัจจุบันหน่วยราชการและเอกชนให้การสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพแก่ท่าน	๓.๓๖	๑.๐๕	ปานกลาง
๑๔	ท่านปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในการดูแลสุขภาพของตนเอง	๔.๑๘	๐.๘๓	มาก
รวม		๓.๗๐	๐.๙๑	มาก

จากตาราง ๔.๘ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสภาพร่างกายที่ดีโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) รองลงมาคือ ท่านหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.77$) ท่านหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารมีไขมันสูง คอเรสเตอรอลสูง อาหารหรือขนมที่มีหวานมาก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$) ท่านปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในการดูแลสุขภาพของตนเอง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.18$) ท่านเดินทางไปที่ต่างๆ ด้วยตัวเอง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.10$) ท่านมีความพึงพอใจในสุขภาพของตนเอง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.04$) ท่านอ่าน/ดูข่าวสาร เรื่องสุขภาพ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.61$) ท่านได้รับข่าวสารทางสุขภาพจากครอบครัว ญาติมิตร อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.55$) ท่านได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.54$) ท่านมีเวลาในการออกกำลังกาย อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.53$) ปัจจุบันหน่วยราชการและเอกชนให้การสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพแก่ท่าน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$) ท่านตรวจสุขภาพเป็นประจำ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.34$) ท่านไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.66$) และท่านมักเจ็บไข้ได้ป่วย อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 1.59$)

ตาราง ๔.๙ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

ที่	ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านมักจะทำตามสิ่งที่ท่านตั้งใจ แม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม	๒.๔๒	๐.๙๗	น้อย
๒	ท่านต้องทำสิ่งที่ท่านรู้สึกฝืนใจ	๑.๔๗	๐.๘๖	น้อยที่สุด
๓	ท่านขาดความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท่านอยากจะทำ	๑.๖๖	๑.๐๗	น้อย
๔	ท่านจะแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ท่านไม่เห็นด้วยว่าต้องทำ	๓.๐๐	๐.๘๑	ปานกลาง
๕	ท่านมักจะได้อะไรที่ท่านไม่ต้องการ	๑.๗๐	๐.๙๓	น้อย
๖	ท่านสามารถเลือกทำในสิ่งที่ท่านปรารถนาหรือต้องการ	๔.๓๘	๐.๘๕	มาก
๗	ท่านไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กับคนรอบข้าง เช่น คนในครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนสนิท	๑.๙๔	๑.๐๑	น้อย
๘	ท่านสามารถกำหนดสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง	๔.๔๓	๐.๘๐	มาก
๙	ท่านตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำ สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง	๔.๕๘	๐.๖๖	มากที่สุด
๑๐	ท่านชอบปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่นมากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง	๒.๓๙	๐.๘๔	น้อย
รวม		๒.๘๐	๐.๘๘	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๙ ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านการตัดสินใจด้วยตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 2.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำ สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$) รองลงมาคือ ท่านสามารถกำหนดสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.43$) ท่านสามารถเลือกทำในสิ่งที่ท่านปรารถนาหรือต้องการ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 4.38$) ท่านจะแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ท่านไม่เห็นด้วยว่าต้องทำ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$) ท่านมักจะทำตามสิ่งที่ท่านตั้งใจ แม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.42$) ท่านชอบปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่นมากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = 2.39$)

ท่านไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กับคนรอบข้าง เช่น คนในครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนสนิท อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = ๑.๙๔$) ท่านมักจะได้สิ่งที่ท่านไม่ต้องการ อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = ๑.๗๐$) ท่านขาดความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท่านอยากจะทำ อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = ๑.๖๖$) และท่านต้องทำสิ่งที่คุณรู้สึกฝืนใจ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด ($\bar{x} = ๑.๔๗$)

๔.๓ ตอนที่ ๓ ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง ๔.๑๐ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม

ที่	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ด้านความพอประมาณ	๔.๔๗	๐.๗๕	มาก
๒	ด้านความมีเหตุผล	๓.๘๙	๐.๘๐	มาก
๓	ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	๓.๗๖	๐.๙๗	มาก
๔	ด้านความรู้	๔.๐๒	๐.๗๙	มาก
๕	ด้านคุณธรรม	๔.๗๔	๐.๕๗	มากที่สุด
	รวม	๔.๑๘	๐.๗๘	มาก

จากตาราง ๔.๑๐ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๑๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๗๔$) รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๔๗$) ด้านความรู้ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๐๒$) ด้านมีเหตุผล อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๘๙$) และด้านการมีภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๗๖$)

ตาราง ๔.๑๑ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ

ที่	ด้านความพอประมาณ	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน	๓.๙๖	๑.๑๒	มาก

๒	ท่านและครอบครัวไม่พยายามก่อกวนนี้สิน	๔.๖๙	๐.๖๔	มากที่สุด
๓	ท่านมีความระมัดระวังและวางแผนการใช้จ่ายของท่านอย่างรอบคอบ	๔.๕๔	๐.๗๒	มากที่สุด
๔	ท่านจะคำนึงถึงคุณค่าและราคาของสิ่งที่ท่านคิดว่าฟุ่มเฟือยอยู่เสมอ	๔.๕๕	๐.๖๔	มากที่สุด
๕	ท่านใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดเลือกซื้อเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต	๔.๖๒	๐.๖๒	มากที่สุด
รวม		๔.๕๗	๐.๗๕	มาก

จากตาราง ๔.๑๑ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๕๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านและครอบครัวไม่พยายามก่อกวนนี้สิน อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๙$) รองลงมาคือ ท่านใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดเลือกซื้อเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๒$) ท่านจะคำนึงถึงคุณค่าและราคาสิ่งที่ท่านคิดว่าฟุ่มเฟือยอยู่เสมอ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๕$) ท่านมีความระมัดระวังและวางแผนการใช้จ่ายของท่านอย่างรอบคอบ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๔$) และท่านมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๙๖$)

ตาราง ๔.๑๒ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล

ที่	ด้านความมีเหตุผล	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านมีการพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ	๔.๕๔	๐.๗๔	มากที่สุด
๒	ท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและรู้คุณค่าอย่างสม่ำเสมอ	๔.๐๒	๐.๗๑	มาก
๓	ท่านคำนึงถึงเหตุและผลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมทั้งหมดก่อนกระทำการสิ่งใด ๆ	๔.๐๑	๐.๖๖	มาก
๔	ท่านกระทำการใดๆ ที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเอง	๔.๖๑	๐.๗๐	มากที่สุด

	และผู้อื่น			
๕	ท่านใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวในการตัดสินใจในการดำรงชีวิต	๒.๒๘	๑.๒๐	น้อย
รวม		๓.๘๙	๐.๘๐	มาก

ตาราง ๔.๑๒ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๘๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านกระทำการใด ๆ ที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๖๑$) รองลงมาคือ ท่านมีการพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๔$) ท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและรู้คุณค่าอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๐๒$) ท่านคำนึงถึงเหตุและผลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมทั้งหมดก่อนกระทำการสิ่งใดๆ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๐๑$) และท่านใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวในการตัดสินใจในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{x} = ๒.๒๘$)

ตาราง ๔.๑๓ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ที่	ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านมีการทำรายรับรายจ่ายของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	๓.๑๒	๑.๒๓	ปานกลาง
๒	ท่านมีการวางแผนระยะยาวเพื่อเตรียมรับกับเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง	๓.๘๓	๑.๐๔	มาก
๓	ท่านมีการฝากเงินออม การซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน อย่างเป็นประจำ	๓.๘๕	๑.๐๕	มาก
๔	ท่านมักจะมีวิธีการหรือแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน	๓.๘๒	๐.๘๗	มาก
๕	ท่านยึดความประหยัด ตัดทอนรายจ่ายในทุกๆ วันที่ไม่จำเป็น ลดละความฟุ่มเฟือย	๔.๑๘	๐.๖๗	มาก
รวม		๓.๗๖	๐.๙๗	มาก

ตาราง ๔.๑๓ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๗๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านยึดความประหยัด ตัดทอนรายจ่ายในทุกๆ วันที่ไม่จำเป็น ลดละความฟุ่มเฟือย อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๑๘$) ท่านมีการฝากเงินออม การซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน อย่างเป็นประจำ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๘๕$) ท่านมีการวางแผนระยะยาว เพื่อเตรียมรับกับเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๘๓$) ท่านมักจะมีวิธีการหรือแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๘๒$) และท่านมีการทำรายรับรายจ่ายของตนเองอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = ๓.๑๒$)

ตาราง ๔.๑๔ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความรู้

ที่	ด้านความรู้	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านเพิ่มพูนความรู้โดยการติดตามข่าวสาร ทำให้รู้ทันสถานการณ์ปัจจุบัน	๔.๑๔	๐.๘๒	มาก
๒	ท่านนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์อย่างแพร่หลาย	๓.๖๙	๐.๙๓	มาก
๓	ท่านคิดรอบคอบทุกครั้งปฏิบัติสิ่งใด	๔.๕๕	๐.๖๙	มากที่สุด
๔	ท่านเรียนรู้จากคนที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมาปรับใช้กับชีวิตของท่าน	๓.๖๖	๐.๘๐	มาก
๕	ท่านนำความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	๔.๐๖	๐.๗๐	มาก
รวม		๔.๐๒	๐.๗๙	มาก

ตาราง ๔.๑๔ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๐๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดรอบคอบทุกครั้งปฏิบัติสิ่งใด อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๕$) รองลงมาคือ ท่านเพิ่มพูนความรู้โดยการติดตามข่าวสาร ทำให้ท่านรู้ทันสถานการณ์ในปัจจุบัน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๑๔$) ท่านนำความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๔.๐๖$) ท่านนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์อย่างแพร่หลาย
 อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๖๙$) และท่านเรียนรู้จากคนที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมาปรับใช้กับชีวิตของ
 ท่าน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = ๓.๖๖$)

ตาราง ๔.๑๕ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านคุณธรรม

ที่	ด้านคุณธรรม	\bar{X}	S.D.	แปล
๑	ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง	๔.๘๑	๐.๔๕	มากที่สุด
๒	ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	๔.๗๓	๐.๖๐	มากที่สุด
๓	ท่านมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ	๔.๗๔	๐.๖๒	มากที่สุด
๔	ท่านมีความอดทน มีความเพียรในการดำรงชีวิต	๔.๗๑	๐.๖๓	มากที่สุด
๕	ท่านใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่	๔.๗๓	๐.๕๔	มากที่สุด
รวม		๔.๗๔	๐.๕๗	มากที่สุด

จากตาราง ๔.๑๕ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๗๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๘๑$) รองลงมาคือ ท่านมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๗๔$) ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๗๓$) ท่านใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๗๓$) และท่านมีความอดทน มีความเพียรในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๗๑$)

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ดังนี้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านนี้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องและนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ลองลงคือ ด้านพอประมาณ ผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ได้นำไปใช้ในการออม และการรู้ใช้รู้เก็บ สิ่งที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น น้อย คือ ด้านการมี

ภูมิคุ้มกัน ซึ่งในด้านนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ได้นำแนวทางการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บ่อย เพราะว่าการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต้องอาศัยบริบทหลายเช่น ภูมิคุ้มกันทางครอบครัว บริบททางสังคม เป็นต้น

๔.๔ ตอนที่ ๔ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง ๔.๑๖ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

คุณภาพชีวิต	ปัญหาผู้สูงอายุ	แนวทางการพัฒนา	ผลที่จะได้รับ
ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี	- ผู้สูงอายุเหงา สภาพจิตใจไม่ดี อารมณ์ไม่ดี	- ควรสนับสนุนกิจกรรม เช่น ลดน้ำต้นไม้, ปลูกผัก	- ทำให้เพลิดเพลิน
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	- ชอบเก็บตัวอยู่คนเดียว	- ต้องสร้างกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้แสดงออก เช่น แบ่งปันความรู้ให้เพื่อนบ้าน ให้เพื่อนข้างบ้านมาพูดคุย	- ทำให้เป็นมิตรไมตรีต่อกัน - มีเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น
ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม	- ความแตกต่างด้านรู้	- ไปทำบุญ - แบ่งปันความรู้ให้สังคม	- ทำให้จิตใจดี - เพื่อนบ้านให้ความสนใจ - ได้รับการชื่นชม
ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี	- บ้านไม่มีราวจับสำหรับผู้สูงอายุ - ไม่มีทางเดิน ทางลาด	- มีความมั่นคงในบ้าน - บ้านร่มรื่น - ควรทำทางลาดให้ผู้สูงอายุ	- มีสิ่งแวดล้อมที่ดี - มีความเป็นอยู่ดีพอเพียง
ด้านสภาพร่างกายที่ดี	- ไม่มีที่ออกกำลังกายอย่างเหมาะสม	- ควรจัดที่ออกกำลังกาย - ตรวจสอบสุขภาพตนเองเป็นประจำ	- ไม่ป่วยง่าย - สุขภาพร่างกายแข็งแรง
ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง	- ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง	- ไม่คิดถึงสิ่งที่ผิด - มีความมั่นใจ	- ไม่มีความไม่สบายใจแก่ครอบครัว

			- กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง

จากตาราง ๔.๑๖ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยได้นำเอาปัญหาของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น และแยกเป็นด้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ **ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี** โดยการนำเอาปัญหาของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น คือ เหงา สภาพจิตใจไม่ดี อารมณ์ไม่ดี แนวทางการพัฒนา ควรสนับสนุนกิจกรรมที่หลากหลาย ผลที่จะได้ คือ ทำให้ผู้สูงอายุเพลิดเพลินคลายความเหงาและมีอารมณ์ที่ดีขึ้น **ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล** โดยการนำเอาปัญหาของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น คือ ชอบเก็บตัวอยู่คนเดียว แนวทางการพัฒนา ต้องสร้างกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้แสดงออก เช่น แบ่งปันความรู้ให้เพื่อนบ้าน ให้เพื่อนข้างบ้านมาพูดคุย ผลที่จะได้ คือ ทำให้เป็นมิตรไมตรีต่อกัน มีเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น **ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม** โดยการนำเอาปัญหาของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น คือ ความแตกต่างด้านรู้ แนวทางการพัฒนา การไปทำบุญ แบ่งปันความรู้ให้สังคม ผลที่จะได้ คือ ทำให้จิตใจดี เพื่อนบ้านให้ความสนใจ และได้รับการชื่นชม **ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี** โดยการนำเอาปัญหาของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น คือ บ้านไม่มีราวจับสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีทางเดินทางลาด แนวทางการพัฒนา มีความมั่นคงในบ้าน บ้านร่มรื่น ควรทำทางลาดให้ผู้สูงอายุ ผลที่จะได้ คือ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี-มีความเป็นอยู่ที่พอเพียง **ด้านสภาพร่างกายที่ดี** โดยการนำเอาปัญหาของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น คือ ไม่มีที่ออกกำลังกายอย่างเหมาะสม แนวทางการพัฒนา ควรจัดที่ออกกำลังกาย ตรวจสอบสุขภาพตนเองเป็นประจำ ผลที่จะได้ คือ สุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่ป่วยง่าย **ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง** โดยการนำเอาปัญหาของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น คือ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง แนวทางการพัฒนา ไม่คิดถึงสิ่งที่ไม่ดี มีความมั่นใจ ผลที่จะได้ คือ กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่มีความไม่สบายใจแก่ครอบครัว

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลจากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง องค์ความรู้ดังนี้

๑) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านสภาพร่างกายที่ดีอยู่ในระดับ มาก ด้านการรวมกลุ่มทางสังคมอยู่ในระดับ มาก ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อแยกเป็นด้านต่างๆ

๒) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับ มาก ด้านความรู้ อยู่ในระดับ มาก ด้านมีเหตุผล อยู่ในระดับ มาก และด้านการมีภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับ มาก

๓) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

มีแนวทางในการพัฒนา ๖ ด้าน ได้รับจากการระดมสมองแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย พร้อมทั้งใช้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ เชื่อมโยงให้เกิดลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยพิจารณาจากบริบท ศักยภาพของชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเสริมสร้างให้แนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติได้

๔.๖ ภาพกิจกรรมประกอบ

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ ๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สรุปผลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานภาพ และอายุ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สถานภาพและอายุของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ สถานภาพสมรส จำนวน ๙๘ คน ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง ๗๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๓๕ คน รองลงมาคือ อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี จำนวน ๒๖ คน อายุ ๗๕ - ๗๙ ปี จำนวน ๒๐ คน อายุ ๖๕ - ๖๙ ปี จำนวน ๑๖ คน และ อายุ ๘๐ ขึ้นไป จำนวน ๓ คน สถานภาพหม้าย จำนวน ๓๕ คน ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง ๗๕ - ๗๙ ปี จำนวน ๑๑ คน รองลงมาคือ อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี จำนวน ๙ คน อายุ ๗๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๙ คน อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๔ คน และอายุ ๖๕ - ๖๙ ปี จำนวน ๒ คน สถานภาพโสด จำนวน ๓ คน อายุระหว่าง ๖๐ - ๗๔ ปี และหย่าร้าง จำนวน ๑ คน อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี

ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า เพศหญิง จำนวน ๗๕ คน และเพศชาย จำนวน ๖๒ คน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นตามสถานภาพ(เพศหญิง) สมรส ระดับประถมศึกษา จำนวน ๔๒ คน และระดับปริญญาตรี ๑ คน รองลงมาคือ หม้าย ระดับประถมศึกษา จำนวน ๓๑ คน และอื่น จำนวน ๑ คน และสถานภาพโสด ระดับประถมศึกษา จำนวน ๒ คน สถานภาพ(เพศชาย) สมรส ระดับประถมศึกษา จำนวน ๕๓ คน และระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒ คน รองลงมาคือ หม้าย ระดับ

ประถมศึกษา จำนวน ๓ คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑ คน ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑ คน และสถานภาพโสด ระดับประถมศึกษา จำนวน ๑ คน หย่าร้าง ระดับประถมศึกษา จำนวน ๑ คน

๑) ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านสภาพร่างกายที่ดีอยู่ในระดับ มาก ด้านการรวมกลุ่มทางสังคมอยู่ในระดับ มาก ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อแยกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านเข้ากับคนอื่นได้ง่าย อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านรู้สึกแจ่มใสเบิกบานกับสิ่งรอบข้างอยู่ในระดับ มากที่สุด มากที่สุด ท่านมีความสุขกับสิ่งรอบข้างอยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านพึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ท่านสามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองได้อยู่ในระดับ มาก ท่านพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชีวิตอยู่ในระดับ มาก ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งต่างๆ อยู่ในระดับน้อย ท่านไม่สบายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับ น้อย ท่านรู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยวอยู่ในระดับ น้อยที่สุด และท่านคิดว่าตนเองไม่มีประโยชน์ต่ออื่นๆ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สมาชิกในครอบครัวท่านเอาใจใส่ท่านเป็นอย่างดีอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านพูดคุยกับสมาชิกภายในครอบครัวเป็นปกติดีอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อท่านเจ็บป่วยเพื่อนบ้านของท่านได้ไปเยี่ยมเยียนท่านอยู่ในระดับ มากที่สุด สมาชิกในครอบครัวช่วยจัดหาอาหารให้ท่านเป็นประจำอยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านชอบใช้เวลาไปกับสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับ มาก ท่านและเพื่อนบ้านมีการสนทนาพูดคุยกันดีอยู่ในระดับ มาก เพื่อนบ้านเป็นมิตรกับท่านดีอยู่ในระดับ มาก ท่านชอบเพื่อนบ้านของท่านอยู่ในระดับ มาก ท่านยังได้รับความสำคัญในการปรึกษาเรื่องต่างๆ จากสมาชิกครอบครัวอยู่ในระดับ มาก ท่านกับเพื่อนของท่านได้มีการติดต่อกันอยู่ในระดับ มาก ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำอยู่ในระดับ มาก ท่านมีกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนของท่านอยู่ในระดับ มาก เพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับท่านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อท่านมีเรื่องไม่

สบายใจ ท่านสามารถปรับทุกข์กับเพื่อนบ้านของท่านได้อยู่ในระดับ ปานกลาง และสมาชิกในครอบครัวของท่านมักจะปล่อยให้ท่านอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียวอยู่ในระดับ น้อย

ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือท่านอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ท่านได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ อยู่ในระดับ มาก ท่านมีกลุ่มเพื่อนในชุมชนในการพบปะพูดคุยอยู่ในระดับ มาก ท่านรักษาผลประโยชน์ของชุมชนอยู่ในระดับ มาก ท่านกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น เช่น ไปพบปะ สังสรรค์ รับประทานอาหาร ร่วมประชุม งานเลี้ยง งานศพ อยู่ในระดับ มาก ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นอยู่ในระดับ ท่านมักให้ความช่วยเหลือกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ อยู่ในระดับ มาก ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนของท่านจัดอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านได้รับเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษากรรมการชุมชน วัด โรงเรียน หรือสมาคมศิษย์เก่า อยู่ในระดับ ปานกลาง และท่านคิดว่า ท่านไม่มีความผูกพันกับชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทมีมันสูงอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านสนใจการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพอยู่ในระดับ มาก ห้องน้ำที่บ้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะเหมาะสมสำหรับท่านอยู่ในระดับ มาก อาหารที่ท่านรับประทานในแต่ละวันมีผักและผลไม้รวมอยู่ด้วย อยู่ในระดับ มาก ท่านมีเงินเก็บสะสมเพื่อการดำรงชีพ อยู่ในระดับ มาก ปัจจุบันรายจ่ายของท่านเพียงพอต่อการดำรงชีพอยู่ อยู่ในระดับ มาก ปัจจุบันท่านมีรายได้ด้วยตนเองพอเพียงต่อการดำรงชีพ อยู่ในระดับ มาก ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพหลักอยู่ อยู่ในระดับ มาก รายได้ของท่านปัจจุบันยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลานอยู่ อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อท่านเจ็บป่วยขึ้นมาท่านยังต้องพึ่งค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลจากลูกหลาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ปัจจุบันท่านยังมีอาชีพเสริมรายได้ได้อยู่ อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องช่วยงานการกุศลต่างๆ จำเป็นต้องพึ่งเงินจากลูกหลาน อยู่ในระดับ น้อย ปัจจุบันท่านยังมีความต้องการได้รับการอบรมอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ อยู่ในระดับ น้อย เมื่อเจ็บป่วยท่านจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลด้วยตนเอง อยู่ในระดับ น้อย และปัจจุบันท่านยังมีภาระหนี้สินจะต้องจ่ายเป็นประจำ อยู่ในระดับ น้อย

ด้านสภาพร่างกายที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารมีไขมันสูง คอเรสเตอรอลสูง อาหารหรือขนมที่มีหวานมาก อยู่ในระดับมากที่สุด ท่านปฏิบัติตน

อย่างเคร่งครัดในการดูแลสุขภาพของตนเอง อยู่ในระดับ มาก ท่านเดินทางไปต่างๆ ด้วยตัวเอง อยู่ในระดับ มาก ท่านมีความพึงพอใจในสุขภาพของตนเอง อยู่ในระดับ มาก ท่านอ่าน/ดูข่าวสาร เรื่องสุขภาพ อยู่ในระดับ มาก ท่านได้รับข่าวสารทางสุขภาพจากครอบครัว ญาติมิตร อยู่ในระดับ มาก ท่านได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน อยู่ในระดับ มาก ท่านมีเวลาในการออกกำลังกาย อยู่ในระดับ มาก ปัจจุบันหน่วยราชการและเอกชนให้การสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพแก่ท่าน อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านตรวจสุขภาพเป็นประจำ อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย อยู่ในระดับ ปานกลาง และท่านมักเจ็บไขได้บ่อย อยู่ในระดับ น้อย

ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำ สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านสามารถกำหนดสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับ มาก ท่านสามารถเลือกทำในสิ่งที่ท่านปรารถนาหรือต้องการ อยู่ในระดับ มาก ท่านจะแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ท่านไม่เห็นด้วยว่าต้องทำ อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านมักจะทำตามสิ่งที่ท่านตั้งใจ แม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม อยู่ในระดับ น้อย ท่านชอบปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่นมากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง อยู่ในระดับ น้อย ท่านไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กับคนรอบข้าง เช่น คนในครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนสนิท อยู่ในระดับ น้อย ท่านมักจะได้สิ่งที่ท่านไม่ต้องการ อยู่ในระดับ น้อย ท่านขาดความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท่านอยากจะทำ อยู่ในระดับ น้อย และท่านต้องทำสิ่งที่ท่านรู้สึกฝืนใจ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

๒) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับ มาก ด้านความรู้ อยู่ในระดับ มาก ด้านมีเหตุผล อยู่ในระดับ มาก และด้านการมีภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับ มาก เมื่อแยกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านความพอประมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านและครอบครัวไม่พยายามก่อหนี้สิน อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดเลือกซื้อเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านจะคำนึงถึงคุณค่าและราคาสิ่งที่คุณคิดว่าฟุ่มเฟือยอยู่เสมอ อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านมีความ

ระมัดระวังและวางแผนการใช้จ่ายของท่านอย่างรอบคอบ อยู่ในระดับ มากที่สุด และท่านมีรายได้ เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับ มาก

ด้านความมีเหตุผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียง จากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านกระทำการใด ๆ ที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีการพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและรู้คุณค่าอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ มาก ท่านคำนึงถึงเหตุและผลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมทั้งหมดก่อนกระทำการสิ่งใดๆ อยู่ในระดับ มาก และ ท่านใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวในการตัดสินใจในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ น้อย

ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดย เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านยึดความประหยัด ตัดทอนรายจ่ายในทุกๆ วันที่ไม่จำเป็น ลดละความ พุ่มเฟิย อยู่ในระดับ มาก ท่านมีการฝากเงินออม การซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน อย่างเป็นประจำ อยู่ในระดับ มาก ท่านมีการวางแผนระยะยาว เพื่อเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง อยู่ในระดับ มาก ท่านมักจะมีวิธีการหรือแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน อยู่ในระดับ มาก และท่านมีการทำรายรับ รายจ่ายของตนเองอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ด้านความรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมาก ไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดรอบคอบทุกครั้งปฏิบัติสิ่งใด อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านเพิ่มพูน ความรู้โดยการติดตามข่าวสาร ทำให้ท่านรู้ทันสถานการณ์ในปัจจุบัน อยู่ในระดับ มาก ท่านนำความรู้ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับ มาก ท่านนำหลักเศรษฐกิจ พอเพียง ไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์อย่างแพร่หลาย อยู่ในระดับ มาก และท่านเรียนรู้จากคนที่ประสบ ความสำเร็จแล้วนำมาปรับใช้กับชีวิตของท่าน อยู่ในระดับ มาก

ด้านคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียง จากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีความ ขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น อยู่ในระดับ มาก ที่สุด ท่านใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไมโลภ และไม่ตระหนี่ อยู่ในระดับ มากที่สุด และท่านมีความ อดทน มีความเพียรในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ มากที่สุด

๓) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

มีแนวทางในการพัฒนา ๖ ด้าน ได้รับจากการระดมสมองแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สูงอายุใน พื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย พร้อมทั้งใช้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ เชื่อมโยงให้เกิด

ลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยพิจารณาจากบริบท ศักยภาพของชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเสริมสร้างให้
แนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติต่อไป

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๑) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ระดับคุณภาพชีวิตของ
ผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก และ
เป็นด้านที่มีคุณภาพชีวิตที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสภาพ
ร่างกายที่ดี มีการรวมกลุ่มทางสังคม สภาพความเป็นอยู่ที่ดี สภาพอารมณ์ที่ดี และการตัดสินใจด้วยตนเอง
ซึ่งสอดคล้องกับ **ปลื้มใจ ไพจิตร.คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี** ผลการวิจัย
พบว่า ระดับคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับคุณภาพดี ได้แก่
ด้านสัมพันธ์ทางสังคมด้านจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสิ่งแวดล้อม ผลเปรียบเทียบคุณภาพในการ
ดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา แหล่งที่มาของรายได้
หลัก และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันทำให้คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ระดับความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุพบว่า ในภาพรวม อยู่
ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๓ ด้านและ ระดับปานกลาง ๗ ด้าน ผล
การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการสังคม ของผู้สูงอายุมีปัญหาที่สำคัญ คือ การจ่ายเบี้ย
ยังชีพไม่ตรงเวลา ความล่าช้าการให้บริการ การบริการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ทั่วถึงพื้นที่ชนบท
ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ เพิ่มเบี้ยยังชีพและจ่ายตรงเวลามีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้
ความรู้การดูแล สุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และตั้งศูนย์ตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุทุก ๆ เดือน

๒) การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น โดย
ภาพรวม อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัด
ขอนแก่น ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ ด้านความรู้ ด้านมี
เหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งสอดคล้องกับ **วรรณวิมล เมฆวิมล. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มี
ความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน
๓๑๖ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ
ด้วยสถิติไคสแควร์ และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ๑) พฤติกรรมการ
รับประทานอาหารของผู้สูงอายุอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยทาง
ชีวสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ คือ แหล่งที่มาของรายได้ ส่วน เพศ อายุ**

สถานภาพ การพักอาศัยร่วมกับบุคคลต่างๆ ของผู้สูงอายุ รายได้ต่อเดือน และการมีโรคประจำตัว ไม่มี ความสัมพันธ์พฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๓) ปัจจัยนำซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้ เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร และการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๔) ปัจจัยเอื้อ ซึ่งประกอบไปด้วยทรัพยากรที่ส่งเสริมพฤติกรรม การรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ และกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๕) ปัจจัยเสริม ซึ่งประกอบไปด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ รับประทานอาหารจากสื่อต่างๆ และการได้รับคำแนะนำ หรือการสนับสนุนให้ปฏิบัติตนเรื่อง การ รับประทานอาหารของผู้สูงอายุจากบุคคลต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารของ ผู้สูงอายุ

๓) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจมีแนวทางใน การพัฒนา ๖ ด้าน ได้รับจากการระดมสมองแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย พร้อม ทั้งใช้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ เชื่อมโยงให้เกิดลักษณะที่เป็นรูปธรรมมาก ที่สุด โดยพิจารณาจากบริบท ศักยภาพของชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเสริมสร้างให้แนวทางการพัฒนาสู่การ ปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับ เศรษฐวิวัฒน์ โขควรรกุล.นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ประการแรกพบว่า การ วิเคราะห์ประเด็นเรื่องการก่อตัวของนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สามารถเข้าสู่วาระนโยบาย ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามกรอบการวิเคราะห์สามกระแสได้แก่กระแสการเมืองกระแสตัว ปัญหากระแสนโยบายและหน้าต่างนโยบายตามตัวแบบของ Kingdon ประการที่สองพบว่าปัจจัยที่ส่งผล ต่อความสำเร็จของการน่านโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไป ปฏิบัติเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ ๑) ภาวะผู้นำ ๒) ทรัพยากรนโยบาย ๓) การบริหารจัดการ ๔) ความต้องการของผู้สูงอายุ ๕) ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประการที่สามพบว่าผลกระทบในด้านบวกคือ การน่านโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุไปปฏิบัติจะทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้นทั้งทางสุขภาพร่างกายจิตใจและรายได้ผลกระทบใน ด้านลบคือปัญหาด้านความจำกัดของงบประมาณการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องผู้สูงอายุของบุคลากร ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการมีบุคลากรจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ทั่วถึงประการที่ สี่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการน่านโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและควรปรับปรุงการน่านโยบายไปปฏิบัติหลายด้านได้แก่งานด้าน งบประมาณการบริหารบุคลากรการจัดหาฐานข้อมูลอย่างบูรณาการและการจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือ ที่มีประสิทธิภาพ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

๑. งานวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในเขตตำบลโคกสีและตำบกระนวน ของจังหวัดขอนแก่น เท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่เก็บได้จากผู้สูงอายุยังไม่มีหลากหลาย
๒. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมนั้น ควรนำแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีบทบาท หรือเป็นฐานในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุในเขตตำบลโคกสีและเทศบาลตำบลกระนวน มีจำนวนผู้สูงอายุ ๙๒๗ คน มีจำนวน ๒๔ หมู่บ้าน จึงควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น หรือในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น สำหรับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้น ภาครัฐควรมีกำหนดเป็นนโยบาย/ ยุทธศาสตร์การสนับสนุน/ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมี คุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสนับสนุน/ส่งเสริม การ จัดตั้งชมรม หรือกลุ่มผู้สูงอายุ การส่งเสริมการทำอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และการสนับสนุนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่หรือการให้สิทธิ์ผู้สูงอายุในการ ตรวจสุขภาพประจำปี และสนับสนุนการให้ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาผลการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปทดลองใช้ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุง หรือเสริมแนวทางการพัฒนาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป
๒. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
๓. ควรมีการศึกษาแนวทางหรือการจัดทำกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

๔.ควรมีการศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการส่งเสริมกิจพัฒนากิจกรรม เพื่อช่วยในการสร้างเสริมสุขภาพด้านสุขภาพจิต และสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ ตลอดจนการใช้ บริการที่ดีควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี-ภาษาไทย :

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่

๔,๙,๑๐,๑๑,๑๒,๑๓,๑๕,๒๐,๒๑,๒๓,๒๕,๒๘,๒๙.

กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ :

กรมการปกครอง, ๒๕๕๓. กระทรวงมหาดไทย.

จาก <http://๒๐๓.๑๑๓.๘๖.๑๔๙/hpstat๙/people๒.htm>

เกื้อ วงศ์บุญสิน. ๒๕๕๐. เดลินิวส์.

จาก <http://www.healthcorners.com/๒๐๐๗/news/Read.phpd=๕๒๖๖>

จิราพร เกศพิชญวัฒนา. มปป.

จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/๑๒๕๑๑>

ชนะโชค คาวาน. ๒๕๕๓. แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล

ปลาปาก จังหวัดนครพนม. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. อุดสำเนา.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ๒๕๔๓. สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์

กรุงเทพมหานคร. พิมพ์ครั้งที่ ๑ (ต.ค.)

บังอร ธรรมศิริ. ๒๕๔๙. ครอบครัวกับการดูแลผู้สูงอายุ. วารสารการเวก ฉบับนิทรรศการวันเจ้าฟ้า

วิชาการ. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. หน้า ๔๗-๕๖.

พจนา ศรีเจริญ. ๒๕๔๔. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสมาคมข้าราชการนอก

ประจำการในจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏเลย.

พีรเทพ รุ่งคุณากร. ๒๕๕๐. ตามรอยพระบาทพระราชาราชภัฏเศรษฐกิจพอเพียง. มหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาสารคาม

วโรทัย โกศลพิศิษฐ์. ๒๕๕๐. มติชนรายวัน. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๑๐๗๗๙.

วัลย์พร นันท์ศุภวัฒน์ และคณะ. ๒๕๔๘. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วศิน สิริเกียรติกุล. ๒๕๕๓. **พฤติกรรมการณ์ภูมิคุ้มกันตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** ของนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ ๑ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม โรงเรียน เซนต์จอห์นเทคโนโลยี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๒ ก.ค. - ธ.ค. ๒๕๕๓ หน้า ๒๙๑-๓๑๒.

วิพรรณ ประจวบเหมาะ. ๒๕๕๓. **โครงสร้างระบบการติดตามและประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ** ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) จุฬาสัมพันธ์ ปีที่ ๕๓ ฉบับที่ ๙ วันจันทร์ที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๓ จาก http://www.research.chula.ac.th/cu_online/๒๕๕๓/vol_๙_๑.html

ศากุล ช่างไม้. ๒๕๕๐. สังคมไทยกับสถานการณ์ผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคต. มติชน.

ศิริสุข ฉายแสง. ๒๕๕๓. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดอำนาจเจริญ.

วิทยานิพนธ์สาขาการส่งเสริมสุขภาพ. สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.

ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ. จาก <http://www.moc.moe.go.th/node/๕๕๕>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๓๘. **การคาดประมาณประชากร** **ของประเทศไทย.**

ศาลินา บุญแก้ว และคณะ .๒๕๕๗. **รายงานการวิจัยการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา.** ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. ม.ป.ป. **เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น** **ฐาน.** จาก <http://www.moe.go.th/wijai/sbm.htm>

สิงหา จันทริยวงศ์. ๒๕๕๑. **รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับคุณภาพชีวิต** **ผู้สูงอายุในชนบทโดยใช้ครอบครัวเป็นศูนย์กลาง.** สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุรินทร์.

สุวดี เบญจวงศ์. ๒๕๔๑. **ผู้สูงอายุ คนแก่และคนชรา : มิติทางสังคมและวัฒนธรรม.** มนุษยสังคมสาร. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. หน้า ๕๔-๖๐.

สุพร คูหา. ๒๕๕๒. **แนวทางการปรับปรุงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองขาว อำเภอบางแพ้ว จังหวัดกาญจนบุรี.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุพัตรา ธารานุกุล. ๒๕๔๔. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุ.** วิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุทธิพงษ์ บัญผดุง. ๒๕๕๔. รายงานการวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียน
เป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๔๙. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๔) กรุงเทพฯ: ศรุสภา ลาดพร้าว.

Batista Vitorino, P. A., and Martins da Silva, F. ๒๐๑๐. **Level of Quality of Life in The Elderly Un ATI-UCB.** Educação Física em Revista. ๔(๓): abstract.

Beadle-Brown, J., Murphy, G., and DiTerlizzi, M. ๒๐๐๘. **Quality of Life for the Camberwell Cohort.** Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities. ๒๔. ๓๘๐-๓๙๐.

Butler, J., and Ciarrochi, J. ๒๐๐๗. **Psychological acceptance and quality of life in the elderly.** Quality of Life Research. Springer. ๑๖: ๖๐๗-๖๑๕.

Chen, J., Murayama, S., and Kamibeppu, K. ๒๐๑๐. **Factors related to well-being among the elderly in urban China focusing on multiple roles.** BioScience Trends. ๔(๒): ๖๑-๗๑.

Chuan, L. C. ๒๐๐๖. **Sample Size Estimation Using Krejcie and Morgan and Cohen Statistical Power Analysis: A Comparison.** Journal Penyelidikan IPBL, Jilid ๗, ๗๘ - ๘๖ .

Cohen. J. ๑๙๙๒. **Quantitative Method in Psychology: A Power Primer.** Psychology Bulletin. ๑๑๒ (๑), ๑๑๕-๑๕๙.

De Winter, F. C. J., Dodou, D., and Wieringa, A .P. ๒๐๐๙. **Exploratory Factor Analysis With Small Sample Sizes.** Multivariate Behavioral Research. ๔๔: ๑๔๗-๑๘๑.

Dupuis, K., Kousaie, S., Wittich, W., and Spadafora, P. ๒๐๐๗. **Aging Research Across Disciplines: A Student-Mentor Partnership Using the United Nation Principles for Older Person.** Educational Gerontology. ๓๓: ๒๗๓-๒๙๒.

Eckstein๑, D., Eckstein, D., and Mullener, B. ๒๐๑๐. **Seven Psychological Considerations in Working With Elderly Adults.** Journal of Education and Sociology. Issue ๔: ๔ - ๑๕.

Ferrans, C., and Powers, M. ๑๙๙๘. **Quality of Life Index: Questionnaires and Scoring.**

From <http://www.uic.edu/orgs/qli>

Hsu, H. C., Wang, C. H., Chen, Y. C., Chang, M. C., and Wang, J. ၂၀၁၀. **Evaluation of A Community-Based Ageing Intervention Program.** Educational Gerontology.

၈၁: ၄၄၈-၄၅၂.

Ho, M. Y., Cheung, F. M., and Cheung, S. F. ၂၀၁၀. **The role of Meaning in Life and Optimism in Promoting Well-being.** Personality and Individual Differences.

၄၈: ၁၄၄-၁၅၈.

Hynson, L. M. ၁၉၈၄. **Rural-Urban Differences in Satisfaction Among the Elderly.**

Rural Sociology. ၄၀(၁): ၁၄-၁၆.

Jokinen, S. N. ၂၀၀၁. **Family Quality of Life and Older Families.** Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities. ၈(၄): ၂၃၁-၂၄၂.

Jokinen, S. N., and Brown, I. R. ၂၀၀၄. **Family quality of life from the perspective**

of older parents. Journal of Intellectual Disability Research. ၄၈(၁၀): ၈၄၈-၈၆၈.

Kelly, B. ၂၀၁၀. **Older and Wiser.** U.S. News & World Report. ၁၄၈(၁၂): ၄.

Kutner, N. G., Baker, D. I., Schechtman, K. B., Hornbrook, M. C., and C. D. Mulrow

Kutner. ၁၉၉၂. **Measuring the Quality of Life of the Elderly in Health**

Promotion Intervention Clinical Trials. Public Health Reports (September-

October ၁၉၉၂) ၁၀၇(၄): ၄၈၈-၄၉၄.

Kurtus, E. ၂၀၀၄. **Lifestyle Factors Affecting Quality of Life in Late Adulthood.**

<http://www.stress-free-naturally.com/pdf/Lifestyles%20of%20the%20Elderly.pdf>

Lapid, I. M., Piderman, K. M., Ryan, S. M., Somers, K. J., Clark, M. W., and Rummans, T. A.

၂၀၁၁. **Improvement of quality of life in hospitalized depressed elderly.**

International Psychogeriatrics. ၂၈(၈): ၄၄၄-၄၄၉.

Lau, T. D., and Kirby, B. J. ၂၀၀၈. **The Relationship Between Living Arrangement and**

Preventive Care Use Among Community-Dwelling Elderly Persons. American

Journal of Public Health. ၉၈(၈): ၁၁၉၅-၁၁၉၉.

Lowenstein, A., Katz, R., and Gur-Yaish, N. ၂၀၀၈. **Reciprocity in Parent-Child Exchange**

and Life Satisfaction among the Elderly: A Cross-National Perspective.

Journal of Social Issues. ၆၈(၄): ၆၁၅-၆၄၈.

Mizel, O. ၂၀၀၈. **Teamwork in Israeli Arab-Bedouin School-Based Management.** British Journal of Educational Studies. ၄၅(၈): ၈၀၄-၈၂၈.

New Internationalist, ၂၀၁၀. **Ageing – ၈ myths.** January/ February.

Odebode, O. S. ၂၀၀၈. **Participation of elderly women in community welfare**

activities in Akinyele local government, Oyo State, Nigeria. Australian Journal of Adult Learning. ၄၈(၈): ၄၈၁-၅၀၈.

Puyenbroeck, V. J., and Maes, B. ၂၀၀၈. **The Effect of Reminiscence Group Work on Life Satisfaction, Self-Esteem and Mood of Ageing People with Intellectual Disabilities.** Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities. ၂၂: ၂၈-၄၈.

Rimmerman, A., and Muraver, M. ၂၀၀၈. **Undesired life events, life satisfaction and well-being of ageing mothers of adult offspring with intellectual disability living at home or out-of-home.** Journal of Intellectual & Developmental Disability. ၂၅(၈): ၈၄၄-၂၀၄.

Ruchlin, H. S., and J. N. Morris. ၁၉၈၈. **Impact of Work on the Quality of Life of Community-Residing Young Elderly.** American Journal of Public Health. ၇၈(၄): ၄၈၈-၄၉၀.

Schalock, L. R. ၂၀၀၄. **The concept of quality of life : what we know and do not know** Journal of Intellectual Disability Research. ၄၈(၈): ၂၀၈-၂၁၆.

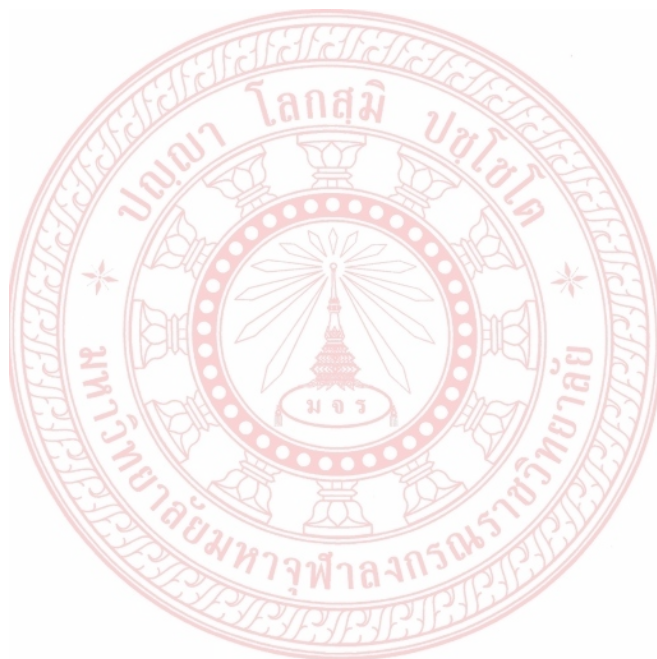
Sin, M. K., Choe, M.A., Chae, Y.R., Murphy. P., Kim, J., and Jeon, M. Y. ၂၀၁၀. **Perceived Health Status , Life Satisfaction and Cardiovascular Risk Factors among Elderly Korean Immigrants and Elderly Koreans.** Journal of Gerontological Nursing. ၂၅(၈): ၄၈-၅၂.

Skučas, K., and Mockevičienė, D. ၂၀၀၈. **Factors Influencing The Quality of Life of Person with Spinal Cord Injury.** Special Education. ၂(၂၁): ၄၈-၅၀.

Thomopoulou, I., Thomopoulou, D., and Koutsouki, D. ၂၀၁၀. **The differences at quality of life and loneliness between elderly people.** Biology of Exercise. ၅: ၈၈-၉၄.

Van Gerven, P. W. M., Paas, F. G. W. C., Van Merriënboer, J. J. G., and Schmidt G. H.

๒๐๐๐.Cognitive Load Theory and The Acquisition of Complex Cognitive Skills in The Elderly : Towards an Integrative Framework. Educational Gerontology. ๒๖ : ๕๐๓-๕๒๑.

ภาคผนวก ก บทความการวิจัย

๑.ชื่อเรื่อง : การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒.ชื่อผู้วิจัย : นายบุญส่ง นาสวาง

๓.บทคัดย่อ

รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณผสมคุณภาพโดยวิธีการบรรยายงานวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลจากการศึกษาพบว่า

๑) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีคุณภาพชีวิตที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสภาพร่างกายที่ดี มีการรวมกลุ่มทางสังคม สภาพความเป็นอยู่ที่ดี สภาพอารมณ์ที่ดี และการตัดสินใจด้วยตนเอง

๒) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ ด้านความรู้ ด้านมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกัน

๓) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการพัฒนา ๖ ด้าน ได้รับจากการระดมสมองแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่การวิจัยผู้วิจัย พร้อมทั้งใช้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ เชื่อมโยงให้เกิดลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยพิจารณาจากบริบท ศักยภาพของชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเสริมสร้างให้แนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติ

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the quality of life of the elderly according to the sufficiency economy principles; 2) to analyze the factors related to

the quality of life development for the elderly according to the sufficiency economy principles; 3) to study the ways to develop the quality of life of the elderly according to the sufficiency economy principles. This research employed the qualitative research methodology and its results were interpreted by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

1) The statistic score of the quality of life of the elderly in Khon Kaen according to sufficiency economy in the aspect of interpersonal relationships was at a high level; that of the quality of life compared to other aspects was the highest level. According to studies, it has been found that most elderly have good physical condition, social integration, good living, good mood and self-decision.

2) The statistic score of the factors related to the quality of life development for the elderly in overall was at a high level. That of the aspect of 'morality' was at a high level, followed by that of 'sufficiency', 'knowledge', 'reasoning' and 'immunity'.

3) For improving the quality of life of the elderly in Khon Kaen by sufficiency economy, six developmental guidelines were obtained from the elderly participant brainstorming in the research area, as well as the review of relevant papers and research papers. These should be strengthened by considering the contexts, potential of the community, local support to develop the approach to the practice.

๔. บทนำ

๔.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตไปจากอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญในด้านเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงพัฒนาการทางการแพทย์และการสาธารณสุข ในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้า การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้สามารถป้องกันและรักษาโรคต่างๆ รวมถึงสามารถชะลอความเสื่อมของโรคนั้นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นเหตุให้ประชากรมีช่วงอายุยืนยาวมากยิ่งขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ จำนวนประชากรมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กล่าวถึงสถิติผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปในประเทศไทย ในระหว่างช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๔ พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น ๗,๖๓๙,๐๐๐ คน ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน ๓,๔๗๗,๐๐๐ คน

เพศหญิงจำนวน ๔,๑๖๒,๐๐๐ คน หากแบ่งแยกเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า มีจำนวน ทั้งสิ้น ๒,๔๐๔,๐๐๐ คน ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน ๑,๑๐๐,๐๐๐ คน เพศหญิงจำนวน ๑,๓๐๔,๐๐๐ คน^๑ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้สูงอายุที่มีปริมาณมากขึ้น

การที่จำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างทางประชากรของประเทศ เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ผู้สูงอายุมีจำนวน ๓.๕ ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕๒.๗ ล้านคน ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และเพิ่มมากขึ้นเป็น ๔.๙ ล้านคน และ ๖.๙ ล้านคนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ^๒ โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute(TGRI) กล่าวว่า ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ สังคม คนแก่ (Aging Society) ไปเรียบร้อยแล้วและสถิติล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พบว่ามีคนแก่เพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับร้อยละ ๑๐.๗^๓ การที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือผู้สูงอายุควรมี วิธีการดำเนินชีวิตอย่างไร ทั้งนี้เพราะเมื่อพัฒนาการทางด้านร่างกายมีการเจริญขึ้นไปสู่ผู้สูงอายุ พัฒนาการทางด้านร่างกายโดยทั่วไปจะมีลักษณะเสื่อมถอย ทั้งที่เห็นได้ชัดเจนและไม่ค่อยชัดเจน ความเสื่อมบางอย่างเมื่อเสื่อมแล้วไม่สามารถทดแทนให้ดีขึ้นดังเดิมได้ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ อย่างชัดเจนภายนอก เช่น ผมหงอก ผิวหนังเหี่ยวย่น ตกรกระ เนื้อหนังขาดความเต่งตึง รูปร่าง เปลี่ยนไป การเคลื่อนไหวช้าลง การทรงตัวไม่ดี อ่อนเพลียและเหนื่อยง่ายเร็ว ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ลิ้น ตา หู การรับรู้เสื่อมลง การมองเห็นและการได้ยินเสื่อมลง การเปลี่ยนแปลงภายในที่เห็น ได้ยาก เช่น กระดูกเปราะบาง หักง่าย ผันงโลหิตมีแคลเซียมเกาะมากขึ้น อาจทำให้หลอดเลือดแข็ง เป็นต้นเหตุของความดันโลหิตสูง ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงหัวใจและหลอดเลือด เลือดอาจไปเลี้ยงสมองไม่ เพียงพอ มีการเปลี่ยนแปลงระบบเซลล์ต่างๆ คุณภาพการทำงานของสมองเสื่อมลงทำให้จำได้ยาก ขึ้น^๔ ทุกสิ่งที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญ

^๑ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, www.cps.chula.ac.th/pop_info/thai/nop๗/nop๘/N๕-WHOLE.HTM. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^๒ Phalakornkule, Suchint and Saowalok Tongpan(๑๙๙๒), *Elderly in Thailand, Productive Aging in Asia and The Pacific*. Asian Population Studies Series. N ๑๒๙, pp ๑๐๐-๑๐๔.

^๓ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute(TGRI) <http://tgri.thainhf.org/?module=news&page๒=detail&id=๑๖๒>. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^๔ ศรีเรือน แก้วกังวาล, *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*, พิมพ์ครั้งที่๗, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๕๑๕.

การเปลี่ยนแปลงของกาย สังขาร การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้อย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง^๕ โดยพระพุทธศาสนาจะพิจารณาความแก่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ต้องดำเนินเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ในสัมมาทิฏฐิสูต^๖ กล่าวถึงความแก่ชราว่า “...ชรา เป็นอย่างไร คือ ความแก่ ความคร่ำคร่า ความมีฟันหลุด ความมีผมหงอก ความมีหนังเหี่ยวย่น ความเสื่อมอายุ ความแก่หง่อมแห่งอินทรีย์ในหมู่สัตว์นั้น ๆ ของเหล่าสัตว์นั้น ๆ นี้เรียกว่า ชรา ” จากพุทธพจน์ ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความแก่ชรา คือ สภาพร่างกายที่เสื่อมถอยตามกาลเวลาโดยสัตว์โลกทุกชีวิตต้องเผชิญ ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อาจกล่าวได้ว่าความแก่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของชีวิต เพราะทุกสิ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ตามกฎไตรลักษณ์ ไม่มีใครที่สามารถมีชีวิตที่ยืนยาวโดยไม่แก่และไม่อยู่ในกฎไตรลักษณ์ได้ และเมื่อร่างกายก้าวสู่วัยชรา ความเสื่อมสภาพของอวัยวะต่างๆย่อมตามมาส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยจากโรคต่างๆ ดังพระพุทธเจ้าทรงแสดงเกี่ยวกับเรื่องความแก่ชราและความเจ็บป่วยจากโรคว่า ร่างกายนี้แก่หง่อมแล้ว เป็นรังของโรค^๗ โดยในโรคนิสุต^๘ ได้กล่าวถึงโรคว่าประกอบด้วย ๒ อย่างคือ โรคทางกายและโรคทางใจ ซึ่งโรคทั้งสองต่างก่อให้เกิดความทุกข์แก่บุคคลทั้งสิ้น

เมื่อความแก่ชราเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การดูแลสุขภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างมากสำหรับผู้สูงอายุ เพราะสุขภาพจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน กล่าวคือ หากมีสุขภาพดี ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ แต่หากมีสุขภาพที่บกพร่อง วิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะผู้สูงอายุที่มีพยาธิสภาพทางร่างกายทำให้ไม่สามารถดูแลตนเองได้ โดยพบว่า ผู้สูงอายุ ๑ ใน ๑๐ ต้องมีผู้ดูแล^๙ เมื่อจำนวนผู้สูงอายุมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุนับเป็นสิ่งสำคัญ คณะรัฐมนตรีจึงได้เห็นชอบให้มีนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๕๔) และให้ความเห็นชอบในโครงการผู้สูงอายุในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๗ โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์เพื่อนโยบายและมาตรการหลักเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ^{๑๐} และพบว่า ผู้สูงอายุมีความสามารถที่จะนำชีวิตไปสู่

^๕ อรรถศรี งามวิทยาพงศ์, “จัดระเบียบความตาย”, เสขิยธรรม, ฉบับที่ ๕๓ ปีที่ ๑๒ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๔๕) : ๕๘.

^๖ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๙๒/๘๗.

^๗ พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๔๘/๗๘.

^๘ อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๕๗/๒๑๗.

^๙ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI) <http://tgri.thainhf.org/?module=news&page๒=detail&id=๑๖๒>. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^{๑๐} www.cps.chula.ac.th/pop_info/thainop๗/aging/policy๘.html. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

ความสำเร็จได้^{๑๑} เมื่อผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ย่อมส่งผลดีทั้งต่อตนเองและลดภาระแก่บุคคลรอบข้าง

การถูกทอดทิ้งและถูกละเลยจากบุตรหลาน การถูกกระทำรุนแรงทางจิตใจจากบุตรหลานหรือคนในครอบครัวโดยคำพูดและการไม่ให้เกียรติ (สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ อ้างถึงในจิราพร เกศพิชญวัฒนา, มปป.) นอกจากนี้รูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยาย ซึ่งมีปู่ ย่า ตา ยาย บุตร หลานอยู่ร่วมกันไป เป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตรเท่านั้น กล่าวคือมีสมาชิกในครอบครัวอยู่กันไม่เกินสองรุ่น ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่เคยมีบุตรหลานคอยดูแลหรือคอยดูแลบุตรหลานให้ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ เกิดความรู้สึกว่าตนเองขาดคุณค่า ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เกิด เป็นปัญหาต่อเนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมไทย (ศากุล ช่างไม้, ๒๕๕๐ และสุวดี เบญจวงค์, ๒๕๕๑: ๕๙) จากสภาพปัญหาข้างต้น ถ้าได้มีการเตรียมรับมือกับปัญหาเหล่านี้เสียแต่ล่วงหน้า หรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีตามแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกร ย่อมเป็นการเตรียมการอย่างชาญฉลาด ช่วยให้รัฐไม่ต้องทุ่มงบประมาณจำนวนมากกับการฟื้นฟู ดูแล รักษาผู้สูงอายุ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐควรเร่งรีบในการดำเนินการ หากไม่มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของไทย ก็จะมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักการมีเหตุผลและหลักการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มาสอดแทรกในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ย่อมเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในจังหวัดขอนแก่น โดยการกำหนดเอาชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมอยู่ภายใต้แนวคิดของเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันสืบเนื่องมาจากโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยชมรมดังกล่าว ได้รับรางวัลชมรมนำร่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ (เกษตรทฤษฎีใหม่) ระดับจังหวัด

จากเหตุและผลทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตและวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำไปเป็น

^{๑๑}

Buse,A.B. "Roles of Local Level Elderlies in Respect of Their Families and Communities in Reproductive Aging in Asia and The Pacific", Report and selected background papers from The Expect Group Meeting on Local-Level Policy Development for Dealing with The consequences of Population Aging, ๑-๔ September, ๑๙๙๒,Pune,India,New York, United Nation, ๑๙๙๓. Asian Population Studies Series No ๑๒๙,http://cps.chula.ac.th/pop_info/thai/nop๓/aging/Socall๒.html.

ฐานข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และนำไปขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนและสังคมต่อไป

๔.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๔.๒.๑. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๒. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๓. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความพอใจในชีวิต มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพกายและใจที่ดี กระจุกกระจ่า มีชีวิตชีวา สามารถควบคุมตนเองและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างเหมาะสม

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีชีวิตและมีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ชมรมผู้สูงอายุตำบลกระนวน อำเภอคำสูง จังหวัดขอนแก่น และชมรมตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทั้งสองชมรมได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การลดรายจ่ายครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ คนในชุมชนมีการลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ เช่น การใช้เครื่องทุ่นแรงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการประหยัดครัวเรือนในชุมชนรู้จักการออมเงิน

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายได้ดีที่สุดจากความพึงพอใจที่ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลได้รับ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะวัดการรับรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละด้านดังนี้ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

คุณภาพชีวิตด้านสภาพอารมณ์ที่ดี หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีความสุข และพึงพอใจในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่มีความวิตกกังวล ปราศจากความเครียด รู้จักการยอมรับตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์ของตนเอง

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มี

มิตรภาพกับสมาชิกในครอบครัว เพื่อน ญาติมิตรและคนรอบข้าง ทำให้ไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองอยู่โดดเดี่ยว เดียวดาย มีการติดต่อ พบปะสังสรรค์ รวมถึงการมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนในครอบครัว เพื่อน ญาติมิตรและคนรอบข้างอยู่ตลอดเวลา

การรวมกลุ่มทางสังคม หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มทางสังคม มีส่วนร่วมในกลุ่มทางสังคม มีบทบาทในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุน กิจกรรมของสังคม ตลอดจนการได้รับการยอมรับทางสังคม และมีสถานภาพทางสังคมที่เป็นยอมรับของบุคคลทั่วไป

ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีอาชีพการงานและรายได้ มีสภาพทางการเงินที่ดี ได้รับความปลอดภัยในการใช้ชีวิต และมีที่พักอาศัยที่เหมาะสมเป็นไปตามมาตรฐานของการมีชีวิตที่ดี

ด้านสภาพร่างกายที่ดี หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายที่แข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บสามารถเคลื่อนไหวร่างกาย ดูแลตนเองในเรื่องอาหารและโภชนาการ ตลอดจนการรับข้อมูลข่าวสารเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเอง

ด้านการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้สูงอายุมีอิสรภาพในการกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง มีศักยภาพที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเองชอบหรือพอใจ สามารถให้เหตุผลสนับสนุนด้วยเหตุผลและแก้ต่างเพื่อตนเอง

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การแสดงออกของพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความมีเหตุผล ความพอประมาณ และความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

๔.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๔.๔.๑. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่นและเทศบาลตำบลกระนวน อำเภอคำสูง จังหวัดขอนแก่น ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยในจังหวัดขอนแก่น ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จังหวัดมีจำนวนผู้สูงอายุ จำนวน ๑๒๕,๒๖๒ คน (ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศแห่งประเทศไทย) ซึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลแล้วผู้สูงอายุที่ตั้งเป็นชมรมขึ้นในจังหวัดขอนแก่นมี จำนวน ๙๔๐ ชมรม ดังนี้

อำเภอ	รวม
เมืองขอนแก่น	๑๐๒
บ้านฝาง	๒๘
พระยืน	๑๙

หนองเรือ	๔๗
ชุมแพ	๗๗
สีชมพู	๖๖
น้ำพอง	๓๙
อุบลรัตน์	๓๙
กระนวน	๓๙
บ้านไผ่	๑๙
เปือยน้อย	๑
พล	๕๖
วางใหญ่	๗
วางน้อย	๔
หนองสองห้อง	๙๔
ภูเวียง	๓๕
มัญจาคีรี	๓๖
ชนบท	๖๐
เขาสวนกวาง	๕๑
ภูผาม่าน	๔๒
ชำสูง	๑๒
โคกโพธิ์ไชย	๙
หนองนาคำ	๓๑
บ้านแฮด	๑๗
โนนศิลา	๐
เวียงเก่า	๐

ข้อมูล ณ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เขตบริการสุขภาพที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น

โดยผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ชมรมผู้สูงอายุตำบลกระนวน อำเภอชำสูง และชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง ซึ่งทั้งสองชมรมได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การลดรายจ่ายครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ คนในชุมชนมีการลดอบายมุข และเพิ่มรายได้ เช่น การใช้เครื่องทุนแรงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการประหยัดครัวเรือนในชุมชนรู้จักการออมเงิน

๔.๔.๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการของ ชาลล็อคและเวอร์ดูโก้ (Schallock and Verdugo, 2002 cited in Schallock, 2004: 205-206) ได้สรุปและสังเคราะห์หัวข้อวัดคุณภาพชีวิตจากงานวิจัยและบทความทางการศึกษา พบว่าปัจจัยหลักของคุณภาพชีวิตพิจารณาจาก ๘ ปัจจัยหลัก คือ สภาพอารมณ์ที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพความเป็นอยู่ที่ดี การพัฒนาตนเอง สภาพทางร่างกายที่ดี การตัดสินใจด้วยตนเอง การรวมกลุ่มทางสังคม และสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้สำหรับการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพียง ๖ ด้าน โดยด้านที่ไม่ได้นำมาศึกษาได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านสิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้จะเน้นการศึกษาไปที่โครงสร้างของคุณภาพชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านสังคม การศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่น ซึ่งจำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยจะนำหลักการและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมต่อไป

๔.๔.๓. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ได้แก่ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

๔.๔.๔. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๕๙

๔.๕ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สุทธิพงษ์ บัญผดุง^{๑๒} รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนสุเหร่าลาแขก จำนวน ๘๓ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งมีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา และมีความเชื่อมั่นที่น่าไปใช้ได้ การวิเคราะห์

^{๑๒} สุทธิพงษ์ บัญผดุง. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ ๑). (รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.๒๕๕๔). หน้า ๗

ข้อมูลใช้ค่าความถี่ในการบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นรายด้านโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูตามแนวคิดของโรงเรียนเป็นฐาน และแนวคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี และด้านสภาพร่างกายที่ดี ตามลำดับ ในขณะที่ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองมีระดับคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต พบว่าด้านสภาพอารมณ์ที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ปัจจัยด้านความหว้าเหว่ อ่างว้าง และปัจจัยด้านความสุขกายสบายใจ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว มิตรสหายและเพื่อนบ้าน ด้านการรวมกลุ่มทางสังคมมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการอุทิศและการได้รับการยอมรับจากชุมชน ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการดำรงชีพ และปัจจัยด้านรายรับและรายจ่าย คุณภาพชีวิตด้านสภาพร่างกายที่ดี มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านการใส่ใจเรื่องสุขภาพ และปัจจัยด้านการบริโภคที่ดี และสุดท้ายด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยด้านความเป็นอิสระทางความคิด และปัจจัยการเลือกทำในสิ่งที่ต้องการ ๓) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสามารถนำไปทดลองใช้ และศึกษาผลการใช้กับผู้สูงอายุในท้องถิ่นในงานวิจัยระยะที่ ๒ ต่อไป

วรรณวิมล เมฆวิมล.^{๑๓} รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๖ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุด้วยสถิติไคสแควร์ และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ๑) พฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ คือ แหล่งที่มาของรายได้ ส่วน เพศ อายุ สถานภาพการพักอาศัยร่วมกับบุคคลต่างๆ ของผู้สูงอายุ รายได้ต่อเดือน และการมีโรคประจำตัว ไม่มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๓) ปัจจัยนำซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้

^{๑๓} วรรณวิมล เมฆวิมล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรสงคราม,(รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.๒๕๕๕). หน้า ๑

เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร และการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๔) ปัจจัยเอื้อ ซึ่งประกอบไปด้วยทรัพยากรที่ส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ และกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๕) ปัจจัยเสริม ซึ่งประกอบไปด้วยการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรับประทานอาหารจากสื่อต่างๆ และการได้รับคำแนะนำ หรือการสนับสนุนให้ปฏิบัติตนเรื่องการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุจากบุคคลต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ

นริสรา พึ่งโพธิ์สถ และคณะ.^{๑๔} รายงานวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ จะทำให้ผู้สนใจที่ต้องการศึกษาประเด็นคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของงานวิจัย และตัวแปรเชิงเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไปประยุกต์ใช้ศึกษาเพื่อการวิจัยขั้นสูงต่อไป ในขณะที่ข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตและสังคมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะเป็นประโยชน์เชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานด้านผู้สูงอายุนำไปใช้พัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล.^{๑๕} นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ประการแรกพบว่าการวิเคราะห์ประเด็นเรื่องการก่อตัวของนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สามารถเข้าสู่วาระนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามกรอบการวิเคราะห์สามกระแสได้แก่กระแสการเมืองกระแสตัวปัญหากระแสนโยบายและหน้าต่านโยบายตามตัวแบบของ Kingdon ประการที่สองพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนานโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ ๑) ภาวะผู้นำ ๒) ทรัพยากรนโยบาย ๓) การบริหารจัดการ ๔) ความต้องการของผู้สูงอายุ ๕) ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

^{๑๔} นริสรา พึ่งโพธิ์สถ. การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย.(รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,๒๕๕๕.). หน้า ก.

^{๑๕} เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล. นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ,(วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ปีที่ ๑ เล่มที่ ๑ (ม.ค.-มิ.ย. ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๖-๑๖๕

ประการที่สามพบว่าผลกระทบในด้านบวกคือ การนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติจะทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้นทั้งทางสุขภาพร่างกายจิตใจและรายได้ผลกระทบในด้านลบคือปัญหาด้านความจำกัดของงบประมาณการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องผู้สูงอายุของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการมีบุคลากรจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ทั่วถึงประการที่สี่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการนำนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและควรปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายด้านได้แก่งานด้านงบประมาณการบริหารบุคลากรการจัดหาฐานข้อมูลอย่างบูรณาการและการจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ

สุคี ศิริวงศ์พากร.^{๑๖} การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นประจำ เปิดรับสื่อวิทยุกระจายเสียงนานๆ ครั้ง เปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์นานๆ ครั้ง เปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตนานๆ ครั้ง เปิดรับสื่อกิจกรรมนานๆ ครั้ง และเปิดรับสื่อบุคคลบ่อยครั้ง และมีความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การศึกษา รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน ความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนเพศและสถานการณืพักอาศัยต่างกันความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุจากทุกสื่อ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต สื่อกิจกรรม และสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จันทร์ทิรา เจียรณัย.^{๑๗} รายงานการวิจัย เรื่อง การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเรื้อรังด้วยระบบเตือนผู้ป่วยอัตโนมัติทางโทรศัพท์ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิต และจำนวนครั้งในการลิ้มรับประทานยาต่อสัปดาห์ของผู้สูงอายุภายหลังใช้ MTRP แตกต่างจากก่อนการใช้ MTRP อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -๒.๖๒, p < ๐.๐๑$ และ $t = -๑.๓๑, p < ๐.๐๑$) ตามลำดับ ไม่มี

^{๑๖} สุคี ศิริวงศ์พากร. การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร.(รายงานวิจัย,คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร,๒๕๕๖), หน้า ก.

^{๑๗} จันทร์ทิรา เจียรณัย. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเรื้อรังด้วยระบบเตือนผู้ป่วยอัตโนมัติทางโทรศัพท์, (รายงานการวิจัยสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี,๒๕๕๗). หน้า ข.

อัตราการผิคนัด และผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อบริการเตือน ๆ ในระดับมาก **สรุป:** MTRP ช่วยให้ ผู้สูงอายุติดตามการรักษาได้ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดอัตราการผิคนัดและผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อบริการเตือน ๆ สถานบริการพยาบาลสามารถนำ MTRP ไปพัฒนาและขยายผลใช้เพื่อ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของผู้ป่วยที่จำเป็นต้องรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้ป่วยเอดส์หรือผู้ป่วยที่ ติดเชื้อ เอช ไอ วี และผู้ป่วยวัณโรคปอด

ปลื้มใจ ไพจิตร.^{๑๘} คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ คุณภาพดี ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมด้านจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสิ่งแวดล้อม ผลเปรียบเทียบคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา แหล่งที่มาของรายได้หลัก และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันทำให้คุณภาพในการ ดำรงชีวิตของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ระดับความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการ สังคมของผู้สูงอายุพบว่า ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มาก ๓ ด้านและ ระดับปานกลาง ๗ ด้าน ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการ สังคม ของผู้สูงอายุมีปัญหาที่สำคัญ คือ การจ่ายเบี้ยยังชีพไม่ตรงเวลา ความล่าช้าการให้บริการ การ บริการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ทั่วถึงพื้นที่ชนบทข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ เพิ่มเบี้ยยังชีพและจ่าย ตรงเวลามีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความรู้การดูแล สุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และตั้ง ศูนย์ตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุทุก ๆ เดือน

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์^{๑๙} ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ๑. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($X = ๑๕.๕๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าทุก มหาวิทยาลัยราชภัฏมีระดับความรู้อยู่ในระดับสูง ๒. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีระดับพฤติกรรม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($X = ๑,๓๕$) เมื่อพิจารณา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง พบว่า (๑) ด้านความพอประมาณ นักศึกษามีระดับพฤติกรรมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($X = ๑.๑๑$) (๒) ด้านความมีเหตุผล นักศึกษามีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ($X = ๑.๓๘$) และ (๓) ด้านการมีภูมิคุ้มกัน นักศึกษามีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ($X = ๑.๔๙$)

^{๑๘} ปลื้มใจ ไพจิตร. คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี,(วารสารวิทยาการ จัดการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ , คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี,๒๕๕๘) หน้า ๑๕๗-๑๗๙

^{๑๙} กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร.(รายงานวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,๒๕๕๓).หน้า ๒-๓

๓. นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางใน การดำเนิน ชีวิต ดังนี้ (๑) ด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเก็บออมเงิน การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การใช้ทรัพยากรทุกอย่างอย่างประหยัดและรู้คุณค่า การประยุกต์ของเก่าให้กลับมาใช้ได้ อีกครั้ง (๒) ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ มหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำหลักสูตรการเรียน รายวิชา “เศรษฐกิจพอเพียง” ควรมีการสอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงในทุกรายวิชา มีการจัดตั้ง ชมรมเศรษฐกิจพอเพียง มีการฝึกปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (๓) ด้านการณรงค์ ได้แก่ การทำสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัย การ จัดอบรมให้ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การจัด นิทรรศการเศรษฐกิจพอเพียง

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร^{๒๐}. (๒๕๕๔) การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ ดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ๑. ประชาชนกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง ๑๘ – ๒๘ ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรีขึ้นไป ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้อยู่ในช่วง ๖,๐๐๑ – ๙,๐๐๐ บาท และ ระยะเวลาที่ อาศัยในชุมชน ๑๐ ปีขึ้นไป ๒. การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนในชุมชนเขต ดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการ ปฏิบัติของประชาชนทั้งโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ด้านการมีเหตุผล ด้านความ พอประมาณ ด้านเงื่อนไขความรู้ และ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตามลำดับ ๓. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อ เดือน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผล ได้แก่ เพศ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ๔. ข้อเสนอแนะแนวทางการนำ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของ ประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่ สำคัญที่สุดคือ ภาครัฐ หรือมหาวิทยาลัยในเขตบริการของชุมชน ควรจัดบริการวิชาการแก่ชุมชนใน เรื่องการทำบัญชีการออม และให้ความรู้ด้านแนวทางการหลีกเลี่ยง ความเสี่ยงต่ออบายมุขโดยเฉพาะ ในกลุ่มเยาวชน และคนวัยทำงาน

ขวัญกมล ดอนขวา^{๒๑} ศึกษาเรื่องการจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านทรัพยากรมนุษย์ การ

^{๒๐} รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร.การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน ในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.(รายงานวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ,๒๕๕๔).หน้า ๒-๓

^{๒๑} ขวัญกมล ดอนขวา.การจัดการธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.(รายงานวิจัย สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี,๒๕๕๖).หน้า ก

จัดการด้าน การตลาด และการจัดการการเงินและบัญชี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการธุรกิจชุมชน ส่วน ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้ และคุณธรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีค่ามีค่า KMO ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีการแจกแจงโดยประมาณแบบ Chi-Square ผ่านเกณฑ์การทดสอบทางสถิติ นอกจากนี้ ยังมีค่า Total Initial Eigenvalues มากกว่า ๑ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้มาก ที่สุดถึง ๗๕ % โดยองค์ประกอบทุกตัวมีค่า Factor Loading เข้าใกล้ ๑ ในด้านการประยุกต์ใช้ แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและความมีเหตุผล มีผลกระทบ ทางตรงต่อการจัดการธุรกิจชุมชนด้านการผลิตมากที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ ๐.๔๘๐ และ ๐.๓๑๕ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มอาชีพใช้เงื่อนไขความรู้มาเป็นหลักในการพิจารณาการ จัดการธุรกิจชุมชนด้านการผลิต มากกว่าเงื่อนไขคุณธรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ ๐.๕๑๘ และ ๐.๒๘๙ ตามลำดับ กลุ่มอาชีพมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับสูงมากเพียงใด มีระยะเวลาดำเนินการ มายาวนาน และการได้รับการอบรมของสมาชิกในแต่ละกลุ่มอาชีพเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน จะ ทำให้สามารถประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจของกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้น

นิลบล สุขภาพ^{๒๒} ศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านถ่อนนาลับ อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จ.ก.ส.บ้านถ่อนนาลับ อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี เริ่มต้นจากผู้นำชุมชนต้องการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนโดยใช้แนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติ ผู้นำชุมชนจึงมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อหาศักยภาพของแต่ละพื้นที่ และค้นพบทางออกว่าควรส่งเสริมให้คนในชุมชนจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้มองเห็นถึงปัญหาทั้งระดับครัวเรือน และชุมชน นำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ซึ่งเป็นทางออกที่ชุมชนอาศัยการเรียนรู้ด้วยตนเอง ต่อมาผู้นำชุมชนได้มีโอกาสเข้าไปร่วมเรียนรู้การจัดการจัดทำแผนกับองค์การบริหารส่วนตำบล จึงเกิดแนวคิดในการจัดทำแผนชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนรู้จักตนเอง รู้จักชุมชน รู้จักโลก และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อชุมชน นอกจากนั้นชุมชนเองได้เรียนรู้ที่จะกำหนดอนาคตของชุมชนด้วยตนเอง โดยมี “สภาชุมชน” เป็นกลไกในการขับเคลื่อนแผนชุมชน ภายใต้หลักการบริหารด้วยคุณธรรม ๕ ประการ จากการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้บ้านถ่อนนาลับยกระดับขึ้นมาเป็นชุมชนต้นแบบขั้นที่ ๓ คือ พัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนและเชื่อมโยงกับเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชน หลังจากที่ชุมชนนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา ใช้ในชุมชนทำให้คนใน

^{๒๒} นางสาวนิลบล สุขภาพ.การศึกษากระบวนการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง บ้านถ่อนนาลับ อ.บ้านดุง จ.อุดรธานี.(บทคัดย่อ : การประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 10,๒๕๕๖). หน้า ๒๖๓๙

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น มีการเรียนรู้การจัดทำแผนและร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มีแหล่งเงินทุนที่บริหารจัดการเองโดยชุมชน มีทางเลือกอาชีพที่หลากหลายที่ดำเนินการได้ทั้งในครัวเรือน และดำเนินการในรูปกลุ่ม และมีระเบียบข้อบังคับที่ชุมชนสร้างขึ้นที่ช่วยเสริมสร้างความสงบสุขของชุมชน

ศาลินา บุญเกื้อ และคณะ^{๒๓}. รายงานการวิจัยเรื่องการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ การวิจัยการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษากระบวนการในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (๒) ศึกษาแนวคิด แนวปฏิบัติหรือรูปแบบการพัฒนาสู่ความสำเร็จ และปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และ (๓) วิเคราะห์อัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกรณีศึกษาที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจซึ่งผลการวิจัยที่เกิดขึ้นทั้งหมดได้ถูกนำมาถอดบทเรียนโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการปฏิบัติที่น่าสนใจอันเป็นการดำเนินงานกิจกรรมการขับเคลื่อน และลักษณะเฉพาะอันเป็นจุดเด่นในอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษานี้

นิสรา ใจชื่อ^{๒๔} ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของศาลาคักดี และหมู่บ้าน บ้านโคก มี ๘ ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมของทั้ง ๘ ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ และ ๐.๐๕

ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องมีส่วนร่วม ในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมใน

^{๒๓} ศาลินา บุญเกื้อ และคณะ . การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. (รายงานการวิจัย, ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงมูลนิธิยุวสถิรคุณ : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ๒๕๕๗). หน้า ๓๐

^{๒๔} นิสรา ใจชื่อ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง.(บทคัดย่อ ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๗). หน้า ก

การวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จ และความร่วมมือของทุกฝ่าย เป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

๔.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้กำหนด วิธีการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

๔.๖.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณผสมการวิจัยเชิงคุณภาพ

๔.๖.๑.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวทาง ความสำคัญ และการนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ โดยการทบทวนเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

๔.๖.๑.๒ ศึกษาตัวอย่างแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของนักการศึกษาที่ได้ทำวิจัยในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

๔.๖.๑.๓ สร้างข้อคำถามตามนิยามศัพท์คุณภาพชีวิตจำนวน ๖ ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีจำนวน ๑๐ ข้อ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๑๕ ข้อ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ๑๐ ข้อ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ๑๕ ข้อ ด้านสภาพร่างกายที่ดี ๑๕ ข้อ และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ๑๐ ข้อ รวมทั้งสิ้น ๗๕ ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ดำเนินการแล้วเสร็จ โดยมีลักษณะการตอบเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า ๕ ระดับในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ครั้งนี้ผู้วิจัยนำผลงานของ ชาลล็อคและเวอร์ดูโก้ (Schallock and Verdugo, 2002 cited in Schallock, 2004: 205-206) ได้สรุปและสังเคราะห์ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตจากงานวิจัยและบทความทางการศึกษา พบว่า ปัจจัยหลักของคุณภาพชีวิตพิจารณาจาก ๘ ปัจจัยหลัก คือ สภาพอารมณ์ที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพความเป็นอยู่ที่ดี การพัฒนาตนเอง สภาพทางร่างกายที่ดี การตัดสินใจด้วยตนเอง การรวมกลุ่มทางสังคม และสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้สำหรับการศึกษาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพียง ๖ ด้าน โดยด้านที่ไม่ได้นำมาศึกษาได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านสิทธิตามกฎหมาย ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้จะเน้นการศึกษาไปที่โครงสร้างของคุณภาพชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านกายภาพ ด้านจิตใจ และด้านสังคม การศึกษาคูณภาพชีวิต

ผู้สูงอายุในท้องถิ่น ซึ่งจำแนกเป็น ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยจะนำหลักการและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมต่อไป

๔.๖.๑.๔ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปตรวจสอบความเที่ยงตรง

๔.๖.๑.๕ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ

๔.๖.๑.๖ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่หาค่าความเชื่อมั่นเรียบร้อยแล้ว มาจัดเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๔.๖.๒. การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๔.๖.๒.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากการทบทวนเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

๔.๖.๒.๒ เขียนแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

๔.๖.๒.๓ นำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

๔.๗ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้สูงอายุในเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ชมรมผู้สูงอายุตำบลกระนวน อำเภอชำสูง และชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านขาม อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทั้งสองชมรมได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การลดรายจ่ายครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ คนในชุมชนมีการลดอบายมุข และเพิ่มรายได้ เช่น การใช้เครื่องทุ่นแรงในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการประหยัดครัวเรือนในชุมชนรู้จักการออมเงิน ชมรมให้ความสำคัญในการนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีโครงการ/กิจกรรมที่แสดงถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม

โดยตำบลกระนวน จำนวน ๖ หมู่บ้าน จำนวนผู้สูงอายุ ๗๗๑ คน (ข้อมูล จากงานสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลชำสูง ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐) และผู้สูงอายุตำบลบ้านขาม จำนวน ๑๖ หมู่บ้าน จำนวนผู้สูงอายุ ๑,๔๘๒ คน (ข้อมูล จากงานสวัสดิการสังคมขององค์การบริหาร

ส่วนตำบลบ้านขาม ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐) รวมผู้สูงอายุทั้งสิ้น จำนวน ๒,๒๕๓ คน นำมาสุ่มตัวอย่างโดยการไต่ตารางของ Taro Yamane จากประชากร ๒,๒๕๓ ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๙๗(๓๐๐) คน นำมาคิดอัตราส่วนของผู้สูงอายุระหว่างตำบลกระนวนกับตำบลบ้านขามได้ดังนี้

ตำบลกระนวน ผู้สูงอายุ จำนวน ๗๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๑ คน

ตำบลบ้านขาม ผู้สูงอายุ จำนวน ๑,๔๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๙๖ คน

๔.๘ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

๑)แบบสอบถามสำหรับผู้สูงอายุ จำแนกเป็น ๖ ด้าน ดังต่อไปนี้ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒)แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ สำหรับคณะสงฆ์และผู้เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น การใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๓)การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงวิชาการ เพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๑. แบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้วิจัยดำเนินการสร้าง ดังนี้

๑.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวทาง ความสำคัญ และการนำมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ โดยการทบทวนเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

๑.๒ ศึกษาตัวอย่างแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของนักการศึกษาที่ได้ทำวิจัยในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

๑.๓ สร้างข้อคำถามตามนิยามศัพท์คุณภาพชีวิตจำนวน ๖ ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีจำนวน ๑๐ ข้อ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๑๕ ข้อ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ๑๐ ข้อ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ๑๕ ข้อ ด้านสภาพร่างกายที่ดี ๑๕ ข้อ และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ๑๐ ข้อ รวมทั้งสิ้น ๗๕ ข้อ โดยมีลักษณะการตอบเป็นแบบมาตราวัดประเมินค่า ๕ ระดับ

๑.๔ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด ๗๕ ข้อ

เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้องเหมาะสม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความมีความสอดคล้องเหมาะสม
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม

๑.๕ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำนวน ๗๕ ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบ และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดสอบกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มทดสอบ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค

๑.๖ นำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่หาค่าความเชื่อมั่นเรียบร้อยแล้ว มาจัดเป็นฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

๒. การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๒.๑ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากการทบทวนเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

๒.๒ เขียนแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ

๒.๓ นำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ รวม 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าแนวทางการพัฒนามีความสอดคล้องเหมาะสม
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแนวทางการพัฒนามีความสอดคล้องเหมาะสม
- 1 เมื่อแน่ใจว่าแนวทางการพัฒนาไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม

๔.๙ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรม และการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนของผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการพัฒนาจิตใจจากการฝึกปฏิบัติของผู้สูงอายุ

๒) การใช้แบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้สูงอายุ ในด้านกระบวนการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๓) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์เชิงวิชาการเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๑๐ วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน

๑. ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมและเป็นรายด้านโดยใช้ความถี่ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุรายด้าน

สำหรับเกณฑ์แปลความหมายของค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้เลือกใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของบุญชุม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, ๒๕๓๕) พร้อมปรับให้สอดคล้องกับมาตรวัดของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งกำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยและการแปลผลระดับคุณภาพชีวิต ดังต่อไปนี้

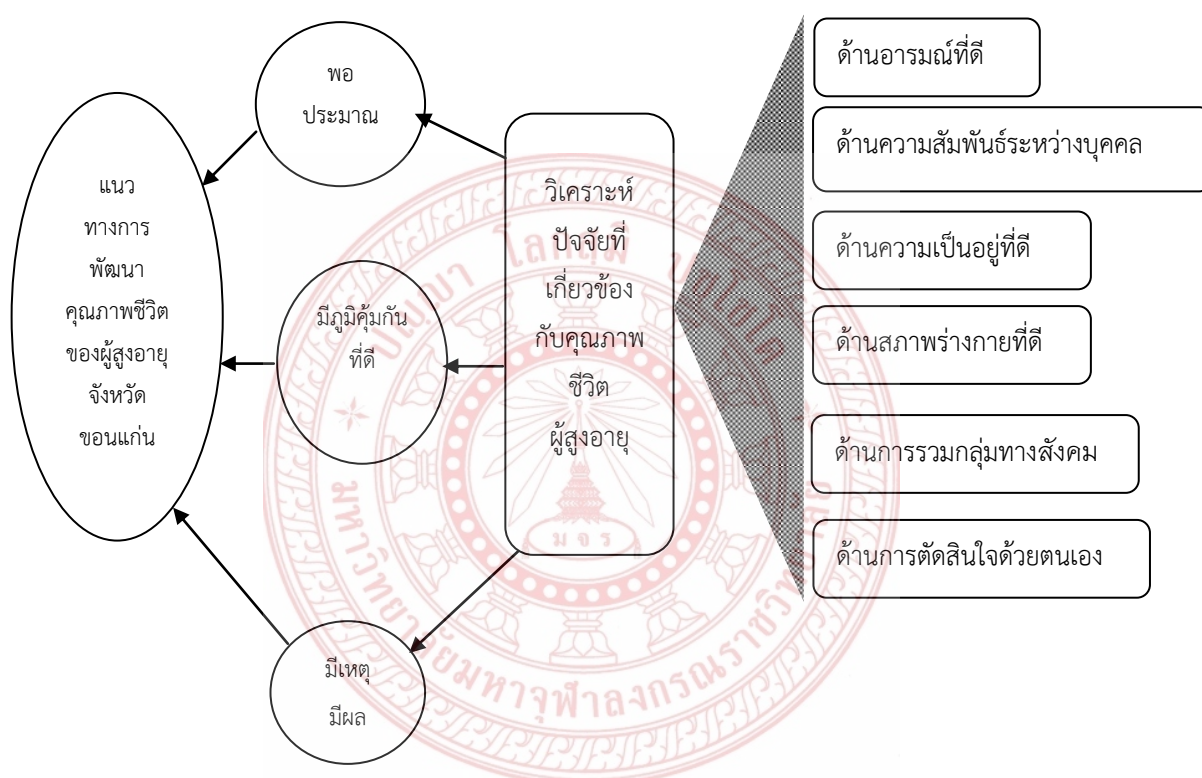
ระดับ	แปลผลระดับคุณภาพชีวิต
๕	มากที่สุด
๔	มาก
๓	ปานกลาง
๒	น้อย
๑	น้อยที่สุด

๒. การวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์ และสังเกต

๓. การกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากการสัมภาษณ์ และสังเกต โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนหรือหมู่บ้าน เช่น ผู้นำชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าอาวาส

๔.๑๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๑๒ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๔.๘.๑. ได้สารสนเทศ และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและท้องถิ่นที่ศึกษา ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๘.๒. จังหวัดขอนแก่นได้แนวทางสำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๘.๓. จังหวัดขอนแก่นได้แนวทางหรือกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๘.๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น สามารถนำสารสนเทศ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนหรือท้องถิ่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๑๓ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ๒) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ ๓) เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

๔.๑๓.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสรุปผลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานภาพและอายุ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สถานภาพและอายุของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ สถานภาพสมรส จำนวน ๘๘ คน ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง ๗๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๓๕ คน รองลงมาคือ อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี จำนวน ๒๖ คน อายุ ๗๕ - ๗๙ ปี จำนวน ๒๐ คน อายุ ๖๕ - ๖๙ ปี จำนวน ๑๖ คน และ อายุ ๘๐ ขึ้นไป จำนวน ๓ คน สถานภาพหม้าย จำนวน ๓๕ คน ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง ๗๕ - ๗๙ ปี จำนวน ๑๑ คน รองลงมาคือ อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี จำนวน ๙ คน อายุ ๗๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๙ คน อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๔ คน และอายุ ๖๕ - ๖๙ ปี จำนวน ๒ คน สถานภาพโสด จำนวน ๓ คน อายุระหว่าง ๖๐ - ๗๔ ปี และหย่าร้าง จำนวน ๑ คน อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี

ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า เพศหญิง จำนวน ๗๕ คน และเพศชาย จำนวน ๖๒ คน เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นตามสถานภาพ(เพศหญิง) สมรส ระดับประถมศึกษา จำนวน ๔๒ คน และระดับปริญญาตรี ๑ คน รองลงมาคือ หม้าย ระดับประถมศึกษา จำนวน ๓๑ คน และอื่น จำนวน ๑ คน และสถานภาพโสด ระดับประถมศึกษา จำนวน ๒ คน สถานภาพ(เพศชาย) สมรส ระดับประถมศึกษา จำนวน ๕๓ คน และระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๒ คน รองลงมาคือ หม้าย ระดับประถมศึกษา จำนวน ๓ คน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๑ คน ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑ คน และสถานภาพโสด ระดับประถมศึกษา จำนวน ๑ คน หย่าร้าง ระดับประถมศึกษา จำนวน ๑ คน

๑) ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านสภาพร่างกายที่ดีอยู่ในระดับ มาก ด้านการรวมกลุ่มทางสังคมอยู่ในระดับ มาก ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อแยกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านเข้ากับคนอื่นได้ง่าย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านรู้สึกแจ่มใสเบิกบานกับสิ่งรอบข้างอยู่ในระดับมากที่สุด ท่านมีความสุขกับสิ่งรอบข้างอยู่ในระดับมากที่สุด ท่านพึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ท่านสามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองได้อยู่ในระดับ มาก ท่านพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชีวิตอยู่ในระดับมาก ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งต่างๆ อยู่ในระดับน้อย ท่านไม่สบายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับ น้อย ท่านรู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยวอยู่ในระดับน้อยที่สุด และท่านคิดว่าตนเองไม่มีประโยชน์ต่ออื่นๆ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สมาชิกในครอบครัวท่านเอาใจใส่ท่านเป็นอย่างดีอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านพูดคุยกับสมาชิกภายในครอบครัวเป็นปกติดีอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อท่านเจ็บป่วยเพื่อนบ้านของท่านได้ไปเยี่ยมเยียนท่านอยู่ในระดับมากที่สุด สมาชิกในครอบครัวช่วยจัดหาอาหารให้ท่านเป็นประจำอยู่ในระดับมากที่สุด ท่านชอบใช้เวลาอยู่กับสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับ มาก ท่านและเพื่อนบ้านมีการสนทนาพูดคุยกันดีอยู่ในระดับ มาก เพื่อนบ้านเป็นมิตรกับท่านดีอยู่ในระดับมาก ท่านชอบเพื่อนบ้านของท่านอยู่ในระดับมาก ท่านยังได้รับความสำคัญในการปรึกษาเรื่องต่างๆ จากสมาชิกครอบครัวอยู่ในระดับมาก ท่านกับเพื่อนของท่านได้มีการติดต่อกันอยู่ในระดับมาก ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำอยู่ในระดับมาก ท่านมีกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนของท่านอยู่ในระดับมาก เพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับท่านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อท่านมีเรื่องไม่สบายใจ ท่านสามารถปรึกษากับเพื่อนบ้านของท่านได้อยู่ในระดับปานกลาง และสมาชิกในครอบครัวของท่านมักจะปล่อยให้ท่านอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียวอยู่ในระดับน้อย

ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือท่านอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ท่านได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ อยู่ในระดับมาก ท่านมีกลุ่มเพื่อนในชุมชนในการพบปะพูดคุยอยู่ในระดับ มาก ท่านรักษามลประโยชน์ของชุมชนอยู่ในระดับมาก ท่านกิจกรรม

ร่วมกับบุคคลอื่น เช่น ไปพบปะ สังสรรค์ รับประทานอาหาร ร่วมประชุม งานเลี้ยง งานศพ อยู่ในระดับ มาก ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นอยู่ในระดับมาก ท่านมักให้ความช่วยเหลือกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนของท่านจัดอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านได้รับเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษากรรมการชุมชน วัด โรงเรียน หรือสมาคมศิษย์เก่า อยู่ในระดับปานกลาง และท่านคิดว่า ท่านไม่มีความผูกพันกับชุมชนที่อาศัยอยู่ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทมีมันสูงอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านสนใจการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพอยู่ในระดับมาก ห้องน้ำที่บ้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะเหมาะสมสำหรับท่านอยู่ในระดับมาก อาหารที่ท่านรับประทานในแต่ละวันมีผักและผลไม้รวมอยู่ด้วย อยู่ในระดับมาก ท่านมีเงินเก็บสะสมเพื่อการดำรงชีพ อยู่ในระดับมาก ปัจจุบันรายจ่ายของท่านเพียงพอต่อการดำรงชีพอยู่ อยู่ในระดับมาก ปัจจุบันท่านมีรายได้ด้วยตนเองพอเพียงต่อการดำรงชีพ อยู่ในระดับมาก ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพหลักอยู่ อยู่ในระดับมาก รายได้ของท่านปัจจุบันยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลานอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อท่านเจ็บป่วยขึ้นมาท่านยังต้องพึ่งค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลจากลูกหลาน อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจุบันท่านยังมีอาชีพเสริมรายได้อยู่ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องช่วยงานการกุศลต่างๆ จำเป็นต้องพึ่งเงินจากลูกหลาน อยู่ในระดับน้อย ปัจจุบันท่านยังมีความต้องการได้รับการอบรมอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ อยู่ในระดับน้อย เมื่อเจ็บป่วยท่านจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลด้วยตนเอง อยู่ในระดับน้อย และปัจจุบันท่านยังมีภาวะหนี้สินจะต้องจ่ายเป็นประจำ อยู่ในระดับน้อย

ด้านสภาพร่างกายที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับมากที่สุด ท่านหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารมีไขมันสูง คอเรสเตอรอลสูง อาหารหรือขนมที่มีหวานมาก อยู่ในระดับมากที่สุด ท่านปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในการดูแลสุขภาพของตนเอง อยู่ในระดับมาก ท่านเดินทางไปต่างๆ ด้วยตัวเอง อยู่ในระดับมาก ท่านมีความพึงพอใจในสุขภาพของตนเอง อยู่ในระดับมาก ท่านอ่าน/ดูข่าวสาร เรื่องสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ท่านได้รับข่าวสารทางสุขภาพจากครอบครัว ญาติมิตร อยู่ในระดับมาก ท่านได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ท่านมีเวลาในการออกกำลังกาย อยู่ในระดับมาก ปัจจุบันหน่วยราชการและเอกชนให้การสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพแก่ท่าน อยู่ในระดับปานกลาง ท่านตรวจสุขภาพเป็นประจำ อยู่ในระดับ

ปานกลาง ท่านไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง และท่านมักเจ็บ
ไข้ได้ป่วย อยู่ในระดับน้อย

ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย
ประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำ สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง
อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านสามารถกำหนดสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง อยู่ใน
ระดับมาก ท่านสามารถเลือกทำในสิ่งที่ท่านปรารถนาหรือต้องการ อยู่ในระดับมาก ท่านจะแสดง
ความคิดเห็นในกิจกรรมที่ท่านไม่เห็นด้วยว่าต้องทำ อยู่ในระดับปานกลาง ท่านมักจะทำตามสิ่งที่ท่าน
ตั้งใจ แม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม อยู่ในระดับน้อย ท่านชอบปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่น
มากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง อยู่ในระดับน้อย ท่านไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กับ
คนรอบข้าง เช่น คนในครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนสนิท อยู่ในระดับน้อย ท่านมักจะได้สิ่งที่ท่านไม่
ต้องการ อยู่ในระดับน้อย ท่านขาดความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท่านอยากจะทำ อยู่ใน
ระดับน้อย และท่านต้องทำสิ่งที่ท่านรู้สึกฝืนใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

๒) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับ
มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมาก
ที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับมาก ด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก ด้านมีเหตุผล
อยู่ในระดับมาก และด้านการมีภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านความพอประมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น
โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านและครอบครัวไม่พยายามก่อกวนผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด
รองลงมาคือ ท่านใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดเลือกซื้อเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ
มากที่สุด ท่านจะคำนึงถึงคุณค่าและราคาสิ่งที่ท่านคิดว่าฟุ่มเฟือยอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ท่านมี
ความระมัดระวังและวางแผนการใช้จ่ายของท่านอย่างรอบคอบ อยู่ในระดับมากที่สุด และท่านมี
รายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับ มาก

ด้านความมีเหตุผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดย
เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านกระทำการใด ๆ ที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น อยู่
ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีการพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่
ย่อท้อ ไร้อคติ อยู่ในระดับมากที่สุด ท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและรู้คุณค่าอย่าง
สม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ท่านคำนึงถึงเหตุและผลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมทั้งหมดก่อนกระทำการสิ่ง

ใดๆ อยู่ในระดับมาก และท่านใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวในการตัดสินใจในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับน้อย

ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านยึดความประหยัด ตัดทอนรายจ่ายในทุกๆ วันที่ไม่จำเป็น ลดละความฟุ่มเฟือย อยู่ในระดับมาก ท่านมีการฝากเงินออม การซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน อย่างเป็นประจำ อยู่ในระดับมาก ท่านมีการวางแผนระยะยาว เพื่อเตรียมรับกับเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง อยู่ในระดับมาก ท่านมักจะมีวิธีการหรือแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน อยู่ในระดับมาก และท่านมีการทำรายรับรายจ่ายของตนเองอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดรอบคอบทุกครั้งปฏิบัติสิ่งใด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านเพิ่มพูนความรู้โดยการติดตามข่าวสาร ทำให้ท่านรู้ทันสถานการณ์ในปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก ท่านนำความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ท่านนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์อย่างแพร่หลาย อยู่ในระดับมาก และท่านเรียนรู้จากคนที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมาปรับใช้กับชีวิตของท่าน อยู่ในระดับมาก

ด้านคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ท่านใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่ อยู่ในระดับมากที่สุด และท่านมีความอดทน มีความเพียรในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด

๓) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

มีแนวทางในการพัฒนา ๖ ด้าน ได้รับจากการระดมสมองแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย พร้อมทั้งใช้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ เชื่อมโยงให้เกิดลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยพิจารณาจากบริบท ศักยภาพของชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเสริมสร้างให้แนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติต่อไป

๔.๑๓.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๑) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีคุณภาพชีวิตที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วน

ใหญ่มีสภาพร่างกายที่ดี มีการรวมกลุ่มทางสังคม สภาพความเป็นอยู่ที่ดี สภาพอารมณ์ที่ดี และการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ **ปลื้มใจ ไพจิตร**. คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับคุณภาพดี ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมด้านจิตใจ ด้านร่างกายและด้านสิ่งแวดล้อม ผลเปรียบเทียบคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ วุฒิการศึกษา แหล่งที่มาของรายได้หลัก และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันทำให้คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ .๐๕ ระดับความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุพบว่า ในภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ๓ ด้านและ ระดับปานกลาง ๗ ด้าน ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการสังคม ของผู้สูงอายุมีปัญหาที่สำคัญ คือ การจ่ายเบี้ยยังชีพไม่ตรงเวลา ความล่าช้าการให้บริการ การบริการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่ทั่วถึงพื้นที่ชนบทข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ เพิ่มเบี้ยยังชีพและจ่ายตรงเวลามีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความรู้การดูแล สุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และตั้งศูนย์ตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุทุก ๆ เดือน

๒) การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ ด้านความรู้ ด้านมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งสอดคล้องกับ **วรรณวิมล เมฆวิมล**. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๑๖ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุด้วยสถิติไคสแควร์ และสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ๑) พฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยทางชีวสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ คือ แหล่งที่มาของรายได้ ส่วน เพศ อายุ สถานภาพ การพักอาศัยร่วมกับบุคคลต่างๆ ของผู้สูงอายุ รายได้ต่อเดือน และการมีโรคประจำตัว ไม่มีความสัมพันธ์พฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๓) ปัจจัยนำซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร และการรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๔) ปัจจัยเอื้อ ซึ่งประกอบไปด้วยทรัพยากรที่ส่งเสริมพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ และกิจกรรมในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ ๕) ปัจจัยเสริม ซึ่งประกอบไปด้วย การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร

จากสื่อต่างๆ และการได้รับคำแนะนำ หรือการสนับสนุนให้ปฏิบัติตนเรื่องการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุจากบุคคลต่างๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรับประทานอาหารของผู้สูงอายุ

๓) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจมี

แนวทางในการพัฒนา ๖ ด้าน ได้รับจากการระดมสมองแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย พร้อมทั้งใช้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ เชื่อมโยงให้เกิดลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยพิจารณาจากบริบท ศักยภาพของชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเสริมสร้างให้แนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับ **เศรษฐกิจวฒัน โขควรรกุล**.นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ประการแรกพบว่าการวิเคราะห์ประเด็นเรื่องการก่อตัวของนโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สามารถเข้าสู่วาระนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามกรอบการวิเคราะห์สามกระแสได้แก่กระแสการเมืองกระแสตัวปัญหากระแสนโยบายและหน้าต่างานนโยบายตามตัวแบบของ Kingdon ประการที่สองพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการน่านโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ ๑) ภาวะผู้นำ ๒) ทรัพยากรนโยบาย ๓) การบริหารจัดการ ๔) ความต้องการของผู้สูงอายุ ๕) ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประการที่สามพบว่าผลกระทบในด้านบวกคือ การน่านโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติจะทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้นทั้งทางสุขภาพร่างกายจิตใจและรายได้ผลกระทบในด้านลบคือปัญหาด้านความจำกัดของงบประมาณการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องผู้สูงอายุของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการมีบุคลากรจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ทั่วถึงประการที่สี่พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบความสำเร็จในการน่านโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและควรปรับปรุงการน่านโยบายไปปฏิบัติหลายด้านได้แก่งานด้านงบประมาณการบริหารบุคลากรการจัดหาฐานข้อมูลอย่างบูรณาการและการจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

๑. งานวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในเขตตำบลโคกสีและตำบกระนวน ของจังหวัดขอนแก่น เท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่เก็บได้จากผู้สูงอายุยังไม่มีหลากหลาย

๒. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมนั้น ควรนำแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีบทบาท หรือเป็นฐานในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุในเขตตำบลโคกสีและเทศบาลตำบลกระนวน มีจำนวนผู้สูงอายุ ๙๒๗ คน มีจำนวน ๒๔ หมู่บ้าน จึงควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น หรือในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น สำหรับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้น ภาครัฐควรมีกำหนดเป็นนโยบาย/ ยุทธศาสตร์การสนับสนุน/ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสนับสนุน/ส่งเสริม การ จัดตั้งชมรม หรือกลุ่มผู้สูงอายุ การส่งเสริมการทำอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และการสนับสนุนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่หรือการให้สิทธิผู้สูงอายุในการ ตรวจสุขภาพประจำปี และสนับสนุนการให้ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑.ควรมีการศึกษาดำเนินการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปทดลองใช้ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุง หรือเสริมแนวทางการพัฒนาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

๒.ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

๓.ควรมีการศึกษาแนวทางหรือการจัดทำกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

๔.ควรมีการศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนา กิจกรรม เพื่อช่วยในการสร้างเสริมสุขภาพด้านสุขภาพจิต และสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ ตลอดจนการใช้บริการที่ดีควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

๔.๑๔.กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณท่านรองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น และผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ห่วงใย ติดตาม แนะนำ ตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ และด้วยความเมตตาอย่างดีตลอดมา ผู้วิจัยทราบซาบซึ้งในความกรุณาและความเสียสละที่มีต่อผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง มา ณ โอกาสนี้ ท้ายที่สุดนี้ขออุทิศคุณความดีที่ได้จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแด่บิดา มารดา บุพการี และบูรพาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมการเผยแพร่ผลการวิจัย

๑.๑ เผยแพร่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และระบบ Internet ของมหาวิทยาลัย

๑.๒ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำเสนอผลการวิจัยและข้อเสนอแนะผลจากการวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒. กิจกรรมการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการดังนี้ คือ

๒.๑ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประสานสื่อมวลชนแถลงผลการวิจัยให้สื่อมวลชนรับทราบผลการวิจัยและนำไปเผยแพร่ต่อสังคมทั่วประเทศ

๒.๒ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประสานมหาเถรสมาคม และคณะสงฆ์ในทุกภาคส่วน ขอความร่วมมือในการปฏิบัติบทบาทสำคัญ ดังนี้

๑. ควรมีการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒. ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้าไปสนับสนุนกิจกรรมการเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๓. สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรเข้าไปทำวิจัยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔. ภาครัฐควรส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถจนเป็นที่ประจักษ์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุ วัตถุประสงค์	โดยทำให้
๑.แนวคิดเกี่ยวกับหลักการการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและท้องถิ่นที่ศึกษา ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ข้อที่ ๑-๒	ได้ชื่อเรื่องการวิจัยและกำหนดประเด็นปัญหาหรือวัตถุประสงค์ที่จะวิจัย เชื่อมโยงกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
๒. เขียนโครงการวิจัยนำเสนอต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อขออนุมัติ	สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัย	ข้อที่ ๑-๒	ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและท้องถิ่นที่ศึกษา ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
๓. ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย แล้วดำเนินการศึกษา แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนและท้องถิ่นที่ศึกษา ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ผลการวิจัยภาคเอกสาร	ข้อที่ ๑	ได้รับข้อเสนอแนะการปรับปรุงงานวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงงานวิจัย
๔. สร้างเครื่องมือวิจัย (แบบสัมภาษณ์) พฤษภาคม ๒๕๕๙	ได้ เครื่องมือวิจัย ทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และรายงานความก้าวหน้างานวิจัยบทที่ ๑-๓ ที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ฯ	ข้อที่ ๑-๒	มีเครื่องมือในการวิจัยภาคสนาม
๕. ส่งรายงานการวิจัยฉบับรายงานความก้าวหน้า (ฉบับแก้ไข)ให้สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์	แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ข้อที่ ๑-๒	ปรับปรุงรายงานรายงานความก้าวหน้างานวิจัยให้ถูกต้องตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
๖. ดำเนินการลงพื้นที่จริง เพื่อแจกแบบสอบถามผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น	ได้รับความร่วมมือจากผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น เป็นประโยชน์ในการวิจัยครบถ้วน	ข้อที่ ๑-๒	ได้คำตอบการวิจัยจากผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นเป็นอย่างดี
๗. รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย	ทราบผลการวิจัยภาคสนาม	ข้อที่ ๑-๒	ได้ผลการวิจัยขั้นปฐม

ภาคสนาม สรุปลผลการวิจัยภาคสนาม			ภูมิภาคสนาม เป็นหลักฐานยืนยัน
๘. สืบค้นข้อมูลเรียบเรียงงานวิจัยภาคเอกสารและภาคสนามสรุปลผลการวิจัย	ผลการวิจัยภาคเอกสารและภาคสนาม แล้วเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเข้ารับการตรวจ สอบร่างรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์	ข้อที่ ๑-๒	ได้รับข้อเสนอแนะการปรับปรุงงานวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงงานวิจัย
๙. ส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้วให้สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์	ได้รับข้อเสนอแนะการปรับปรุงรูปแบบงานวิจัย	ข้อที่ ๑-๓	ปรับปรุงงานวิจัยสมบูรณ์รูปแบบถูกต้อง
๑๐. ปรับแก้ไขงาน สรุปลผลการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยฉบับปรับปรุงแล้วให้สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์	งานวิจัยมีความสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ข้อที่ ๑-๓	ปรับปรุงงานวิจัยให้มีรูปแบบถูกต้อง
๑๑. จัดเวทีนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	กลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องรับทราบผล การวิจัยนำไปสู่การทบทวนปรับเปลี่ยน	ข้อที่ ๑-๓	
๑๒. ส่งฉบับสมบูรณ์ให้สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์อนุมัติจบ	จัดพิมพ์ทำรูปเล่มเผยแพร่ผลงานวิจัย	ข้อที่ ๑-๓	

ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น ๔ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ ๒ ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ ๓ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ ๔ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลัก

เศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

- ๑.เพศ ชาย หญิง
- ๒.สถานภาพ โสด สมรส
 หย่าร้าง ม่าย
- ๓.การศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
ปริญญาตรี อื่น ๆ
- ๔.อายุ ๖๐ - ๖๔ ๖๕ - ๖๙
 ๗๐ - ๗๔ ๗๕ - ๗๙
 ๘๐ ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น กรุณาตอบตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นด้วย หรือ เติมข้อความลงในช่องว่าง

ที่	รายการ	ระดับความเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี						
๑	ท่านมีความสุขกับสิ่งรอบข้าง					
๒	ท่านเข้ากับคนอื่นได้ง่าย					
๓	ท่านรู้สึกแจ่มใส เบิกบานกับสิ่งรอบข้าง					
๔	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งต่างๆ					

๕	ท่านรู้สึกว่าคุณโดดเดี่ยว					
๖	ท่านคิดว่าตนเองไม่มีประโยชน์ต่อผู้อื่น					
๗	ท่านสามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองได้					
๘	ท่านพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชีวิต					
๙	ท่านพึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
๑๐	ท่านไม่สบายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล						
๑	ท่านพูดคุยกับสมาชิกภายในครอบครัวเป็นประจำ					
๒	ท่านชอบใช้เวลาอยู่กับสมาชิกในครอบครัว					
๓	สมาชิกในครอบครัวท่านเอาใจใส่ท่านเป็นอย่างดี					
๔	ท่านยังได้รับความสำคัญในการปรึกษาเรื่องต่างๆจากสมาชิกครอบครัว					
๕	สมาชิกในครอบครัวของท่านมักจะปล่อยให้ท่านอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียว					
๖	สมาชิกในครอบครัวช่วยจัดหาอาหารให้ท่านเป็นประจำ					
๗	ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ					
๘	ท่านและเพื่อนบ้านมีการสนทนาพูดคุยกันดี					
๙	เพื่อนบ้านเป็นมิตรกับท่านดี					
๑๐	ท่านชอบเพื่อนบ้านของท่าน					
๑๑	ท่านกับเพื่อนของท่านได้มีการติดต่อกัน					
๑๒	ท่านมีกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนของท่าน					
๑๓	เมื่อท่านมีเรื่องไม่สบายใจ ท่านสามารถปรึกษากับเพื่อนบ้านของท่านได้					
๑๔	เมื่อท่านเจ็บป่วย เพื่อนบ้านของท่านได้ไปเยี่ยมเยียนท่าน					
๑๕	เพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับท่าน					
ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม						

๑	ท่านมักให้ความช่วยเหลือกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ					
๒	ท่านได้รับการเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษา กรรมการชุมชน วัด โรงเรียน หรือ สมาคมศิษย์เก่า					
๓	ท่านกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น เช่น ไปพบปะ สังสรรค์ รับประทานอาหาร ร่วมประชุม งานเลี้ยง งานศพ					
๔	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนของท่านจัดอย่าง สม่ำเสมอ					
๕	ท่านได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่					
๖	ท่านมีกลุ่มเพื่อนในชุมชนในการพบปะพูดคุย					
๗	ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น					
๘	ท่านรักษาผลประโยชน์ของชุมชน					
๙	คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือท่าน					
๑๐	ท่านคิดว่า ท่านไม่มีความผูกพันกับชุมชนที่อาศัยอยู่					
ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี						
๑	ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพหลักอยู่					
๒	ปัจจุบันท่านยังมีอาชีพเสริมรายได้อยู่					
๓	ปัจจุบันท่านยังมีความต้องการได้รับการอบรมอาชีพ เสริมเพื่อสร้างรายได้					
๔	ปัจจุบันท่านมีรายได้ด้วยตนเองเพียงพอต่อการดำรง ชีพ					
๕	รายได้ของท่านปัจจุบันยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลาน อยู่					
๖	ท่านมีเงินเก็บสะสมเพื่อการดำรงชีพ					
๗	ปัจจุบันรายจ่ายของท่านเพียงพอต่อการดำรงชีพอยู่					
๘	เมื่อท่านเจ็บป่วยท่านจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ด้วยตนเอง					
๙	เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องช่วยงานการกุศลต่างๆ จำเป็นต้องพึ่งเงินจากลูกหลาน					
๑๐	ปัจจุบันท่านยังมีภาระหนี้สินจะต้องจ่ายเป็นประจำ					

๑๑	เมื่อท่านเจ็บป่วยขึ้นมาท่านยังต้องพึ่งค่าใช้จ่าย รักษาพยาบาลจากลูกหลาน					
๑๒	ท่านสนใจการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ					
๑๓	อาหารที่ท่านรับประทานในแต่ละวันมีผักและผลไม้ รวมอยู่ด้วย					
๑๔	ท่านไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทมีมันสูง					
๑๕	ห้องน้ำที่บ้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะเหมาะสม สำหรับท่าน					
ด้านสภาพร่างกายที่ดี						
๑	ท่านตรวจสุขภาพประจำ					
๒	ท่านมีเวลาในการออกกำลังกาย					
๓	ท่านมีความพึงพอใจในสุขภาพของตนเอง					
๔	ท่านอ่าน/ดู ข่าวสารเรื่อง สุขภาพ					
๕	ท่านมักจะเจ็บไข้ได้ป่วย					
๖	ท่านหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์					
๗	ท่านหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่					
๘	ท่านหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารที่มีไขมันสูง คอเลสเทอรอลสูง อาหารหรือ ขนมที่มีความหวานมาก					
๙	ท่านเดินทางไปที่ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง					
๑๐	ท่านไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย					
๑๑	ท่านได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน					
๑๒	ท่านได้รับข่าวสารทางสุขภาพจากครอบครัว ญาติ มิตร					
๑๔	ปัจจุบันหน่วยราชการ และเอกชนให้การสนับสนุน ส่งเสริมสุขภาพแก่ท่าน					
๑๕	ท่านปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในการดูแลสุขภาพของ ตนเอง					
ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง						

๑	ท่านมักจะทำตามสิ่งที่ท่านตั้งใจแม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม					
๒	ท่านต้องทำสิ่งที่ท่านรู้สึกฝืนใจ					
๓	ท่านขาดความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท่านอยากจะทำ					
๔	ท่านจะแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ท่านไม่เห็นด้วยว่าต้องทำ					
๕	ท่านมักจะได้สิ่งที่ท่านไม่ต้องการ					
๖	ท่านสามารถเลือกทำในสิ่งที่ท่านปรารถนาหรือต้อง					
๗	ท่านไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กับคนรอบข้าง เช่น คนในครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนสนิท					
๘	ท่านสามารถกำหนดสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง					
๙	ท่านตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำ สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง					
๑๐	ท่านชอบปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่นมากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง					

ตอนที่ ๓ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

ที่	รายการ	ระดับปัจจัย				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี						
๑	ท่านมีความสุขกับสิ่งรอบข้าง					
๒	ท่านเข้ากับคนอื่นได้ง่าย					
๓	ท่านรู้สึกแจ่มใส เบิกบานกับสิ่งรอบข้าง					
๔	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งต่างๆ					
๕	ท่านรู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยว					
๖	ท่านคิดว่าตนเองไม่มีประโยชน์ต่ออื่นๆ					
๗	ท่านสามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองได้					

๘	ท่านพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชีวิต					
๙	ท่านพึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
๑๐	ท่านไม่สบายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล						
๑	ท่านพูดคุยกับสมาชิกภายในครอบครัวเป็นประจำ					
๒	ท่านใช้เวลาไปกับสมาชิกในครอบครัว					
๓	สมาชิกในครอบครัวท่านเอาใจใส่ท่านเป็นอย่างดี					
๔	ท่านยังได้รับความสำคัญในการปรึกษาเรื่องต่างๆ จากสมาชิกครอบครัว					
๕	สมาชิกในครอบครัวของท่านมักจะปล่อยให้ท่านอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียว					
๖	สมาชิกในครอบครัวช่วยจัดหาอาหารให้ท่านเป็นประจำ					
๗	ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำ					
๘	ท่านและเพื่อนบ้านมีการสนทนาพูดคุยกันดี					
๙	เพื่อนบ้านเป็นมิตรกับท่านดี					
๑๐	ท่านชอบเพื่อนบ้านของท่าน					
๑๑	ท่านกับเพื่อนของท่านได้มีการติดต่อกัน					
๑๒	ท่านมีกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนของท่าน					
๑๓	เมื่อท่านมีเรื่องไม่สบายใจ ท่านสามารถปรึกษากับเพื่อนบ้านของท่านได้					
๑๔	เมื่อท่านเจ็บป่วย เพื่อนบ้านของท่านได้ไปเยี่ยมเยียนท่าน					
๑๕	เพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับท่าน					
ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม						
๑	ท่านมักให้ความช่วยเหลือกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ					
๒	ท่านได้รับการเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษา กรรมการชุมชน วัด โรงเรียน หรือ สมาคมศิษย์เก่า					

๓	ท่านกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น เช่น ไปพบปะ สังสรรค์ รับประทานอาหาร ร่วมประชุม งานเลี้ยง งานศพ					
๔	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนของท่านจัดอย่าง สม่ำเสมอ					
๕	ท่านได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่					
๖	ท่านมีกลุ่มเพื่อนในชุมชนในการพบปะพูดคุย					
๗	ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น					
๘	ท่านรักษาผลประโยชน์ของชุมชน					
๙	คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือท่าน					
๑๐	ท่านคิดว่า ท่านไม่มีความผูกพันกับชุมชนที่อาศัยอยู่					
ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี						
๑	ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพหลักอยู่					
๒	ปัจจุบันท่านยังมีอาชีพเสริมรายได้อยู่					
๓	ปัจจุบันท่านยังมีความต้องการได้รับการอบรมอาชีพ เสริมเพื่อสร้างรายได้					
๔	ปัจจุบันท่านมีรายได้ด้วยตนเองเพียงพอต่อการดำรง ชีพ					
๕	รายได้ของท่านปัจจุบันยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลาน อยู่					
๖	ท่านมีเงินเก็บสะสมเพื่อการดำรงชีพ					
๗	ปัจจุบันรายจ่ายของท่านเพียงพอต่อการดำรงชีพอยู่					
๘	เมื่อท่านเจ็บป่วยท่านจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ด้วยตนเอง					
๙	เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องช่วยงานการกุศลต่างๆ จำเป็นต้องพึ่งเงินจากลูกหลาน					
๑๐	ปัจจุบันท่านยังมีภาระหนี้สินจะต้องจ่ายเป็นประจำ					
๑๑	เมื่อท่านเจ็บป่วยขึ้นมาท่านยังต้องพึ่งค่าใช้จ่าย รักษาพยาบาลจากลูกหลาน					
๑๒	ท่านสนใจการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ					

๑๓	อาหารที่ท่านรับประทานในแต่ละวันมีผักและผลไม้รวมอยู่ด้วย					
๑๔	ท่านไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทไขมันสูง					
๑๕	ห้องน้ำที่บ้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะเหมาะสมสำหรับท่าน					
ด้านสภาพร่างกายที่ดี						
๑	ท่านตรวจสุขภาพประจำ					
๒	ท่านมีเวลาในการออกกำลังกาย					
๓	ท่านมีความพึงพอใจในสุขภาพของตนเอง					
๔	ท่านอ่าน/ดู ข่าวสารเรื่อง สุขภาพ					
๕	ท่านมักจะเจ็บไข้ได้ป่วย					
๖	ท่านหลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์					
๗	ท่านหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่					
๘	ท่านหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารที่มีไขมันสูง คอเรสเตอรอลสูง อาหารหรือขนมที่มีความหวานมาก					
๙	ท่านเดินทางไปที่ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง					
๑๐	ท่านไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย					
๑๑	ท่านได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน					
๑๒	ท่านได้รับข่าวสารทางสุขภาพจากครอบครัว ญาติ มิตร					
๑๔	ปัจจุบันหน่วยราชการ และเอกชนให้การสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพแก่ท่าน					
๑๕	ท่านปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในการดูแลสุขภาพของตนเอง					
ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง						
๑	ท่านมักจะทำตามสิ่งที่ท่านตั้งใจแม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม					
๒	ท่านต้องทำสิ่งที่ท่านรู้สึกฝืนใจ					

๓	ท่านขาดความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท่านอยากจะทำ					
๔	ท่านจะแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่ท่านไม่เห็นด้วยว่าต้องทำ					
๕	ท่านมักจะได้สิ่งที่ท่านไม่ต้องการ					
๖	ท่านสามารถเลือกทำในสิ่งที่ท่านปรารถนาหรือต้อง					
๗	ท่านไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กับคนรอบข้าง เช่น คนในครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนสนิท					
๘	ท่านสามารถกำหนดสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง					
๙	ท่านตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำ สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง					
๑๐	ท่านชอบปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่นมากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง					

ตอนที่ ๔ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจ

คุณภาพชีวิต	ปัญหาผู้สูงอายุ	แนวทางการพัฒนา	ผลที่จะได้รับ
ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี			
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล			
ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม			
ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี			
ด้านสภาพร่างกายที่ดี			
ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง			

ภาคผนวก จ ประวัติผู้วิจัย

๑. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายบุญส่ง นาแสวง (หัวหน้าโครงการ)

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Bunsong Nasaweang

๒. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา

๔. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

เลขที่ ๓๐ หมู่ ๑ บ้านโคกสี ต.โคกสี อ.เมือง จ.ขอนแก่น โทรศัพท์ ๐๔๓-๒๘๓๕๔๖-๗ โทรสาร ๐๔๓-๒๘๓๓๙๙ มือถือ ๐๘-๙๗๐๙-๐๑๗๖ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

boon.so@hotmail.com

๕. ประวัติการศึกษา

กศ.บ.(เทคโนโลยีทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม

ศษ.ม. (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๖. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุ

สาขาวิชาการด้านสังคมศาสตร์

๗. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย การประเมินผลหลักสูตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย

๑. การประเมินผลหลักสูตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์(ป.บส.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๒. ปัญหาในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพระภิกษุสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙

๓. การบริหารความเสี่ยงในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามทัศนะของบุคลากรมหาวิทยาลัย

๔.ขีดสมรรถนะหลักของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๕.การศึกษาวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาสังคมของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดขอนแก่น แห่งทุนสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

๖. การเสริมสร้างเครือข่ายสถานีวิทย์พระพุทธศาสนาและชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อผลงานวิจัย

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสถานภาพในการทำวิจัยว่าได้ทำการวิจัยลู่แล้วประมาณร้อยละ ๙๕

การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมและสถานภาพในการทำวิจัยว่าได้ทำการวิจัยลู่แล้วประมาณร้อยละ ๘๕

ภาคผนวก จ

แบบสรุปโครงการวิจัย(เพื่อขออนุมัติจบโครงการวิจัย)

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. สัณญาณเลขที่	ว.๑๒๒/๒๕๕๙
๒. ชื่อโครงการ	การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
รหัสโครงการ	๖๑๐๗๕๙๑๒๒
๓. หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย	นายบุญส่ง นาสวาง
หน่วยงานสังกัด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
โทรศัพท์	๐๖๕ ๓๑๗ ๘๘๔๙
๔. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา สังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตไปจากอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากความเจริญในด้านเทคโนโลยีต่างๆ รวมถึงพัฒนาการทางการแพทย์และการสาธารณสุข ในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้า การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้สามารถป้องกันและรักษาโรคต่างๆ รวมถึงสามารถชะลอความเสื่อมของโรคนั้นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นเหตุให้ประชากรมีช่วงอายุยืนยาวมากยิ่งขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ จำนวนประชากรมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กล่าวถึงสถิติผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปในประเทศไทย ในระหว่างช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๕๔ พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น ๗,๖๓๙,๐๐๐ คน ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน ๓,๔๗๗,๐๐๐ คน เพศหญิงจำนวน ๔,๑๖๒,๐๐๐ คน หากแบ่งแยกเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น ๒,๔๐๔,๐๐๐ คน ประกอบด้วยเพศชาย จำนวน ๑,๑๐๐,๐๐๐ คน เพศหญิงจำนวน ๑,๓๐๔,๐๐๐ คน^๑ จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้สูงอายุที่มีปริมาณมากขึ้น การที่จำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างทางประชากรของประเทศเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ผู้สูงอายุมีจำนวน ๓.๕ ล้านคน จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕๒.๗ ล้านคน	

^๑ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, www.cps.chula.ac.th/pop_info/thai/nop๗/nop๕/N๕-WHOLE.HTM.

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และเพิ่มมากขึ้นเป็น ๔.๙ ล้านคน และ ๖.๙ ล้านคนในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ^๒ โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute(TGRI) กล่าวว่า ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคม คนแก่ (Aging Society) ไปเรียบร้อยแล้วและสถิติล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พบว่ามีคนแก่เพิ่มขึ้นอยู่ที่ระดับร้อยละ ๑๐.๗^๓ การที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือผู้สูงอายุควรมีวิธีการดำเนินชีวิตอย่างไร ทั้งนี้เพราะเมื่อพัฒนาการทางด้านร่างกายมีการเจริญขึ้นไปสู่วัยสูงอายุ พัฒนาการทางด้านร่างกายโดยทั่วไปจะมีลักษณะเสื่อมถอย ทั้งที่เห็นได้ชัดเจนและไม่ค่อยชัดเจน ความเสื่อมบางอย่างเมื่อเสื่อมแล้วไม่สามารถทดแทนให้ดีขึ้นดังเดิมได้ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้อย่างชัดเจนภายนอก เช่น ผมหงอก ผิวหนังเหี่ยวย่น ตกกระ เนื้อหนังขาดความเต่งตึง รูปร่างเปลี่ยนแปลงไป การเคลื่อนไหวช้าลง การทรงตัวไม่ดี อ่อนเพลียและเหนื่อยง่ายเร็ว ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ลิ้น ตา หู การรับรู้เสื่อมลง การมองเห็นและการได้ยินเสื่อมลง การเปลี่ยนแปลงภายในที่เห็นได้ยาก เช่น กระดูกเปราะบาง หักง่าย ผนังโลหิตมีแคลเซียมเกาะมากขึ้น อาจทำให้หลอดเลือดแข็ง เป็นต้นเหตุของความดันโลหิตสูง ซึ่งเกี่ยวพันไปถึงหัวใจและหลอดเลือด เลือดอาจไปเลี้ยงสมองไม่เพียงพอ มีการเปลี่ยนแปลงระบบเซลล์ต่างๆ คุณภาพการทำงานของสมองเสื่อมลงทำให้จำได้ยากขึ้น^๔ ทุกสิ่งที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญ

การเปลี่ยนแปลงของกาย สังขาร การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นสิ่งที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้อย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง^๕ โดยพระพุทธศาสนาจะพิจารณาความแก่ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ต้องดำเนินเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ในสัมมาทิฏฐิสูตร^๖ กล่าวถึงความแก่ชราว่า “...ชรา เป็นอย่างไร คือ ความแก่ ความคร่ำคร่า ความมีฟันหลุด ความมีผมหงอก ความมีหนังเหี่ยวย่น ความเสื่อมอายุ ความแก่หง่อมแห่งอินทรีย์ในหมู่วัตถุนั้น ๆ ของเหล่าสัตว์นั้น ๆ นี้เรียกว่า ชรา ” จากพุทธพจน์ ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความแก่ชรา คือ สภาพร่างกายที่เสื่อมถอยตามกาลเวลาโดยสัตว์โลก

^๒ Phalakomkule, Suchint and Saowalos Tongpan(๑๙๙๒), *Elderly in Thailand, Productive Aging in Asia and The Pacific*. Asian Population Studies Series. N ๑๒๙, pp ๑๐๐-๑๐๔.

^๓ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute(TGRI) <http://tgr.i.thainhf.org/?module=news&page๒=detail&id=๑๖๒>. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^๔ ศรีเรือน แก้วกังวาล, *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*, พิมพ์ครั้งที่๗, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๕๑๕.

^๕ อรรถศรี งามวิทยาพงศ์, “จัดระเบียบความตาย”, *เสขิยธรรม*, ฉบับที่ ๕๓ ปีที่ ๑๒ (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๔๕) : ๕๘.

^๖ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๙๒/๘๗.

ทุกชีวิตต้องเผชิญ ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อาจกล่าวได้ว่าความแก่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของชีวิต เพราะทุกสิ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป ตามกฎไตรลักษณ์ ไม่มีใครที่สามารถมีชีวิตที่ยืนยาวโดยไม่แก่และไม่อยู่ในกฎไตรลักษณ์ได้ และเมื่อร่างกายก้าวสู่วัยชรา ความเสื่อมสภาพของอวัยวะต่างๆย่อมตามมา ส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยจากโรคต่างๆ ดังพระพุทธเจ้าทรงแสดงเกี่ยวกับเรื่องความแก่ชราและความเจ็บป่วยจากโรคว่า ร่างกายนี้แก่หง่อมแล้ว เป็นรังของโรค^๗ โดยในโรคสูตร^๘ ได้กล่าวถึงโรคว่าประกอบด้วย ๒ อย่างคือ โรคทางกายและโรคทางใจ ซึ่งโรคทั้งสองต่างก่อให้เกิดความทุกข์แก่บุคคลทั้งสิ้น

เมื่อความแก่ชราเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การดูแลสุขภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างมากสำหรับผู้สูงอายุ เพราะสุขภาพจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน กล่าวคือ หากมีสุขภาพดี ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ แต่หากมีสุขภาพที่บกพร่อง วิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะผู้สูงอายุที่มีพยาธิสภาพทางร่างกายทำให้ไม่สามารถดูแลตนเองได้ โดยพบว่า ผู้สูงอายุ ๑ ใน ๑๐ ต้องมีผู้ดูแล^๙ เมื่อจำนวนผู้สูงอายุมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุนับเป็นสิ่งสำคัญ คณะรัฐมนตรีจึงได้เห็นชอบให้มีนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๕๔) และให้ความเห็นชอบในโครงการผู้สูงอายุในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๗ โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์เพื่อนโยบายและมาตรการหลักเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ^{๑๐} และพบว่า ผู้สูงอายุมีความสามารถที่จะนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จได้^{๑๑} เมื่อผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ย่อมส่งผลดีทั้งต่อตนเองและลดภาระแก่บุคคลรอบข้าง

การถูกทอดทิ้งและถูกละเลยจากบุตรหลาน การถูกกระทำรุนแรงทางจิตใจจากบุตรหลานหรือคนในครอบครัวโดยคำพูดและการไม่ให้เกียรติ (สถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ อ่างถึงในจิราพร เกศพิชญพัฒนา, มปป.) นอกจากนี้

^๗ ขุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๑๔๘/๗๘.

^๘ อัง.จตุกก. (ไทย)๒๑/๑๕๗/๒๑๗.

^๙ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ(มส.ผส) Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI) <http://tgri.thainhf.org/?module=news&page๒=detail&id=๑๖๒>. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^{๑๐} www.cps.chula.ac.th/pop_info/thainop๗/aging/policy๘.html. ๑๑ August. ๒๐๑๒.

^{๑๑} Buse,A.B. "Roles of Local Level Elderlies in Respect of Their Families and Communities in Reproductive Aging in Asia and The Pacific", Report and selected background papers from The Expect Group Meeting on Local-Level Policy Development for Dealing with The consequences of Population Aging, ๑-๔ September, ๑๙๙๒,Pune,India,New York, United Nation, ๑๙๙๓. Asian Population Studies Series No ๑๒๙,http://cps.chula.ac.th/pop_info/thai/nop๗/aging/Socail๒.html.

รูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยาย ซึ่งมีปู่ ย่า ตา ยาย บุตร หลาน อยู่รวมกันไป เป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตรเท่านั้น กล่าวคือมีสมาชิกในครอบครัวอยู่กันไม่เกินสองรุ่น ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่เคยมีบุตรหลานคอยดูแล หรือคอยดูแลบุตรหลานให้ ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ เกิดความรู้สึกว่าตนเองขาดคุณค่า ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เกิด เป็นปัญหาต่อเนืองกับกลุ่มผู้สูงอายุในสังคมไทย (ศากุล ช่างไม้, ๒๕๕๐ และสุวดี เบญจวงศ์, ๒๕๕๑: ๕๙) จากสภาพปัญหาข้างต้น ถ้าได้มีการเตรียมรับมือกับปัญหาเหล่านี้เสียแต่ล่วงหน้า หรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีตามแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกร ย่อมเป็นการเตรียมการอย่างชาญฉลาด ช่วยให้รัฐไม่ต้องทุ่มงบประมาณจำนวนมากกับการฟื้นฟู ดูแล รักษา ผู้สูงอายุ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐควรเร่งรีบในการดำเนินการ หากไม่มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของไทย ก็จะมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักการมีเหตุผลและหลักการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มาสอดแทรกในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ย่อมเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุประสบผลสำเร็จในการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในจังหวัดขอนแก่น โดยการกำหนดเอาชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมอยู่ภายใต้แนวคิดของเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันสืบเนื่องมาจากโครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยชมรมดังกล่าว ได้รับรางวัลชมรมนำร่องเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ (เกษตรทฤษฎีใหม่) ระดับจังหวัด

จากเหตุและผลทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตและวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และนำไปขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพในชุมชนและสังคมต่อไป

๕. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- ๕.๑. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ๕.๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ๕.๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๖.ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสรุปผลเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามสถานภาพและอายุ โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สถานภาพและอายุของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ สถานภาพสมรส จำนวน ๙๘ คน ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง ๗๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๓๕ คน รองลงมาคือ อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี จำนวน ๒๖ คน อายุ ๗๕ - ๗๙ ปี จำนวน ๒๐ คน อายุ ๖๕ - ๖๙ ปี จำนวน ๑๖ คน และ อายุ ๘๐ ขึ้นไป จำนวน ๓ คน สถานภาพหม้าย จำนวน ๓๕ คน ส่วนมากอายุอยู่ระหว่าง ๗๕ - ๗๙ ปี จำนวน ๑๑ คน รองลงมาคือ อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี จำนวน ๙ คน อายุ ๗๐ - ๗๔ ปี จำนวน ๙ คน อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๔ คน และอายุ ๖๕ - ๖๙ ปี จำนวน ๒ คน สถานภาพโสด จำนวน ๓ คน อายุระหว่าง ๖๐ - ๗๔ ปี และหย่าร้าง จำนวน ๑ คน อายุ ๖๐ - ๖๔ ปี

๑) ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ด้านสภาพร่างกายที่ดีอยู่ในระดับ มาก ด้านการรวมกลุ่มทางสังคมอยู่ในระดับ มาก ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีอยู่ในระดับ ปานกลาง และด้านการตัดสินใจด้วยตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อแยกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านเข้ากับคนอื่นได้ง่าย อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านรู้สึกแจ่มใสเบิกบานกับสิ่งรอบข้างอยู่ในระดับ มากที่สุด มากที่สุด ท่านมีความสุขกับสิ่งรอบข้างอยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านพึงพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับ มาก ท่านสามารถควบคุมความรู้สึกของตนเองได้อยู่ในระดับ มาก ท่านพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชีวิตอยู่ในระดับ มาก ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งต่างๆ อยู่ในระดับน้อย ท่านไม่สบายใจกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับ น้อย ท่านรู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยวอยู่ในระดับ น้อยที่สุด และท่านคิดว่าตนเองไม่มีประโยชน์ต่ออื่นๆ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สมาชิกในครอบครัวท่านเอาใจใส่ท่านเป็นอย่างดีอยู่ใน

ระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านพูดคุยกับสมาชิกภายในครอบครัวเป็นประจำทุกวันอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อท่านเจ็บป่วยเพื่อนบ้านของท่านได้ไปเยี่ยมเยียนท่านอยู่ในระดับ มากที่สุด สมาชิกในครอบครัวช่วยจัดหาอาหารให้ท่านเป็นประจำทุกวันอยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านชอบใช้เวลาไปกับสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับ มาก ท่านและเพื่อนบ้านมีการสนทนาพูดคุยกันดีอยู่ในระดับ มาก เพื่อนบ้านเป็นมิตรกับท่านดีอยู่ในระดับ มาก ท่านชอบเพื่อนบ้านของท่านอยู่ในระดับ มาก ท่านยังได้รับความสำคัญในการปรึกษาเรื่องต่างๆ จากสมาชิกครอบครัวอยู่ในระดับ มาก ท่านกับเพื่อนของท่านได้มีการติดต่อกันอยู่ในระดับ มาก ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันเป็นประจำทุกวันอยู่ในระดับ มาก ท่านมีกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนของท่านอยู่ในระดับ มาก เพื่อนบ้านเป็นสิ่งที่มีความหมายสำหรับท่านอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อท่านมีเรื่องไม่สบายใจ ท่านสามารถปรับทุกข์กับเพื่อนบ้านของท่านได้อยู่ในระดับ ปานกลาง และสมาชิกในครอบครัวของท่านมักจะปล่อยให้ท่านอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียวอยู่ในระดับ น้อย

ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือท่านอยู่ในระดับ มาก รองลงมาคือ ท่านได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ อยู่ในระดับ มาก ท่านมีกลุ่มเพื่อนในชุมชนในการพบปะพูดคุยอยู่ในระดับ มาก ท่านรักษาผลประโยชน์ของชุมชนอยู่ในระดับ มาก ท่านกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น เช่น ไปพบปะ สังสรรค์ รับประทานอาหาร ร่วมประชุม งานเลี้ยง งานศพ อยู่ในระดับ มาก ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนจัดขึ้นอยู่ในระดับ ท่านมักให้ความช่วยเหลือกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ อยู่ในระดับ มาก ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนของท่านจัดอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านได้รับเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษากรรมการชุมชน วัด โรงเรียน หรือสมาคมศิษย์เก่า อยู่ในระดับ ปานกลาง และท่านคิดว่า ท่านไม่มีความผูกพันกับชุมชนที่อาศัยอยู่ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านไม่ชอบรับประทานอาหารประเภทไขมันสูงอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านสนใจการเลือกอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพอยู่ในระดับ มาก ห้องน้ำที่บ้านมีความสะอาดถูกสุขลักษณะเหมาะสมสำหรับท่านอยู่ในระดับ มาก อาหารที่ท่านรับประทานในแต่ละวันมีผักและผลไม้รวมอยู่ด้วย อยู่ในระดับ มาก ท่านมีเงินเก็บสะสมเพื่อการดำรงชีพ อยู่ในระดับ มาก ปัจจุบันรายจ่ายของท่านเพียงพอต่อการดำรงชีพอยู่ อยู่ในระดับ มาก ปัจจุบันท่านมีรายได้ด้วยตนเองพอเพียงต่อการดำรงชีพ อยู่ในระดับ มาก ปัจจุบันท่านยังประกอบอาชีพหลักอยู่ อยู่ในระดับ มาก รายได้ของท่านปัจจุบันยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลานอยู่ อยู่ในระดับ ปานกลาง

เมื่อท่านเจ็บป่วยขึ้นมาท่านยังต้องพึ่งค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลจากลูกหลาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ปัจจุบันท่านยังมีอาชีพเสริมรายได้ อยู่ อยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อท่านมีความจำเป็นต้องช่วยงานการ กุศลต่างๆ จำเป็นต้องพึ่งเงินจากลูกหลาน อยู่ในระดับ น้อย ปัจจุบันท่านยังมีความต้องการได้รับการ อบรมอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ อยู่ในระดับ น้อย เมื่อเจ็บป่วยท่านจะต้องเสียค่ารักษาพยาบาลด้วย ตนเอง อยู่ในระดับ น้อย และปัจจุบันท่านยังมีภาวะหนี้สินจะต้องจ่ายเป็นประจำ อยู่ในระดับ น้อย

ด้านสภาพร่างกายที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดย เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่าน หลีกเลี่ยงการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตราย ต่อสุขภาพ เช่น อาหารมีไขมันสูง คอเรสเตอรอลสูง อาหารหรือขนมที่มีหวานมาก อยู่ในระดับ มาก ที่สุด ท่านปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในการดูแลสุขภาพของตนเอง อยู่ในระดับ มาก ท่านเดินทางไป ที่ต่างๆ ด้วยตัวเอง อยู่ในระดับ มาก ท่านมีความพึงพอใจในสุขภาพของตนเอง อยู่ในระดับ มาก ท่าน อ่าน/ดูข่าวสาร เรื่องสุขภาพ อยู่ในระดับ มาก ท่านได้รับข่าวสารทางสุขภาพจากครอบครัว ญาติมิตร อยู่ในระดับ มาก ท่านได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน อยู่ ในระดับ มาก ท่านมีเวลาในการออกกำลังกาย อยู่ในระดับ มาก ปัจจุบันหน่วยราชการและเอกชนให้ การสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพแก่ท่าน อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านตรวจสุขภาพเป็นประจำ อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านไม่ชอบกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย อยู่ในระดับ ปานกลาง และท่านมักเจ็บ ไข้ได้ป่วย อยู่ในระดับ น้อย

ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย ประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านตัดสินใจที่จะทำหรือไม่ทำ สิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านสามารถกำหนดสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง อยู่ใน ระดับ มาก ท่านสามารถเลือกทำในสิ่งที่ท่านปรารถนาหรือต้องการ อยู่ในระดับ มาก ท่านจะแสดง ความคิดเห็นในกิจกรรมที่ท่านไม่เห็นด้วยว่าต้องทำ อยู่ในระดับ ปานกลาง ท่านมักจะทำตามสิ่งที่ท่าน ตั้งใจ แม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม อยู่ในระดับ น้อย ท่านชอบปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่น มากกว่าที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง อยู่ในระดับ น้อย ท่านไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ กับคนรอบข้าง เช่น คนในครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนสนิท อยู่ในระดับ น้อย ท่านมักจะได้สิ่งที่ไม่ ต้องการ อยู่ในระดับ น้อย ท่านขาดความเป็นอิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ท่านอยากจะทำ อยู่ใน ระดับ น้อย และท่านต้องทำสิ่งที่ท่านรู้สึกฝืนใจ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

๒) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจ

พอเพียง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านคุณธรรม อยู่ในระดับ มาก ที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพอประมาณ อยู่ในระดับ มาก ด้านความรู้ อยู่ในระดับ มาก ด้านมี เหตุผล อยู่ในระดับ มาก และด้านการมีภูมิคุ้มกัน อยู่ในระดับ มาก เมื่อแยกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ด้านความพอประมาณ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านและครอบครัวไม่พยายามก่อกวนผู้อื่น อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดเลือกซื้อเฉพาะสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านจะคำนึงถึงคุณค่าและราคาสิ่งที่คุณคิดว่าฟุ่มเฟือยอยู่เสมอ อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่าน มีความระมัดระวังและวางแผนการใช้จ่ายของท่านอย่างรอบคอบ อยู่ในระดับ มากที่สุด และท่านมี รายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับ มาก

ด้านความมีเหตุผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดย เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านกระทำการใด ๆ ที่ปราศจากการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น อยู่ ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีการพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ ย่อท้อ ไร้อคติ อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและรู้คุณค่าอย่าง สม่าเสมอ อยู่ในระดับ มาก ท่านคำนึงถึงเหตุและผลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมทั้งหมดก่อนกระทำการสิ่ง ใดๆ อยู่ในระดับ มาก และท่านใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวในการตัดสินใจในการดำรงชีวิต อยู่ใน ระดับ น้อย

ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านยึดความประหยัด ตัดทอนรายจ่ายในทุกๆ วันที่ไม่จำเป็น ลดละความฟุ่มเฟือย อยู่ในระดับ มาก ท่านมีการฝากเงินออม การซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน อย่างเป็นประจำ อยู่ในระดับ มาก ท่านมีการวางแผนระยะยาว เพื่อเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ที่คาดไม่ ถึง อยู่ในระดับ มาก ท่านมักจะมีวิธีการหรือแนวทางในการลดค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน อยู่ในระดับ มาก และท่านมีการทำรายรับรายจ่ายของตนเองอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ด้านความรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจาก มากไปหาน้อย พบว่า ท่านคิดรอบคอบทุกครั้งปฏิบัติสิ่งใด อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่าน เพิ่มพูนความรู้โดยการติดตามข่าวสาร ทำให้ท่านรู้ทันสถานการณ์ในปัจจุบัน อยู่ในระดับ มาก ท่านนำ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับ มาก ท่านนำหลัก เศรษฐกิจพอเพียง ไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์อย่างแพร่หลาย อยู่ในระดับ มาก และท่านเรียนรู้จาก

คนที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมาปรับใช้กับชีวิตของท่าน อยู่ในระดับ มาก

ด้านคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ท่านมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น อยู่ในระดับ มากที่สุด ท่านใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่ อยู่ในระดับ มากที่สุด และท่านมีความอดทน มีความเพียรในการดำรงชีวิต อยู่ในระดับ มากที่สุด

๓) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

มีแนวทางในการพัฒนา ๖ ด้าน ได้รับจากการระดมสมองแบบการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สูงอายุในพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัย พร้อมทั้งใช้การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสังเคราะห์ เชื่อมโยงให้เกิดลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยพิจารณาจากบริบท ศักยภาพของชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาเสริมสร้างให้แนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติต่อไป

๗. ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

๑. งานวิจัยนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในเขตตำบลโคกสีและตำบลดงของจังหวัดขอนแก่น เท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่เก็บได้จากผู้สูงอายุยังไม่มีความหลากหลาย

๒. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมนั้น ควรนำแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีบทบาท หรือเป็นฐานในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะผู้สูงอายุในเขตตำบลโคกสีและเทศบาลตำบลดง มีจำนวนผู้สูงอายุ ๙๒๗ คน มีจำนวน ๒๔ หมู่บ้าน จึงควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่น หรือในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น สำหรับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้น ภาครัฐควรมีกำหนดเป็นนโยบาย/ ยุทธศาสตร์การสนับสนุน/ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการสนับสนุน/ส่งเสริม การ จัดตั้งชมรม หรือกลุ่มผู้สูงอายุ การส่งเสริมการทำอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และการสนับสนุนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่หรือการให้สิทธิผู้สูงอายุในการ ตรวจสุขภาพประจำปี และสนับสนุนการให้ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และครอบครัว

๘. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๘.๑. ควรมีการศึกษาผลการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปทดลองใช้ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุง หรือเสริมแนวทางการพัฒนาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป   ๘.๒. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ   ๘.๓. ควรมีการศึกษาแนวทางหรือการจัดทำกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม   ๘.๔. ควรมีการศึกษาและหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการส่งเสริมกิจกรรม เพื่อช่วยในการสร้างเสริมสุขภาพด้านสุขภาพจิต และสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ ตลอดจนการใช้บริการที่ดีควรมีลักษณะเป็นอย่างไร
๙. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์   ๙.๑ การใช้ประโยชน์ในระดับนโยบาย เช่น การนำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจในการบริหาร/กำหนดนโยบายของหน่วยงาน/อปท.   ๙.๒ การใช้ประโยชน์มิติเศรษฐกิจ/พาณิชย์ เช่น การเจรจา กับกลุ่มธุรกิจ จดลิขสิทธิ์ เป็นต้น   ๙.๓ การใช้ประโยชน์มิติการพัฒนาสังคม/ชุมชน/ท้องถิ่น เช่น ถ่ายทอดเทคโนโลยี/กระบวนการ ความรู้ให้กับชุมชน   ๙.๔ การใช้ประโยชน์มิติวิชาการ เช่น มีการอ้างอิงผลงานที่ตีพิมพ์วารสารวิชาการ ระดับประเทศ/ระดับนานาชาติ การนำไปสอนในรายวิชาต่าง ๆ
๑๐. การเผยแพร่/การประชาสัมพันธ์   การเผยแพร่ในวารสาร/การนำเสนอในที่ประชุม/เว็บไซต์

